

1. LUKU: OPETUKSEN JÄRJESTÄMISEN LÄHTÖKOHDAT

1.1. ARVOT JA TOIMINTA-AJATUS

Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Perusopetus edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista. (Perusopetuksen opetussuunitelman perusteet 2002)

Ympäröivä maaseutu, joki ja meri antavat leimansa Pyhäjoelle. Eläminen on vaatinut ahkeruutta ja yritteliäisyyttä, oman ja toisen työn arvostamista, kunnioittavaa ja hyväksyvää suhtautumista uusiin ajatuksiin, ihmisiin ja ilmiöihin sekä sopeutuvuutta. Ihmiset ovat täällä aina tukeutuneet toisiinsa.

tältä kotiseudun kulttuurin arvostamisen pohjalta lähtevä Pyhäjoen kunnan koulutoimen toiminta-ajatus painottaa erityisesti työntekoa ja vastuullisuutta.

Koulun tehtävä on ammattitaitoisen henkilöstönsä avulla, ajanmukaisissa, turvallisissa ja viihtyisissä koulutiloissa auttaa pyhäjokisia lapsia ja nuoria kehittymään hyvän – sekä tiedollisen että henkisen – sivistystason omaaviksi tasapainoisiksi yksilöiksi ja antaa heille tarpeelliset elämänhallintataidot.

- ymmärrän hyvien tapojen merkityksen
- käyttäydyn kohteliaasti
- otan vastuuta
- huomaan velvollisuuteni
- olen rehellinen
- arvostan muiden mielipiteitä
- annan arvoa työnteolle
- ratkon ristiriitoja sovittelevasti
- osaan käsitellä pettymyksiä
- osaan jakaa iloja ja suruja
- pystyn puhumaan tunteistani

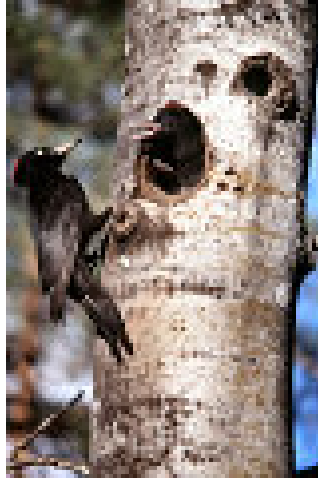
- olen luottamuksen arvoinen
- tunnen yhteenkuuluvuutta
- osaan arvioida tekemisiäni
- saatan aloittamani työn loppuun
- ajattelen kriittisesti ja osaan kysyä asioita
- osaan työskennellä yhdessä erilaisten ihmisten kanssa
- suhtaudun tulevaisuuteen toiveikkaasti
- pidän lupaukseni
- tunnen työn iloa

1.2. OPPIMISYMPÄRISTÖ JA TOIMINTAKULTTUURI

Pyhäjoen koulu yhteisön muodostavat oppilaat, opettajat ja muu henkilökunta. Työskentelymme perustana ovat hyvät tavat, toisen ihmisen kunnioittaminen ja työnteon arvostaminen. Avoin, kannustava ja yhteisvastuullinen oppimisen ilon säilyttävä ilmapiiri tukee tavoitettamme myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymiselle.

Koulu yhteisömme tarjoaa oppilaille ja henkilökunnalle virikkeisen oppimisympäristön. Ajanmukaiset opetus- ja työskentelytilat ja välineet sekä ammattitaitoinen henkilökunta ovat opetuksen laadun takeena. Ne mahdollistavat monipuoliset työtavat, jotka tukevat oppilaan oppimisprosesseja ja oman toiminnan arviointia.

Lisää mahdollisuuksia antavat läheltä löytyvät palvelut – esim. kirjasto, liikuntapaikat ja erinomainen maaseutu- ja rantaluonto. Yhteys koulun ulkopuolisiin toimijoihin – yhdistykset, yrittäjät, seurakunta, urheiluseurat - on luontevaa ja se monipuolistaa mahdollisuuksiamme.

Kyllä luonto tikanpojan puuhun vetää ;-)

Jokainen lapsi oppii omalla tavallaan. Oppiminen on prosessi, jossa lapsi rakentaa omien kokemustensa, havaintojensa ja oivallustensa pohjalta omaa ymmärrystään maailmasta. Oppimisessa korostuu uusien ja ennestään olemassa olevien tietojen ja taitojen vuorovaikutus. Lapsi oppii tarkastelemaan näkemäänsä kriittisesti, erottamaan tärkeän ja arvokkaan epäolennaisesta. On tärkeää, että oppilas ottaa vastuuta omasta opiskelustaan. Oppiminen tapahtuu opiskeluna opettajan ohjauksessa, vuorovaikutuksessa opettajan ja muiden oppilaiden kanssa sekä itsenäisenä prosessina.

2. LUKU: OPISKELUN YLEINEN TUKI

2.1. KODIN JA KOULUN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Huoltajilla on ensisijainen kasvatustavoite lapsesta ja nuoresta. Koulu vastaa oppilaan kasvatuksesta ja oppimisesta kouluyhteisön jäsenenä. Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja hyvinvointia koulussa.

Huoltajille pyritään antamaan mahdollisuus tutustua koulun kulttuuriin ja olla osaltaan mukana vaikuttamassa koulun kasvatustavoitteita koskevilla keskusteluilla. Kodit voivat osallistua koulun toiminnan arviointiin ja tehdä ehdotuksia toiminnan järjestämisestä.

Vanhemmille tiedotetaan opetussuunnitelmasta ja opetuksen järjestämisestä. Heille annetaan tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa mahdollisista ongelmista ja päättövaiheessa jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä.

Yhteistyömuotoina voivat olla esimerkiksi vanhempainillat, opettajan ja huoltajien väliset keskustelut ja avoimien ovien päivät. Huoltajat voivat olla osaltaan mukana järjestämässä koulun juhlia ja muita tapahtumia.

2.2. OPPIMISSUUNNITELMA

Oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelman tavoitteena on opetuksen yksilöllistäminen. Siinä määritellään oppilaan yksilölliset tavoitteet sekä keinot, joilla nämä tavoitteet saavutetaan. Oppimissuunnitelman tarkoituksena on, että oppilas oppii ottamaan yhä enemmän vastuuta opiskelustaan, sitoutuu siihen ja saa oppimiseensa enemmän tavoitteellisuutta.

Oppimissuunnitelma voidaan laatia kaikkia oppiaineita koskevaksi, yhtä oppiainetta koskevaksi tai se voidaan laatia jotakin yksittäistä oppimisen kohteena olevaa asiaa koskevaksi.

Oppimissuunnitelman laativat yhdessä opettaja, oppilas ja hänen huoltajansa. Lisäksi mukana voi olla erityisopettaja sekä muita mahdollisia asiantuntijoita. Suunnitelma tehdään kirjallisena opetussuunnitelman liitteenä olevan lomakkeen mukaisesti. Oppimissuunnitelmassa asetetaan tavoitteet oppimiselle sekä arvioidaan vahvuuksista ja kehittämistarpeista.

Oppimissuunnitelman toteutumista arvioidaan sopimuksen mukaan oppilaan ja huoltajien kanssa esim. arviointikeskusteluissa.

2.3. OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Ohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan sosiaalista kasvua kouluyhteisön jäsenenä, edistää oppimisvalmiuksia ja opiskelutaitoja yhdessä kotien kanssa sekä luoda edellytyksiä oppilaan kykyjen mukaisen elämäntaaran muodostamiseen.

Koulun ohjauksen toteutuksesta vastaavat rehtori/koulunjohtaja, luokanvalvojat/luokanopettajat ja opettajat yhdessä opinto-ohjaajan kanssa. Opettaja huolehtii oman aineensa opiskelutottumusten ja -taitojen luomisesta. Samoin hän liittyy oman opettettavan aineen antamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

Koulun aikuiset ohjaavat oppilasta oppimisyhteisön aktiiviseksi jäseneksi. Tavoitteena ohjauksen avulla on lisätä koulutyön tuloksellisuutta, oppimisyhteisön jäsenten hyvinvointia ja osallisuutta.

Työelämän tutustuttamisesta (TET) tehdään erillinen vuosisuunnitelma joka vuosiluokalle ainakin vuosiluokkien 7-9 osalta.

Jokainen yläkoulun oppilas tekee henkilökohtaisen opintopolkusuunnitelman ja sen osana ammatillisen projektityön.

Työmuotoina ohjauksessa ovat luokkamuotoinen ohjaus, pienryhmäohjaus ja kahdenkeskinen ohjaus.

2.4. TUKIOPETUS

Opinnoissa tilapäisesti jälkeen jääneille oppilaille annetaan tukiopetusta tarvittaessa, ja sitä annetaan niin usein ja laajasti kuin oppilaan koulumenestyksen kannalta katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Aloitteen tukiopetuksen antamisesta tekee ensisijaisesti opettaja. Huoltajalla tai oppilaalla on oikeus pyytää tarvittaessa tukiopetusta.

2.5. OPPILASHUOLTO

Oppilashuolto on oppilaasta välittämistä. Oppilashuoltotyö kuuluu kaikille koulussa työskenteleville ja sitä tehdään yhteistyössä kotien kanssa.

Tavoitteita:

- Oppilashuoltotyön tavoitteena on tukea ja edistää lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä pyrkiä ehkäisemään ja tunnistamaan oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia sekä muita ongelmia riittävän ajoissa ja puuttua niihin mahdollisimman pikaisesti.
- Keskeisenä tavoitteena on luoda turvallinen ja terveellinen oppimis- ja työskentely-ympäristö, ehkäistä syrjäytymistä ja edistää koko työyhteisön hyvinvointia.
- Vanhemmat saavat tukea lasten kasvatukseen ja oppimiseen liittyviin kysymyksiin.
- Opettajat saavat oppilashuollosta tukea työhönsä. Samalla tuetaan opettajien työssä jaksamista.
- Oppilashuoltotyöllä pyritään vaikuttamaan koulun ilmapiiriin ja asenteisiin. Tavoitteena on yhteisöllinen, toisista välittämisen ilmapiiri. Opettaja(t) pyrkii kaikin keinoin tukemaan myönteisen ryhmähengen muodostumista luokassa/opetusryhmässä ja koko työyhteisössä.

Toimintaperiaatteita:

- Oppilashuoltotyötä voidaan tehdä moniammatillisena yhteistyönä.
- Jos koululla on oppilashuoltoryhmä, sen keskeisenä tehtävänä on koordinoida oppilashuoltotyötä.
- Oppilashuoltotyö on luottamuksellista ja sitä koskevat voimassa olevat salassapitosäännökset.
- Oppilashuoltotyöstä tiedotetaan vanhemmille säännöllisesti esim. koulun tiedotteissa.
- Vanhemmilta kysytään lupa (esim. kouluun ilmoittautumisen yhteydessä) siihen, että oppilaan asioita saa tarvittaessa käsitellä moniammatillisessa työryhmässä.
- Toimintamallina on ns. varhaisen puuttumisen malli
- Oppilashuoltotyöhön ei kuulu syyllistäminen, vaan voimavara-/ratkaisukeskeinen työskentelytapa.
- Oppilashuoltotyössä korostetaan ennaltaehkäisevää työtä (esim. säännöllinen yhteistyö vanhempien kanssa, valistustyö, kummioppilas- ja tukioppilastoiminta)
- Kaikilla kouluilla toteutetaan ns. nivelvaiheiden säännölliset yhteispalaverit
- (esikoulu→1.lk, ala-aste→yläaste, yläaste→toisen asteen oppilaitokset)
- Koulun toimintaa pyritään kehittämään siten, että se edistää kaikkien työyhteisön oppilaiden ja henkilökunnan hyvinvointia ja turvallisuutta

2.5.1. Pyhäjoen kunnan koulujen oppilashuollon yhteistyötahot esiopetuksessa ja luokilla 1-9

2. KUNNAN SOSIAALITOIMI

- sosiaalityöntekijä
- mm. oppilashuolto-ryhmät, lastensuojelutyö

3. TERVEYDENHUOLTO

- Pyhäjoen terveysasema (ensiapu, lääkärit, sairaanhoitajat, laboratorio
- hammashoito

RAAHEN PERHENEUVOLA

- psykologi
- sosiaalityöntekijä
- mm. kouluvalmiustestaukset, terapiapalvelut

JOKIKARTANON KEHITYSVAMMAOHJAAJA

- yhteistyö harj.luokan kanssa

5. PÄIVÄKOTI KIVITASKU

- mm. siirtopalaverit eskarista kouluun

JNCL-ALUETYÖNTEKIJÄ/SEINÄJOKI

- konsultointikäynnit harj.luokassa

KANSALAIJÄRJESTÖT

- mm. MLL, Nuorisuomi

KOULUN OPPI-LASHUOLTO

Kaikki koulussa toimivat aikuiset:

- rehtorit/koulunjohtajat
- erityisopettajat
- aineenopettajat
- luokanopettajat
- opinto-ohjaaja
- koulunkäyntiavustajat
- koulun muu henkilökunta
- kouluterveydenhoitaja
- koululääkäri

OULUN YLIOPISTOLINEN

KESKUSSAIRAALA

- poliklinikat
- osastot

TAHKOKANKAAN KESKUSLAITOS

- harjaantumisloukan oppilaiden tutkimusjaksot

JYVÄSKYLÄN NÄKÖVAMMAISTEN OPPI-LAITOS

- konsultointi harj.luokan asioissa

KUNNAN NUORISO- JA KULTTUURI-TOIMI

- mm. erilaiset valistus-tilaisuudet (raittius, tapakasvatus)

4-H-YHDISTYS

- mm. koululaisten iltapäiväkerhot ja muu kerhotoiminta

PYHÄJOEN SEURAKUNTA/ nuorisotoimi

- mm. kaakao- yms. iltapäiväkerhot
- kriisityö

4. RAAHEN POLIISI

- mm. erilainen valistustyö (liikenne, päihteet, laillisuuskasvatus)

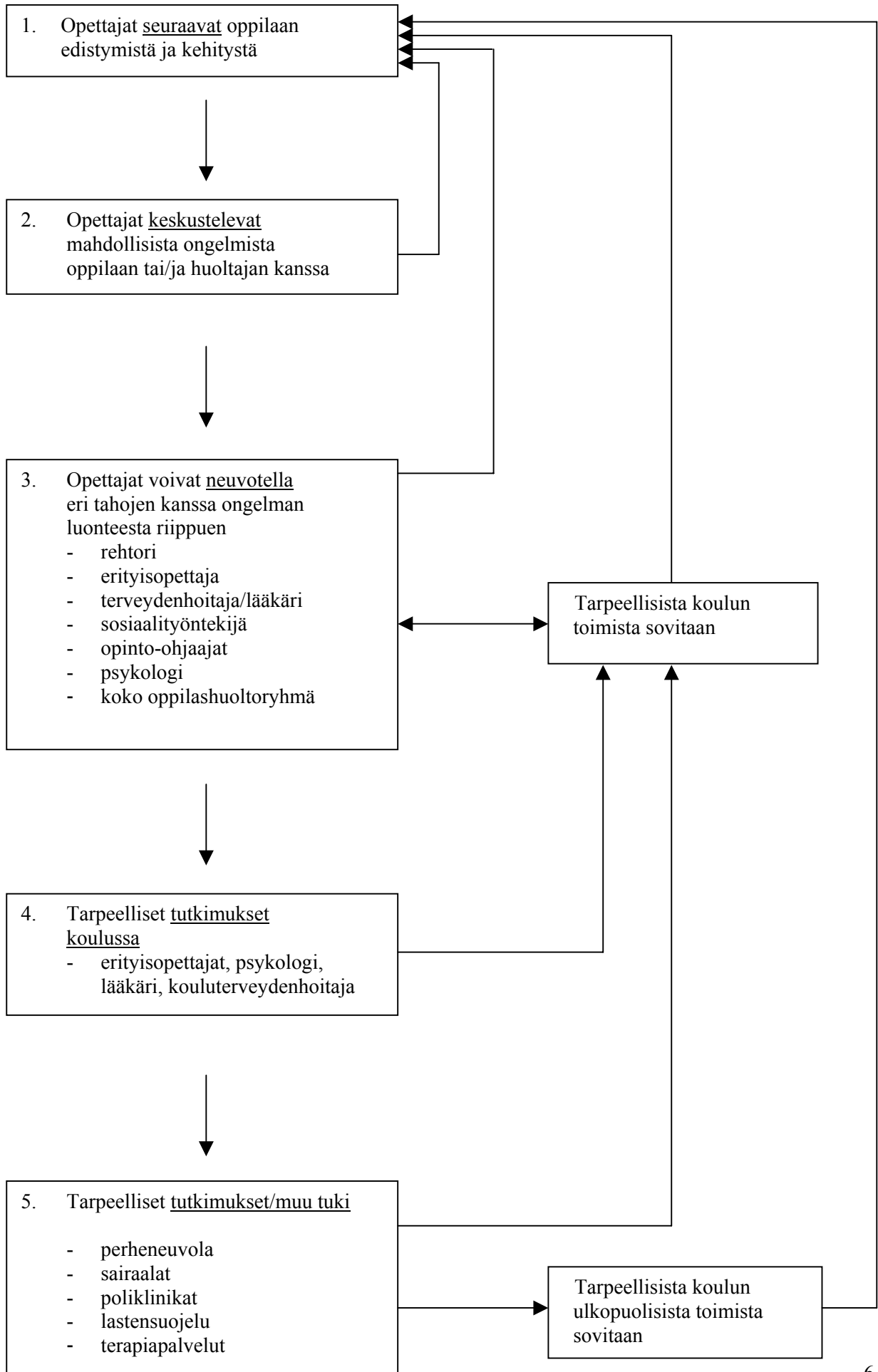
LOHIPADON KOULU

- liikuntavammaisten lasten opiskelun tukeminen

6. YKSITYISSEKTORI

- mm. erilaiset terapiat (jumppa, toiminta, musiikki, puhe)

2.5.2. Oppilashuollon prosessi opettajan kannalta

OPPILAALLE TARJOTTAVA OPPILASHUOLLOLLINEN TUKI ERILAISISSA VAIKEUKSISSA JA KURINPITORANGAISTUKSEN YHTEYDESSÄ SEKÄ SILLOIN, KUN OPETUKSEEN OSALLISTUMINEN ON EVÄTTY

Oppilashuollollinen tuki voidaan jakaa ns. sosiaalipedagogiseen tukeen ja terveydenhuollolliseen tukeen. Oppilashuollollinen tuen toteuttamiselle luo suotuisaa maaperää arkipäivän yhteistyö oppilaan ja vanhempien kanssa. Tällaisella toiminnalla on myös tuen tarvetta vähentävä vaikutus ja se haastaa vanhemmat toimimaan lapsensa parhaaksi.

Selkeät julkilausutut toimintatavat ja odotukset luovat turvallisuutta oppimisympäristöön. Jos koulun aikuinen huolestuu oppilaasta, hän keskustele ensin kahdestaan oppilaan kanssa. Avukseen hän voi pyytää koulun toista aikuista henkilöä. Jos huolestuneella aikuisella ei ole edelliseen mahdollisuutta, hän voi tuoda oppilaan koulun muun aikuisen keskusteltavaksi ja kertoa samalla tapahtuneen ja asiat, mistä toivoo keskusteltavan. Oleellista on, että oppilaan kanssa toimitaan tuoreeltaan akuutissa tilanteessa. Tämä tarjoaa kontaktimahdollisuuden oppilaan arkeen. Oppilaalle annetaan siis mahdollisuus muuttaa oppimiskäytänteitään.

Mikäli oppimista estävät tilanteet toistuvat, niin vanhemmat pyydetään mukaan neuvotteluun. Neuvotteluissa on mukana tarvittava määrä tilanteesta tietoisia olevia koulun aikuisia. Vanhemmille tarjotaan mahdollisuus esittää oma toivomuksensa neuvotteluun osallistujista. Jatkossa voidaan sopia ajallisesti rajatusta, tiiviimmästä yhteistyöstä vanhempien kanssa tai erityisasiantuntijoiden yhteistyöstä.

Tarvittaessa kartoitetaan oppimisvaikeuksia ja harkitaan oppimissuunnitelman tarpeellisuutta.

Ensisijaisena lähestymisinä ongelmatilanteisiin on siis oppimisenäkökulma. Kun oppimiseen liittyvät tukitoimet on pantu käytäntöön, sen jälkeen harkitaan ns. ”hoidollisen” tuen tarvetta.

Mikäli oppilas häiritsee toisten oppimista, niin häneltä voidaan evätä opetukseen osallistuminen. Tällöin on huolehdittava riittävästä valvonnasta. Kurinpitorangaistuksissa oppilasta tulee kuulla, ja hänen tulee olla tietoinen rangaistuksen oikeudenmukaisuudesta. Rangaistus pyritään panemaan täytäntöön mahdollisesti jo samana päivänä.

2.7. TOIMENPITEET SEKÄ TYÖN- JA VASTUUNJAKO ONGELMA- JA KRIISITILANTEIDEN EHKÄISEMISEKSI, HAVAITSEMISEKSI TAI HOITAMISEKSI

2.7.1. Poissaolojen seuranta

Oppilaan tulee perusopetuslain 35 §:n mukaan osallistua opetukseen, jollei hänelle ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta.

Mikäli oppilas joutuu sairauden vuoksi olemaan poissa koulusta, huoltajan on ilmoitettava siitä koululle mahdollisimman pian, viimeistään kolmantena poissaolopäivänä. Jos oppilas sairastuu koulupäivän aikana, hän saa poistua koulusta opettajan, rehtorin/koulunjohtajan tai terveydenhoitajan luvalla.

Jos oppilas tarvitsee vapaata jonkin muun syyn kuin sairauden takia, lupa siihen tulee pyytää ehdottomasti etukäteen. Luokanvalvoja/-opettaja voi antaa luvan enintään 1 viikon mittaisiin poissaoloihin, rehtori/koulunjohtaja enintään 2 viikon mittaisiin poissaoloihin ja koulun johtokunta yli 2 viikon mittaisiin poissaoloihin. Myös poissaolon aikana tai välittömästi sen jälkeen oppilaan on huolehdittava tekemättä jääneistä koulutehtävistä ja läksyistä.

Koulun opettajat seuraavat oppilaiden poissaoloja päivittäin. Jos opettaja havaitsee luvattomia poissaoloja, niistä ilmoitetaan välittömästi vanhemmille sekä rehtorille/koulunjohtajalle sekä mahdollisesti oppilashuolto-ryhmälle. Luvattomat poissaolot tulee korvata aina esim. tehtäviä suorittamalla.

Huoltajan tulee antaa jokaisesta poissaolosta selvitys. Luokanopettajalla/ -valvojalla on velvollisuus kirjata poissaolot ja seurata niitä. Lukuvuoden lopussa poissaolot tilastoidaan.

2.7.2. Kiusaaminen, väkivalta ja häirintä

Jokaisella kouluyhteisön jäsenellä on oikeus toisen häiritsemättä tehdä osuutensa koulutyöstä. Kiusaamista eikä minkäänlaista väkivaltaa hyväksytä kouluissamme.

Pyrimme ennaltaehkäisemään kiusaamistilanteiden syntymistä keskustelemalla luokkayhteisöissä kaveruudesta, toisten huomioonottamisesta ja ystävällisyydestä. Kiinnitämme huomiota uusien oppilaiden vastaanottamiseen ja yhteenkuuluvuuden tunteen syntymiseen luokissa. Oppilaat ja koulun henkilökunta tietävät miten kiusaamiseen suhtaudutaan (nollatoleranssi) ja miten tilanteissa toimitaan.

Kiusaamistilanteisiin puututaan heti. Myös oppilailla ja vanhemmilla on kertomisvelvollisuus mikäli kiusaamista tulee ilmi. Kiusaamisesta tiedotetaan asianosaisten koteihin ja tarvittaessa pyydetään vanhempia keskustelemaan asiasta koululle. Kiusaamistilanteet selvitetään yhteistyössä opettajan, kiusatun ja kiusaajan kesken ja vaikeimmissa tapauksissa asiaa käsitellään koko ryhmän kanssa. Tarvittaessa opettaja saa tukea oppilashuoltoryhmältä. Vakavimmista kiusaamistapauksista ja niiden seurannasta tiedotetaan aina muita opettajia ja rehtoria. Tilanteen seurannasta vastaa luokanvalvoja. Rikostapaukset (pahoinpitely ja muu fyysinen väkivalta) ilmoitetaan poliisiin tutkittavaksi. Pyhäjoen kunnan peruskouluille on laadittu omat koulukohtaiset turvallisuussuunnitelmat. Ne päivitetään vuosittain ja niistä tiedotetaan koulun henkilöstölle ja oppilaille. Pelastautumisharjoituksia tehdään säännöllisesti. Koulun turvallisuussuunnitelmasta löytyvät ohjeet erilaisten normaaliajan onnettomuuksien varalle. Vaaratilanteissa toimitaan viranomaisten tiedotusvälineissä antamien ohjeiden mukaisesti ja koulun turvallisuussuunnitelmaa noudattaen.

Kouluyhteisöjä järkyttäviä kriisejä voivat olla esim. oppilaan tai koulutyöntekijän kuolema, vakava sairastuminen tai onnettomuus, uupuminen, väkivalta tai fyysisen vahingoittumisen uhka. Tällaisia tapahtumia tai ”läheltä piti”- tilanteita varten laaditaan syksyllä 2004 Pyhäjoen kunnan peruskouluille yhteinen kriisisuunnitelma. Kriisisuunnitelmaan kirjataan toimintaperiaatteet ja vastuunjako em. poikkeustilanteissa. Koulutoimeen perustetaan oma kriisiryhmä, jonka jäsenille pyritään saamaan riittävä kriisityön peruskoulutus.

Koulun kriisityön tavoitteena on tunnistaa kriisit ja toimia niissä nopeasti, tehokkaasti ja hallitusti. Kriisisuunnitelman avulla koulu vahvistaa yhteisön ja sen jäsenten kykyä selviytyä vaikeista tilanteista ja siten myös tukee koulun henkilöstön jaksamista. Kouluyhteisö ja sen jäsenet voivat muodostaa vahvan suojaa ja turvaa antavan tuen kriisin kohdanneille.

2.7.3. Mielenterveyskysymykset

2.7.3.1. Ennaltaehkäisy

Oppilaan mielenterveyden hyvä tasapaino luo mahdollisuuden oppimiseen ja antaa valmiuksia vastata uusiin kehityshaasteisiin. Koko kouluyhteisön mielenterveystyön tehtävänä on oppilaiden sosiaalisen ja emotionaalisen kasvun ja kehityksen tukeminen. Kouluyhteisön arvot ja toimintatavat, sekä aikuisten esimerkki ovat tukemassa tai heikentämässä oppilaiden kehityshaasteiden saavuttamista. Koulun mielenterveystyön merkittävin osa toteutuu luokissa ja muualla kouluyhteisössä arkisen koulutyön osana. Oppilaiden minäkuva muotoutuu sosiaalisten kokemusten ja etenkin muilta ihmisiltä saadun palautteen pohjalta. Koulu voi opettaa lapsia huolehtimaan omasta mielenterveydestään ja välttämään sitä vaarantavia asioita.

2.7.3.2. Koulun mielenterveystyön tavoitteita:

- Kouluyhteisön tulisi rakentaa oppilaiden kokemaa turvallisuutta siten, että he voivat ja uskaltavat toimia omana itsenään koulun arjessa.
- Oppilaiden kokemusta koko koulun ja oman lähiryhmänsä yhteisöön kuulumisesta tulisi vahvistaa.
- Kouluyhteisö edistäisi yhteisöllisyyttä ja eri-ikäisten välistä kanssakäymistä.
- Kaikille oppilaille varmistetaan myönteisen palautteen antaminen.
- Vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, myönteistä minäkuva ja uskoa omiin mahdollisuuksiin oppia ja kehittyä läpi elämän.

Lapset ja nuoret odottavat aikuisilta oikeudenmukaisuutta, rajoja ja toivovat tulewansa hyväksytyksi. Parasta tukea terweelle kasvulle ja hyvän mielenterveyden kehittymiselle on antaa oppilaalle mahdollisuuksia onnis-

tua ja saada kannustusta. Oppilaiden auttaminen oppimisessa on tärkeä osa mielenterveyden hoitamista ja ongelmien ehkäisyä. Oppilaiden positiiviset odotukset työhön ja leikkiin antavat mielekkyyttä päiviin.

2.7.3.3. Auttamiskeinoja

Opettajan ei tarvitse diagnosoida mielen sairauksia. Opettajan ei tule hyväksyä häiritsevästi tai toisia henkisesti tai fyysisesti loukkaavaa oppilaan käyttäytymistä. Jos omat voimavarat eivät riitä, tilanteeseen tulee hakea apua.

Opettaja on oppilaan luottohenkilö. Oppilaan katse, muutokset olemuksessa ja poikkeukset tavanomaisesta käyttäytymisestä voivat kertoa paljon oppilaan mielialasta. Masentunut oppilas ei tavallisesti ole tietoinen tunnetilastaan vaan on levoton, keskittymiskyvytön, eristäytyvä tai häiritsevä. Valtaosa oppilaiden psyykkisistä vaikeuksista ilmenee käytöshäiriöinä. Ne on aina syytä selvittää, sillä ne voivat kuulua normaaliin kehitykseen, mutta voivat olla myös sairauksien oireita.

Kukaan ei voi asettaa oppilaan tunteita kyseenalaiseksi. Tärkeintä on, että oppilas saa itse valita, kenelle puhuu tai puhuuko lainkaan. Oppilaalla tulee tarvittaessa olla valitsemansa kuulija ja puhumiselle varattu aika, mikä ohittaa kaiken muun. Oppilaan kanssa voi aina uudelleen ja uudelleen keskustella avoimesti. Pienet sanat voivat löytyessään johtaa ongelman alkulähteille.

Opettaja voi luottaa omiin tuntemuksiinsa ja oppilaan tuntemiseen. Opettaja on tärkeä havainnoija ja voi olla ratkaiseva apu oppilaan elämässä, olemalla rehellinen ja avoin siitä mitä näkee ja aavistaa. Yhteistyö perheen kanssa on hyvä aloittaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Oppilaan elämään liittyvä huoli ilmaistaan vanhemmille kunnioittavasti. Omista tuntemuksista kannattaa kertoa avoimesti huoltajille. Vanhemmilta pyydetään apua opettajan huolen vähentämiseksi ja perheelle kerrotaan erilaisista tukimahdollisuuksista.

Pyhäjoen kunnassa lasten- ja nuorten ongelmissa auttavat mm. koulutyöntekijät, oppilaanohjaaja, kouluterveydenhuolto (terveydenhoitaja, lääkäri), kunnan sosiaalityöntekijä, Raahen perheneuvolan työntekijät. Perusterveydenhuollossa arvioidaan erikoissairaanhoidon tarve ja ohjataan tarvittaessa eteenpäin.

Lastensuojelulaissa 40.§ on säädetty ilmoitusvelvollisuus sosiaaliviranomaisille, mikäli mm. koulutoimen virkaa tai tointa hoitaessaan, työntekijä on saanut tietää ilmeisestä perhe- tai yksilökohtaisen lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta. Ilmoitus asiasta on tehtävä viipymättä.

Oppilaiden vaikeuksien tunnistamisen merkkejä voivat olla mm: runsaat aiheettomat poissaolot, oppimisvaikeudet, alhainen opintojen keskiarvo, oppisuoritusten tason lasku, levottomuus, välinpitämättömyys, tupakointi, päihteiden käyttö, toistuvat jälki-istunnot, yksinäiset, hiljaiset oppilaat, muutos käyttäytymisessä, harrastusten puute, osallistumattomuus kerhotoimintaan, osallistumattomuus kouluruokailuun, sekä terveydenhuollon tai oppilashuollon suurkuluttajat.

Milloin tarvitaan ammattiauttajan apua?

Aina, kun lapsi tai nuori itse kokee tarvitsevansa apua, häntä on autettava.

Ammattiauttajan apuun kannattaa turvautua, jos oppilas

- tuntee, ettei hän pääse tasapainoon
- on jatkuvasti masentunut, ahdistunut tai jännittynyt
- sanoo, että elämä tuntuu tyhjältä ja merkityksettömältä
- on ikään kuin jähmettynyt, elämänhalu on kadonnut
- keskittyy huonosti
- näkee painajaisia ja nukkuu huonosti, ei saa unta
- valittaa toistuvasti mm. huimauksesta, päänsärystä, vatsakivusta, selkäsärystä
- tuntee, ettei ole ketään kenelle puhua
- eristäytyy
- ei välitä asioista, jotka aikaisemmin olivat hänelle tärkeitä
- on epäsuorasti itsetuhoinen, tupakka, alkoholi, huumeet, tapaturmat, yltiöpäisyys liikenteessä
- puhuu itsemurhasta, tappamisesta tai kuolemasta. Heti apua.

2.7.4. Tupakointi ja päihteiden käyttö

2.7.4.1. Ennaltaehkäisy:

Peruskoulun tehtävänä on yhdessä perheen kanssa tukea lapsen ja nuoren kehittymistä tasapainoiseksi aikuiseksi.

Peruskoulun aikana oppilaalle annetaan perustiedot päihteistä, huomioiden ikä ja kehitysaste. Päihdekasvatustunteja, opettajien lisäksi, voivat mahdollisuuksien mukana pitää mm. sosiaalityöntekijä ja kouluterveydenhoitaja. Koulun ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään tarvittaessa opetuksen tukena. Opettajien lisäksi koulun koko henkilökunta osallistuu valistustyöhön.

Kodin kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeä osa ennaltaehkäisyä. Vanhempainillat, kyselyt koteihin ja keskustelut antavat mahdollisuuksia yhteistyölle.

Ennaltaehkäiseväntöyön tavoitteena on vahvistaa oppilaiden itsetuntoa, jotta heillä olisi valmiuksia vastustaa käytölle altistavia sosiaalisia paineita. Oppilaille annetaan valmiuksia itsenäiseen päätöksentekoon ja kriittiseen suhtautumiseen erilaisten informaatioiden suhteen.

Lapset ja nuoret tarvitsevat vaihtoehtoja ja malleja terveiden elämäntapojen löytämiseksi. Sosiaalisten taitojen kehittymisen avulla he kykenevät tunteiden ilmaisuun ja yhdessä elämiseen.

Koulun ja kodin yhteisenä tavoitteena tulisi olla, oppilaiden tupakan ja päihteiden ensi kokeilujen siirtymisen mahdollisimman myöhäiseksi.

2.7.4.2. Ongelman havaitseminen ja hoitaminen:

Huolta herättäviä piirteitä lapsessa / nuoressa voivat olla mm. käyttäytymisen muuttuminen, ulkoisen olemuksen muutos, koulumenestyksen ja koulunkäynti tapojen muuttuminen, kaveripiirin ja harrastusten muuttuminen, kotona ilmenevät muutokset, päihteiden käytön puolustelu, jäljet rikoksista, väkivallasta.

Jokaisella koulussa toimivalla aikuisella on velvollisuus selvittää oppilaasta heränneen huolen aiheellisuus. Kun huoli oppilaasta herää, tulee asiaan reagoida välittömästi. Asia tulee ottaa puheeksi oppilaan tuntevan henkilön kanssa. Jos useammalla henkilöllä herää huoli oppilaan asioista, tulee opettajan tai koulun henkilökunnan edustajan ottaa asia puheeksi oppilaan kanssa.

Oppilaalle kerrotaan, miksi häntä epäillään, tai miksi ongelmasta tiedetään. Koulun on tärkeää osoittaa, että päihteiden käyttöä ei hyväksytä missään muodossa. Oppilaalle annetaan tehtäväksi kertoa koulun epäilystä vanhemmilleen. Koulu on velvollinen ottamaan yhteyttä vanhempiin. Koulun vastuuhenkilöt ottavat yhteyttä kotiin, sekä muihin viranomaisiin. Oppilasta on seurattava tarkkaan, mutta monen henkilön ei ole tarpeen tietää ongelmasta.

Vanhempien ja oppilaan kanssa sovitaan henkilökohtaisesta tapaamisesta. Vanhemmille on syytä korostaa koulun velvollisuudesta puuttua asiaan. Lastensuojelulaissa 40§ on säädetty ilmoitusvelvollisuus sosiaaliviranomaisille, mikäli päihteiden käyttö oppilaalla jatkuu. Vanhemmille tulee kertoa koulun toimintamallista vanhempainilloissa

2.8. KOULURUOKAILU

Kouluruokailun suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan valtakunnalliset ravitsemussuositukset ja pyritään tarjoamaan koulun oppilaille ja henkilökunnalle terveellinen ja monipuolinen kouluateria. Erityisruokavaliot huomioidaan mahdollisuuksien mukaan aterioiden suunnittelussa ja valmistuksessa. Mahdollisista syömiongelmista ilmoitetaan tarvittaessa kouluterveydenhoitajalle. Aterioinnin tulee olla kiireetön ja rauhallinen hetki koulutyön lomassa.

Erilaisilla juhla- ja teemapäivillä voidaan lisätä oppilaiden tapa- ja juhlakulttuurien tuntemusta.

2.9. KOULUKULJETUKSET

Koulukyydit järjestetään määräysten ja asetusten mukaisesti. Kuljetusten järjestämisessä otetaan huomioon paitsi koulumatkan pituus myös mahdolliset vaaratekijät koulumatkan varrella.

Kuljetusten turvallisuuteen kiinnitetään huomiota ohjeilla ja valvonnalla.

2.10. KERHOTOIMINTA

Koulun kerhotyön tarkoituksena on täydentää ja syventää koulun kasvatus- ja opetustyötä sekä kannustaa oppilaita myönteisten harrastusten pariin. Kerhot ovat oppilaille vapaaehtoisia. Oppilaskerhot toimivat annettujen resurssien puitteissa.

3. LUKU: ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVIEN OPPILAIDEN OPETUS

3.1. ERI TUKIMUODOT

Oppilasta autetaan oppimisvaikeuksissa eri tukimuodoin, jotka määräytyvät vaikeuksien laadun ja laajuuden mukaan. Keskeistä on varhainen oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja tukitoimien aloittaminen, jotta oppimisvaikeuksien kielteisiä vaikutuksia oppilaan kehitykselle voidaan ehkäistä. Tällöin on tärkeää olla yhteistyössä huoltajien kanssa. Opetuksessa erityistä tukea tarvitsevat oppilaat, joiden kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat oppilaat, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea. Erityisen tuen piiriin kuuluvat myös oppilaat, joilla on opetuksen ja oppilashuollon asiantuntijoiden sekä huoltajan mukaan kehityksessään oppimiseen liittyviä riskitekijöitä.

3.2. OPPIMISEN TUEN PORTAAT PYHÄJOEN PERUSKOULUSSA

Motto:

Kaikilla oppilailla on oikeus oppimisvaikeuksissaan saada yksilöllistä/ pienryhmäopetusta. Erityisopettajan tuella etsitään kullekin sopivia työskentelytapoja ja oppilaan tahdissa edeten harjannutetaan oppilasta itsenäiseen työskentelyyn.

Oppilaan tukemisessa edetään yleensä seuraavasti:

Oma luokka on oppilaan ensisijainen oppimisympäristö ja oppimista tuetaan luokassa tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan **eriyttämällä**. **Kodin ja koulun** välistä yhteistyötä on syytä viritellä jo tässä vaiheessa oppimisen tukemisessa.

Tukiopetus. Oma opettaja, aineenopettaja, erityisopettaja tai kouluavustaja antaa koulutuntien ulkopuolella tukiopetusta silloin, kun oppilaalla on **tilapäisiä oppimisvaikeuksia**, poissaoloja tai hän tarvitsee oppimiseen **lisäaikaa**.

Osa-aikainen erityisopetus. Kun oppilas tarvitsee yksilöllistä tukea tai pienryhmäopetusta, hän saa erityisopettajan tukea osa-aikaisessa erityisopetuksessa. Mikäli tilanne jatkuu, tiedotetaan asiasta kotiin.

Oppimissuunnitelma. Tarvittaessa oppilaalle laaditaan **henkilökohtainen** oppimissuunnitelma, johon kirjataan oppilaan omat oppimistavoitteet ja opetuksen järjestelytavat yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Toimenpidettä on harkittava silloin, kun oppilas tarvitsee selvästi lisäaikaa tai hänellä on jokin muu lisätuen tarve. Oppimissuunnitelma **tehdään yhteistyössä** oppilaan, huoltajien, opettajan ja mahdollisten asiantuntijoiden kanssa.

Erityisopetukseen ottaminen tai siirtäminen. Jos oppilaalle ei voida antaa opetusta muuten, tulee oppilas ottaa tai siirtää erityisopetukseen. Silloin oppimäärät ja opetusjärjestelyt sekä tukipalvelut määritellään HOJKS:ssa.

Oppilashuolto. Koulun oppilashuolto-ryhmä **kartoittaa** oppilaan tuen tarvetta. Ryhmä pohtii tarvittaessa yhdessä vanhempien kanssa **erikseen jokaisen** oppilaan tilanteen ja tukitoimet. Tilanne ja oppilaan kehityssuunta huomioiden vahvistetaan ryhmää **asiantuntijoilla**.

3.3. OSA-AIKAINEN ERITYISOPETUS

Osa-aikainen erityisopetus on peruskoulun yleisen opetuksen yhteydessä annettavaa eriyttävää opetusta. Sitä tulee antaa oppilaalle, jolla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia ja joka tarvitsee muun opetuksen yhteydessä erityistä tukea tai kielellistä kuntoutusta (puhe- ja lukiopetusta) oppimisen edellytysten parantamiseksi.

3.4. OPETUKSEN MUOTO

Osa-aikainen erityisopetus tulee tavoitteellisesti niveltää oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Sitä annetaan yksilöllisesti, pienryhmissä tai samanaikaisopetuksena. Opetuksen muoto harkitaan oppilas- ja luokka-kohtaisesti tavoitteiden saavuttamiseksi. Samanaikaisopetus ei ole pelkästään samassa tilassa toteutettua opetusta. Samanaikaisopetuksessa erityisopettaja voi työskennellä myös omissa luokissaan oppilaan tai oppilasryhmän kanssa, ja opiskeltavien aineiden oppisisällöt ja tavoitteet ovat samat muun luokan kanssa.

3.5. OPETUKSEN LUONNE

Luonteeltaan osa-aikainen erityisopetus on oppilaan koulunkäynnin kokonaisvaltaista tukemista, jonka tavoitteena on, että oppilas selviytyy omissa perusopetusryhmässään. Sillä pyritään vaikuttamaan myönteisesti oppilaan opiskelutottumuksiin, työskentelytapoihin ja koko opiskelumotivaatioon. Osa-aikainen erityisopetus on tilapäistä, pitkäaikaista tai pysyväisluonteista, jotta oppilas saavuttaisi peruskoulun yleiset tavoitteet perusopetusryhmän jäsenenä. Pitkäaikaisesta ja pysyväisestä erityisopetuksesta tulee tiedottaa oppilaan vanhempia. Tarvittaessa oppilaalle tehdään oppimissuunnitelma, joka voidaan laatia yhteistyössä huoltajan opettajien ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa myös erityisopetukseen otetuille tai siirretyille oppilaille.

Puheopetuksessa olevat oppilaat etenevät aina yksilöllisesti oman suunnitelman mukaisesti.

3.6. PAINOPISTE

Osa-aikaisen erityisopetuksen painopiste on kunnassamme luokilla 1-3. Syyslukukauden alussa erityisopetus keskitetään 1. luokalle. Silloin opetuksen tavoitteena on oppimisen esteiden ennaltaehkäisy ja mahdollisimman varhainen korjaava opetus, niin että lievistä oppimis- ja/tai sopeutumisvaikeuksista huolimatta oppilas kokee onnistuvansa ja pärjää yleisopetuksen luokassa. Luokanopettaja ja erityisopettaja tutustuttavat ensiluokkalaiset kouluun ja koulumaiseen työskentelyyn. Erityisopettaja ja ensimmäisen luokan opettaja sekä joskus myös koulupsykologi selvittävät yhdessä 1. luokan oppilaiden oppimisedellytyksiä, valmiuksia, taitoja ja tarpeita. Näin pyritään takaamaan jokaiselle oppilaalle ennen kaikkea äidinkielessä ja matematiikassa yksilölliset etenemismahdollisuudet lapsen positiivista kehitystä tukevin opetusjärjestelyin.

Opetusta kohdennetaan keskitetympin erityisopetusta eniten tarvitseville.

3.7. SIIRTYMÄVAIHEET

Oppilaan tarvitsemien tukitoimien saumattoman jatkuvuuden kannalta siirtymävaiheet esiopetuksesta ala-asteelle ja ala-asteelta yläasteelle ovat ratkaisevan tärkeitä. Järjestelmällinen yhteistyö eri kouluasteiden välillä on välttämätöntä myös resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen kannalta.

Varhainen kuntoutus on tärkeää erityisopetuksessa. Ala-asteen erityisopettajan toimenkuvaan kuuluu tutustua esikoululaisiin ja kartoittaa koulutulokkaiden mahdollisesti tarvitsemia tukitoimia. Esikoulun ja peruskoulun välinen yhteistyö on mahdollisuus ”madaltaa kynnystä” ensimmäiselle luokalle tultaessa. Samalla mahdollistuu tarvittavien tukitoimien aloittaminen heti koulun alkaessa. Siksi erityisopetustunteja siirretään osa-aikaisesta erityisopetuksesta lähinnä luokkien 4-6 kohdalta kevätlukukaudella niin, että erityisopettaja tutustuu tuleviin ekaluokkalaisiin esikoulussa yhden viikkotunnin verran.

Seitsemännelle luokalle siirryttäessä järjestetään edellisenä keväänä viimeistään maaliskuussa ”siirtopalaverit”, joihin osallistuvat kyseisten 6. luokan oppilaiden luokanopettaja, ala- ja yläasteen erityisopettajat, opo ja rehtori, sekä mahdollisesti muita tarpeelliseksi katsottuja asianomaisia. Lisäksi asianomaiset ala- ja yläasteen

erityisopettajat kokoavat yhdessä tiedot todennäköisestä erityisopetuksen tarpeesta ja sen kohdentumisesta. Palaverien tarkoituksena on varmistaa tarvittavien tukitoimien saumaton jatkuvuus.

Luokkajakoa pohditaan myös erityisopetuksen järjestämisen näkökulmasta.

3.8. ERITYISOPETUKSEEN OTETTUJEN TAI SIIRRETTYJEN OPETUS

Erityisopetuksen tavoitteena on auttaa ja tukea oppilasta siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa oppivelvollisuus edellytystensä mukaisesti yhdessä ikätovereidensa kanssa.

Lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet sekä hänen yksilölliset oppimis- ja kehitystarpeensa. Opetuksen tulee tukea oppilaan aloitekykyä ja itseluottamusta. Erityisopetus edellyttää opiskelupaikkaa, -tilaa, -aikaa ja eri toimintoja koskevia päätöksiä sekä resurssien varaamista niiden toteuttamiseen. Mikäli oppilaan opiskelu muun opetuksen yhteydessä ei ole mahdollista tai se ei ole oppilaan kehityksen kannalta tarkoituksenmukaista, opetus tulee järjestää osittain tai kokonaan erityisopetuksen ryhmässä.

Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Jos oppilas ei tukitoimista huolimatta saavuta yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita, oppimäärä yksilöllistetään.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisopetukseen ottamisen tai siirtämisen päätöstä. Yksilöllistäminen voi koskea perusopetuksen koko oppimäärää tai vain yksittäisiä oppiaineita. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt. Oppilaalle, joka on vapautettu jonkin oppiaineen opiskelusta, tulee järjestää muiden oppiaineiden opetusta tai ohjattua toimintaa siten, ettei hänen vuosiviikkotuntiansa määrä vähene.

Erityisopetukseen otetun tai siirretyn oppilaan opetus voidaan järjestää Valtioneuvoston asetuksen (1435/2001) 9. §:n perusteella osittain toisin kuin koulussa noudatettavassa tuntijaossa on määrätty, jos se on oppilaan oppimisedellytykset huomioon ottaen perusteltua. Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määritellään tällöin ne oppiaineet, joissa oppilaan opinto-ohjelma poikkeaa koulun noudattamasta tuntijaosta.

Erityisopetukseen otetun tai siirretyn opetus järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä, siten kuin erityisopetukseen ottamista ja siirtämistä koskevassa päätöksessä on määrätty. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetuksessa oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi. Oppiainekokonaisuuksia voidaan muodostaa kaikille yhteisistä oppiaineista sekä valinnaisista aineista opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Jos oppilaalla ei ole enää tarvetta erityisopetukseen, tulee tehdä päätös hänen siirtämisestään yleisopetukseen.

3.9. HENKILÖKOHTAINEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA SUUNNITELMA ELI HOJKS

Mikäli osa-aikainen erityisopetus ei riitä oppilaan koulunkäynnin turvaksi, tulee oppilas siirtää erityisopetukseen. Silloin oppilaalle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) (ks.erillinen liite) (Perusopetuslaki 17§) HOJKS:ssa määritellään oppimäärät ja opetusjärjestelyt oppilaan omista tarpeista käsin.

Jokaiselle erityisopetukseen otetulle tai siirretylle oppilaalle tulee laatia hyväksytyyn opetussuunnitelmaan perustuva, henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin on tarpeen oppilaan opetuksen yksilöllistämiseksi:

- kuvaus oppilaan oppimisvalmiuksista ja vahvuuksista, oppimiseen liittyvistä erityistarpeista sekä näiden edellyttämistä opetus- ja oppimisympäristöjen kehittämistarpeista
- opetuksen ja oppimisen pitkän ja lyhyen aikavälin tavoitteet
- oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvien oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaan opiskelu poikkeaa muun opetuksen mukaisista oppimääristä
- niiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt, joissa oppilaalla on yksilöllinen oppimäärä
- oppilaan edistymisen seurannan ja arvioinnin periaatteet
- opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetus- ja oppilashuolto- palvelut, kommunikointitavat sekä erityiset apuvälineet ja oppimateriaalit
- kuvaus oppilaan opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisopetuksen ryhmässä
- henkilöt, jotka osallistuvat oppilaan opetus- ja tukipalveluiden järjestämiseen sekä heidän vastuualueensa
- tukipalvelujen toteutumisen seuranta.

3.9.1. Kenelle HOJKS tehdään ?

- jokaiselle erityisopetukseen otetulle tai siirretylle oppilaalle
- oppilaalle, jonka opetus on yksilöllistetty yhdessä tai useammassa oppiaineessa
- siirtopäätöksen tekee koulutuslautakunta (Pyhäjoella)
- erityisopetuksesta yleisopetukseen siirtymisestä tehdään uusi päätös

3.9.2. Hojks:n tekevät

- oppilas huoltajineen, opettaja(t) ja tarpeen mukaan oppilaan kasvuun osallistuvat moniammatilliset tahot
- HOJKS tehdään aina kirjallisena
- henkilöt, jotka osallistuvat HOJKS:in tekoon, sitoutuvat myös sen toteuttamiseen
- koulun johtaja/rehtori on vastuussa HOJKS:n tekemisestä

3.9.3. HOJKS:n arviointi

- HOJKS arvioidaan aina oppilaskohtaisesti ja se tehdään ainakin kaksi kertaa lukuvuoden aikana
- arvioinnin tekevät samat henkilöt, jotka osallistuivat HOJKS:in laadintaan
- HOJKS yhteyshenkilö sovitaan oppilaskohtaisesti
- HOJKS:ia päivitetään tarpeen mukaan, vähintään kuitenkin kaksi kertaa vuodessa

3.10. OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN TOIMINTA-ALUEITTAIN

Silloin kun opetusta ei voida oppilaan vaikean vamman tai vaikean sairauden vuoksi järjestää oppiaineittain laaditun oppimäärän mukaisesti, opetus tulee järjestää toiminta-alueittain. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

3.10.1. Motoriset taidot

- puhe-elinten motoriikka
- kehon tuntemus
- tasapaino ja koordinaatio
- karkeamotoriikka
- silmän-käden koordinaatio
- kehon rytmi
- kestävyys ja lihasvoima

Oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta sekä edistää karkea- ja hienomotorisia taitoja.

3.10.2. Kieli ja kommunikaatio

- kielellinen tietoisuus
- kuuleminen
- ilmaisujen ymmärtäminen (esim. viittomat, merkit, symbolit yms.)
- itsensä ilmaisu
- käsite- ja sanavarasto

Tavoitteina ovat orientoitumisreaktion muodostuminen, erilaisten ilmaisujen ymmärtäminen ja tuottaminen puhuttua kieltä tai vaihtoehtoisia kommunikaatiotapoja käytettäessä sekä itsensä, elämysten ja kokemusten ilmaiseminen.

3.10.3. Sosiaaliset taidot

- vuorovaikutustaidot
- tunteiden tunnistaminen
- kanssakäyminen
- itsehallintataidot
- esineellinen vuorovaikutus

Tavoitteena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen sosiaalisissa suhteissa ja erilaisissa esineympäristöissä.

3.10.4. Päivittäiset taidot

- ruokailu
- WC:n käyttö
- peseytyminen
- pukeutuminen
- omatoimisuus lähiympäristössä
- terveys ja turvallisuus

Tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintoihin ja edistää hänen omatoimisuuttaan ja itsenäistymistään.

3.10.5. Kognitiiviset taidot

- aistien stimulointi ja harjoittaminen
- visuaalinen tavoittelu ja objektin pysyvyys
- kielellinen jäljittely
- motorinen jäljittely
- luokittelu ja valinta
- ongelmanratkaisu ja syy-seuraussuhde
- avaruudelliset suhteet
- esineiden käsittely
- leikki

Tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen jäljittelyn ja mallioppimisen kautta.

3.11. TILANNE PYHÄJOELLA

Kunnassamme annetaan osa-aikaista eli luokatonta erityisopetusta kaikilla ala-asteen kouluilla sekä yläasteella. Luokkamuotoista erityisopetusta annetaan seuraavissa erityisluokissa :

- yksilöllistetty opetus (EMU) lk:t 1-6 ja lk:t 7-9
- harjaantumisloukassa EHA1 ja EHA2.

Lisätietoja erityisopetusjärjestelyistä saa kunnan sivistystoimenjohtajalta, ala-asteen johtajilta, yläasteen rehtorilta sekä erityisopettajilta.

Oppilas integroidaan yleisopetukseen pääsääntöisesti aina niissä aineissa, joissa hän kykenee osallistumaan joko yksin tai avustajansa kanssa. Opetusta voidaan integroitavassa ryhmässä myös mukauttaa aina kun se on opetuksellisesti mahdollista. Kunnassamme pääsääntöisesti integroitavia aineita ovat: liikunta, musiikki, kuvaamataito, tekstiilityö, tekninen työ sekä valinnaisaineet.

4. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

4.1. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

4.1.1. Vuosiluokat 1-2

4.1.1.1. Tavoitteet

Oppilas

- haluaa, rohkenee ja osaa ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti ja hänen kokonaisilmaisunsa kehittyy
- kuuntelee keskittyen ja eläytyen tilanteen mukaan
- osallistuu keskusteluun kysymällä, vastaamalla, kertomalla sekä ilmaisella omia tietojaan, kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään
- oppii lukemisen ja kirjoittamisen perustekniikan sekä niihin liittyviä käsitteitä, kuten äänne, kirjain, tavu, sana, alustavasti lause ja teksti. Hän oppii ymmärtämään myös harjoittelun ja säännöllisen lukemisen ja kirjoittamisen merkityksen näiden taitojen kehittämisessä
- oppii tarkkailemaan lukemistaan ja luetun ymmärtämistään
- tutustuu kieleen ilmiönä tekstejä kuunnellessaan, lukiessaan ja kirjoittaessaan ja tottuu jo tarkastelemaan kielen merkityksiä ja muotoja
- saa mahdollisuuksia kehittää luku- ja kirjoitustaitojaan, myös medialukutaitoaan sekä kehittää viestintävalmiuksiaan myös tietoteknisessä oppimisympäristössä
- oppii vähitellen omaa tekstiä kirjoittaessaan ottamaan huomioon kirjoitetun kielen sopimuksia ja sääntöjä
- kuuntelee ja lukee kirjallisuutta niin, että hän sen avulla tutustuu kirjakieleen, hänen sana- ja ilmaisuvälistänsä ja mielikuvituksensa rikastuvat, hän saa aineksia ajatteluunsa ja ilmaisuunsa ja hänelle tarjoutuu mahdollisuus aikuisen lukemista kuunnellessaan löytää kirjallisuuden kiehtova maailma
- opettele valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa ja lukee lukutaitoaan vastaavia kirjoja

4.1.1.2. Oppisisällöt

Puhuminen ja kuunteleminen

1. vuosiluokka

- keskittyvän kuuntelun harjoittelua
- osallistumista erilaisiin viestintätilanteisiin ja ilmaisuharjoituksiin
- eläytyvän kertomisen ja
- kuvasta kertomisen harjoittelua
- puhevirheiden korjaamista

2.lk

- syvennetään ensimmäisellä luokalla opittuja taitoja

Lukeminen

1. vuosiluokka

- opetellaan kohtalainen lukutaito
- äänteet ja kirjaimet
- äänteen ja kirjaimen vastaavuuden omaksuminen
- tavu, sana ja lause
- aakkoset

2. vuosiluokka

- sujuva ja ilmeikäs lukeminen
- lukemistottumusten ja medialukutaidon harjaannuttaminen
- synonyymit

- vastakohtat
- riittäminen
- vierasperäiset kirjaimet

Kirjallisuus

Pyritään herättämään kiinnostus kirjallisuuteen. Molemmilla vuosiluokilla tutustutaan monipuolisesti kirjallisuuteen kuunnellen, katsellen ja lukien. Toisella luokalla jokainen oppilas lukee jo tasoaan vastaavan kokonaisen kirjan.

- sadut
- runot
- kertomukset
- sarjakuvat
- näytelmät, teatteriesitykset

Keskustelua luetusta ja käsitteiden opettelua

- päähenkilö
- tapahtuma-aika ja -paikka
- juoni

Kirjastoon tutustuminen

- harjoitellaan kirjaston käyttöä mieluisen ja itselle sopivan luettavan löytämiseksi
- sivukouluilla viikoittaiset lainauskäynnit omassa sivukirjastossa ja kirkonkylän kouluilla sovitaan ko. asiat erikseen
- vierailuja pääkirjastolla
- kirjaston henkilökunta käy kouluilla esittelemässä kirjaston toimintaa ja virittämässä lukuharrastusta
- kirjasto järjestää kirjailijavierailuja mahdollisuuksien mukaan
- kirjaston henkilökunta voi tarvittaessa tulla vanhempien iltoihin yms. kertomaan lukuharrastuksesta ja sen tukemisesta

Teatterivierailut koululle ja vierailut teattereihin

- Opettaja saa tarvittavaa tietoa teatteriesityksestä ja hän informoi koteihin esityksestä.

Kirjoittaminen

1. vuosiluokka

- pienaakkoset ja isot kirjaimet
- iso alkukirjain
- isot välimerkit
- äng-äänne
- pienet kaunokirjaimet
- kuvista kirjoittaminen

2. vuosiluokka

- käsialakirjoitus
- viestien, korttien ja kirjeiden kirjoittamista
- tosiasioiden ja mielipiteiden kirjoitusharjoituksia
- lorujen kirjoitusharjoittelua
- omat kirjoitelmat
- yhdyssanat
- Mikäli luokkaan tulee oppilas, joka ei puhu suomea äidinkielenään, on hänen opetuksensa varattava tarpeellinen määrä lisätunteja.

4.1.1.3. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta äidinkielellä toisen luokan päätyössä

- osaa ilmaista itseään arkipäivän puhetilanteissa
- osaa ottaa osaa keskusteluun
- osaa kertoa havainnoistaan ja kokemuksistaan
- osaa riimitellä ja pohtia sanojen merkitystä
- osaa aakkosjärjestyksen ja tietää mihin sitä käytetään
- osaa lukea sujuvasti ikäkaudelle tarkoitettuja tekstejä

- ymmärtää ja muistaa lukemansa
- osaa ilmaista itseään kirjallisesti: kirjoittaa viestejä, kortteja, kirjeitä, mielipiteitä, loruja, lauseita arkielämästä, kirjoittaa mielikuvituksen avulla
- kirjoittaa käsialalla sujuvasti
- helppojen ja tuttujen sanojen oikeinkirjoitus on virheetöntä
- lause alkaa isolla kirjaimella ja lauseen loppuun tulee lopetusmerkkejä
- osaa tuottaa omaa tekstiä myös tietokoneella

4.1.2. Vuosiluokat 3-5

4.1.2.1. Tavoitteet :

Oppilas

- kehittyä vuorovaikutustaidoissaan ja osaa ilmaista itseään luontevasti eri tilanteissa
- saavuttaa kielentuntemuksen perustiedot
- oppii lukemaan sujuvasti ja ylläpitää lukuharrastustaan sekä harjoittelee erilaisten tekstien tulkitsemista.
- oppii kirjoittamaan sujuvasti käsin ja saa kokemuksia kirjoittelun tuottamisesta tekstinkäsittelyohjelmalla
- pitää suullisia esityksiä, tekee pienimuotoisia esitelmiä käyttäen erilaisia lähteitä hyväkseen

4.1.2.2. Oppisisällöt

3. lk	Lukeminen	Kirjoittaminen	Kielitaito	Puheviestintä
	<p>Lukuharrastukseen kasvattaminen, luetun ymmärtämisen kehittäminen ja sujuvan lukutaidon varmentaminen</p> <p>Sadut, runot, lasten- ja nuortenkirjallisuus, lasten tietokirjallisuus</p> <p>Kirjallisuuden termeistä painottuvat aihe, juoni ja henkilöt</p> <p>Omien lukutottumusten ja –kokemusten arviointia: esim. lukupäiväkirja</p> <p>Kirjastovierailut</p> <p>Mahdolliset kirjailijavierailut</p> <p>Esimerkkejä kirjallisuudesta: Suomalaisia kirjailijoita Suomen kansansadut: seikkailusadut ja ihmesadut, Piruja ja pikkuväkeä Suomen vähemmistöjen kirjallisuutta: sadut Lasten Kalevala: Väinämöinen, Sammon</p>	<p>Oikeinkirjoitus</p> <ul style="list-style-type: none"> • virkkeen aloittaminen • iso ja pieni alkukirjain • lopetusmerkit: piste, kysymysmerkki ja huutomerkki • pilkku luettelossa • yhdyssanat • vierasperäisten kirjainten kirjoittaminen <p>Tekstien kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • ajatuskartta • juonellinen kertomus • viesti, kirje, päiväkirja, runo <p>Käsialaharjoituksia kirjoituskirjaimilla kirjoittamista</p> <p>Tuotetaan tekstiä tekstinkäsittelyohjelmalla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tiedoston avaaminen • ja tallentaminen 	<p>Äänteet ja kirjaimet</p> <ul style="list-style-type: none"> • vokaalit ja konsonantit • diftongit • aakkostaminen <p>Sanat</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanojen luokittelu • yleis- ja erisnimet • yksikkö ja monikko <p>Sanaluokat</p> <ul style="list-style-type: none"> • verbit • substantiivit • adjektiivit • persoonapronominit <p>Virke</p> <ul style="list-style-type: none"> • virkkeen lausetyypit: toteamus-, kysymys- ja käskylause • yhdyslause 	<p>Puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • esiintymistaitojen harjoittelu: kertominen, puheenvuorojen harjoittelu, mielipiteen ilmaisuus, kuunteleminen <p>Ilmaisun perusharjoituksia ryhmässä</p> <ul style="list-style-type: none"> • puhuminen ja kuunteleminen • ilmeet, eleet ja liikkeet <p>Teatteri / näytelmä pienten roolien esittäminen</p>

4.lk	Lukeminen	Kirjoittaminen	Kielitaito	Puheviestintä
	<p>Lukuharrastukseen kasvattaminen, sujuvan lukutaidon varmentaminen ja luetun ymmärtämisen kehittäminen.</p> <p>Sadut, runot, lasten- ja nuortenkirjallisuus, lehdet sarjakuvat, tietokirjallisuus</p> <p>Kirjallisuuden termeistä painottuvat juoni, henkilöt, tapahtuma-aika ja -paikka</p> <p>Omien lukutottumusten ja –kokemusten arviointia: esim. lukupäiväkirja ja kirja-arvioinnit</p> <p>Kirjastovierailut, kirjastonkäyttö ja tiedonhaku</p> <p>Mahdolliset kirjailijavierailut</p> <p>Esimerkkejä kirjallisuudesta: Suomalaisia arvoituksia, sananlaskuja ja uskomuksia Pohjoismaisia kirjailijoita, lastenkirjallisuutta ja kansansatuja Kalevala: Joukahaisen ja Väinämöisen kilpailu, Lemminkäisen tarina</p>	<p>Oikeinkirjoitus</p> <ul style="list-style-type: none"> • lopetusmerkit • pilkku pää- ja sivulauseen välissä • yhdyssanat ja yhdysmerkki • vuorosanaviiva • päiväyksen kirjoittaminen <p>Tekstien kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • otsikointi, käsittekartta • aloitus, juoni ja lopetus • kertomus, ilmoitus, uutinen, runo <p>Käsialaharjoituksia kirjoituskirjaimilla kirjoittamista</p> <p>Tuotetaan tekstiä tekstinkäsittelyohjelmalla: tulostaminen</p>	<p>Sanat</p> <ul style="list-style-type: none"> • synonyymit • vastakohtat <p>Sanaluokat</p> <ul style="list-style-type: none"> • substantiivit • adjektiivit • verbin myönteinen ja kielteinen muoto, aikamuodoista imperfekti • pronominit • persoona- • demonstratiivi- • relatiivi- • kysyvät- <p>Numeraalit</p> <p>Partikkelit</p> <p>Lause</p> <ul style="list-style-type: none"> • predikaatti • subjekti 	<p>Puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • lausunta • kerronta • esitys/esitelmä • mielipiteen ilmaisu ja perusteleminen <p>I</p> <p>Ilmaisun ryhmä- ja yksilöharjoituksia</p> <ul style="list-style-type: none"> • puhuminen, äänenkäyttö • ilmeet, eleet ja liikkeet <p>Teatteri / näytelmä</p> <ul style="list-style-type: none"> • pienimuotoiset esitykset: esim. sketsit, vuoropuhelut • vuorosanojen keksiminen ja esittäminen

5.lk	Lukeminen	Kirjoittaminen	Kielitaito	Puheviestintä
	<p>Lukuharrastuksen vahvistaminen ja luetun ymmärtämisen kehittäminen, tekstin pääajatuksen löytäminen</p> <p>Luketekniikat → opiskelutekniikat</p> <p>Sadut, nuortenkirjat,</p>	<p>Oikeinkirjoitus</p> <ul style="list-style-type: none"> • johtolause ja vuorosanat, vuorosanaviiva ja lainausmerkit • alkukirjain • yhdyssanat • yhdysmerkki <p>Tekstien kirjoittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • tukisanat 	<p>Sanaluokat</p> <ul style="list-style-type: none"> • verbi: perusmuoto, myönteiset ja kielteiset persoonamuodot, aktiivi ja passiivi, aikamuodot • adjektiivin • vertailumuodot • muiden sanaluokkien kertaus 	<p>Puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontaktin otto, äänenkäyttö • haastattelu • kuunnelma • esitelmä • runon esittäminen <p>Oman ilmaisun kehittäminen</p>

<p>sarjakuvat, lehdet, tietokirjat</p> <p>Kirjallisuuden lajityypeistä seikkailu-, jännitys- ja fantasiakirjallisuus</p> <p>Lukutottumusten- ja –kokemusten arviointi ja vertailu</p> <p>Kirja- tai kirjailija-esitelmä</p> <p>Kirjastovierailut ja kirjaston tietopalveluiden käyttö</p> <p>Esimerkkejä kirjallisuudesta: Eurooppalaisia kirjailijoita, nuortenkirjoja ja kansansatuja. Komppakujalta Katinhantään Kalevala: kalevalainen maailma, Kalevalan synty, Elias Lönnrot, Kalevala-mitta, Ainon tarina, Marjatan tarina</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rakenne: jäsenitys, kappalejako • mielipiteen ilmaisu ja perustelu • kertomus, runo, mainos • tietoteksti: tekstin tiivistäminen ja väliotsikointi <p>Käsialaharjoituksia kirjoituskirjaimilla kirjoittamista</p> <p>Tuotetaan tekstiä tekstinkäsittelyohjelmalla: muokkaaminen</p>	<p>Sijamuodot</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominatiivi • genetiivi • partitiivi <p>Lause</p> <ul style="list-style-type: none"> • päälause ja sivulause • subjekti, predikaatti ja objekti <p>Kieli</p> <ul style="list-style-type: none"> • puhutun ja kirjoitetun kielen ero • oma murrealue • oppilaan nimihistoriaan ja paikkakunnan nimistöön tutustuminen historiaan integroituna 	<ul style="list-style-type: none"> • Teatteri / näytelmä • roolin esittäminen • pienimuotoiset esitykset, pienoisenäytelmä
---	--	---	---

4.1.2.3. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. lukuvuoden päättyessä

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- rohkenee ilmaista itseään sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa ja haluaa kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojaan; hän osaa käyttää puheenvuoron keskustelutilanteessa
- kertoo ja kuvailee omia havaintojaan ja ajatuksiaan sekä vertailee niitä toisten havaintoihin; hän pystyy jo omassa viestinnässään jonkin verran ottamaan huomioon viestintätilanteen ja -välineen ja pyrkii siihen, että hänen oma viestinsä on ymmärrettävä ja saavuttaa vastaanottajan
- osaa kuunnella toisten ajatuksia ja osaa myös muodostaa omia mielipiteitä ja pyrkii perustelemaan niitä; hän on tottunut arvioimaan kuulemaansa ja lukemaansa
- osaa tehdä puhutussa ja kirjoitetussa tekstissä käytetyistä keinoista viestin sisältöä ja viestintätilannetta koskevia päätelmiä
- pystyy pitämään tutulle yleisölle pienimuotoisen, selkeän suullisen esityksen; hän osallistuu aktiivisesti ilmaisuharjoituksiin.

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut sujuvan peruslukutaidon
- osaa käyttää luetun ymmärtämistä parantavia strategioita
- tuntee tiedonhankinnan päävaiheet
- on tottunut käyttämään kirjastoa ja pystyy etsimään tarvitsemaansa tietoa painetuista ja sähköisistä lähteistä
- löytää pääasiat, myös teksteistä, joissa on sanoja, ääntä ja kuvia
- erottaa mielipiteen ikäisilleen sopivasta tekstistä ja pohtii tekstin luotettavuutta ja merkitystä itselleen
- käyttää lukutaitoaan sekä hyödykseen että huvikseen.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa tuottaa kirjallisesti ja suullisesti erilaisia tekstejä kuten kertomuksen, kuvauksen ja ohjeen
- suunnittelee ja ideoi tekstinsä sisältöä ja pystyy rakentamaan tietoon, kokemukseen ja mielikuvitukseen perustuvia tekstejä; hänen kirjoitelmissaan on havaittavissa kirjoittajan oma ääni ja laajeneva sanavarasto
- ymmärtää lauserakenteiden ja kappalejaon merkityksen tekstin jäsentämisessä ja osaa käyttää tietoaan kronologisesti etenevää tekstiä suunnitellessaan ja tuottaessaan; hän osaa käyttää teksteissään vaihtelevasti erimittaisia lauseita ja yhdistää niitä melko sujuvasti
- osaa tekstata, ja hänelle on kehittynyt luettava sidosteinen käsiala
- osaa tuottaa tekstiä myös tekstinkäsittelyohjelmilla
- hallitsee oikeinkirjoituksesta perusasiat ison ja pienen alkukirjaimen käytössä ja yhdyssanojen muodostamisessa, käyttää oikein lopetusmerkkejä ja on tottunut käyttämään myös muita välimerkkejä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- hyödyntää kielellisiä havaintojaan ja taitojaan omien ja muiden tekstien ymmärtämisessä ja tuottamisessa
- on tottunut tarkastelemaan tekstiä kokonaisuutena ja erottelemaan sen osia, osaa etsiä ja luokitella tekstien sanoja eri perustein ja ryhmitellä sanoja merkityksen ja taivutuksen perusteella sanaluokkiin
- tietää, että verbeillä voi ilmaista aikaa ja persoonaa
- hahmottaa yksinkertaisen tekstin lauseista subjektin ja predikaatin sekä hahmottaa lauseen tekstin osaksi
- tuntee puhutun ja kirjoitetun kielimuodon eroja ja hyödyntää niiden työnjakoa jo omassa ilmaisussaan
- on lukenut luokan yhteiset kokonaisteokset, runsaasti lyhyitä tekstejä ja erilaisia valinnaisia kirjoja ja työstänyt niitä eri menetelmin
- pystyy valitsemaan itselleen mieluista luettavaa ja osaa kuvailla itseään lukijana; hän laajentaa lukemalla tietämystään, saa elämyksiä ja kehittää mielikuvitustaan
- on tutustunut myös elokuvan, teatterin ja muun median keinoin rakennettuun fiktion.

4.1.3. Vuosiluokat 6-9

4.1.3.1. Tavoitteet

Oppilas

- vahvistaa aikaisemmin saavuttamia kielentuntemuksen perustietoja
- osaa kuunnella, lukea ja kirjoittaa aktiivisesti ja kriittisesti
- osaa ilmaista itseään suullisesti erilaisissa viestintätilanteissa
- oppii työskentelemään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti
- osaa käyttää prosessikirjoituksen tekniikkaa kirjoittamisessa hyväksi
- oppii kuvan ja median lukutaitoa
- oppii käyttämään eri viestintävälineitä ja huomioimaan viestin vastaanottajan
- tutustuu teatteri-ilmaisuun ja luo lyhyitä omia esityksiä
- saa kokonaiskäsityksen suomen kielen rakenteesta, kehityksestä ja vaihtelusta
- ylläpitää lukuharrastustaan: tuntee lasten - ja nuortenkirjallisuutta sekä tutustuu myös muihin kirjallisuuden lajeihin
- saa kuvan suomen kielen asemasta maailmankartalla ja hahmottaa kansallista identiteettiään
- tutustuu suomalaiseen kansanrunouteen Kalevalan ja muun kansanperinteen avulla.
- tutustuu kotimaisen kirjallisuuden kehitykseen, tyylikausiin sekä joihinkin klassikkoteoksiin

4.1.3.2. Oppisisällöt

6. lk	Lukeminen	Kirjoittaminen	Kielitaito	Puheviestintä
	Lukuharrastuksen vahvistaminen, luetun ymmärtämisen	Tekstien kirjoittaminen <ul style="list-style-type: none">• otsikointi, jäsenitys ja kappalejako	Sanat <ul style="list-style-type: none">• johtaminen• lainasanat	Puhe- ja keskustelutaitojen kehittäminen <ul style="list-style-type: none">• varmennetaan ja

	<p>kehittäminen</p> <p>Sadut, runot, pakinat, novellit, nuortenkirjat</p> <p>Kirjallisuudenlajityypeistä scifikirjallisuus, päiväkirjaromaanit, kehityskertomukset</p> <p>Lukutottumusten ja – kokemusten arviointi ja vertailu</p> <p>Kirjastovierailut ja kirjaston tietopalveluiden käyttö</p> <p>Mahdolliset kirjailijavierailut</p> <p>Jonkin kirjailijan työhön, elämäkertaan ja tuotantoon tutustuminen</p> <p>Kirjailija- tai kirjaesitelmä</p> <p>Kirjallisuusesimerkkejä: Eri kansojen sadut, tarinat, runot, legendat ja myytit Kalevala ja muiden maiden eepokset: maailmansyntymyytit, Kalevalan vaikutus ja merkitys, Kullervon tarina</p>	<ul style="list-style-type: none"> • juoni, käännekohdat • monipuolisia sekä asia että mielikuvi- tustekstejä • tietotekstit: eri tietolähteet ja lähdeviit- taukset <p>Tuotetaan tekstiä tekstinkäsittelyohjelmalla: kuvan liittäminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • yhdyssanat <p>Sijamuodot</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominatiivi • genetiivi • partitiivi • essiivi • translatiivi • paikallissijat <p>Lause ja virke</p> <ul style="list-style-type: none"> • päälause ja sivulauselajit • yksinäislause ja yhdyslause • subjekti, predikaatti ja objekti <p>Kieli</p> <ul style="list-style-type: none"> • puhekieli ja yleiskieli • Suomen murteisiin tutustumista • Suomessa puhuttaviin kieliin tutustumista 	<p>syvennetään aikaisemmin opittuja taitoja</p> <ul style="list-style-type: none"> • muodollisia puhetilanteita • väittely <p>Oman persoonallisen ilmaisun kehittäminen</p> <p>Teatteri/ näytelmä</p> <ul style="list-style-type: none"> • teatteritietous
--	--	--	--	---

7. lk	Faktan ja fiktion vuosi				
	Lukeminen ja kirjallisuus	Kirjoittaminen	Kielitaito ja kielenhuolto	Puheviestintä	Viestintä ja mediataito
	Erilaisia tekstejä ja lukijoita <ul style="list-style-type: none"> fakta ja fiktio erilaisia tiedonlähteitä käsitekartta mediatekstejä (ks. Viestintä ja mediataito) lukijamuotokuva kaunokirjallisuuden lajit (epiikka, lyriikka ja draama) nuortenkirja, satu, sarjakuva Luetaan kolme kokonaisteosta, novelleja, runoja ja muita lyhyitä tekstejä Kirjallisuuden peruskäsitteet <ul style="list-style-type: none"> juoni, henkilöt ja miljöö aika ja kesto (kronologia, takauma ja ennakointi) kertoja ja näkökulma monologi ja dialogi kuvakieli aihe ja teema 	Kirjoitusprosessi <ul style="list-style-type: none"> tavoitteen ja lukijan määrittely suunnitelma ja sen apukeinot (esim. ideakartta) esittämisyjärjestys aloitus ja lopetus kappalejako otsikointi viimeistely (ulkoasu ja kieli) palaute Fiktio <ul style="list-style-type: none"> kuvaus dialogi kertomus kertoja ja näkökulma Fakta <ul style="list-style-type: none"> referaatti aineistopohjainen kirjoittelu 	Mitä kieli on? <ul style="list-style-type: none"> ihmiskielen synty merkkejä ja symboleja lapsi omaksuu puhutun kielen, oppii kirjoitustaidon Kielentuntemus <ul style="list-style-type: none"> ylä- ja alakäsitteet virke ja lause lausetyypit sanaluokat sijamuodot verbien persoona- ja aikamuodot Kielenhuolto <ul style="list-style-type: none"> alkukirjaimet yhdyssanat välimerkit suora ja epäsuora esitys 	Esiintymistottumuksen ja viestintätaitojen harjoittelu <ul style="list-style-type: none"> tutustuminen (tervehtiminen, esittäytyminen, esitleminen ja tutustumisleikkejä) haastattelu raportointi kuvailu draamaharjoituksia 	Median tekstilajeja <ul style="list-style-type: none"> uutinen sarjakuva Internet tietolähteenä ja viestimenä
8. lk	Vaikuttamisen vuosi				
	Lukeminen ja kirjallisuus	Kirjoittaminen	Kielitaito ja kielenhuolto	Puheviestintä	Viestintä ja mediataito
	Kertomakirjallisuuden lajityyppejä <ul style="list-style-type: none"> nuortenkirja jännityskirja (dekkari) kauhukirja 	Fiktio tekstilajeja <ul style="list-style-type: none"> kirjallisuusteemaan liittyvä novelli muita luovan kirjoittamisen harjoituksia 	Vuorovaikutus <ul style="list-style-type: none"> sanallinen ja sanaton viestintä kulttuurieroja 	Esiintymistottumuksen ja ilmaisutaitojen harjoittelua ongelmanratkaisukeskustelu <ul style="list-style-type: none"> väittely vaikuttava puhe 	Median tekstilajeja <ul style="list-style-type: none"> kuvan lukeminen elokuva mainonnan keinoja argumentoivat tekstit

<ul style="list-style-type: none"> • fantasiaromaani • tieteiskirja eli scifi • historiallinen romaani • sotakirja <p>Lyriikan ja draaman lajeja</p> <p>Novelli</p> <ul style="list-style-type: none"> • proosan lajina • tulkintaa kirjallisuuden peruskäsitteitä käyttäen <p>Kirjallisuuden peruskäsitteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> • uutena • alkuasetelma ja lopetus • aukko • ristiriita ja jännite • motiivi • intertekstuaalisuus <p>Luetaan kolme kokonaisteosta, novelleja, näytelmä, runoja ja mediatekstejä</p>	<p>Faktan tekstilajeja</p> <ul style="list-style-type: none"> • argumentoiva teksti: mielipidekirjoitus; arvostelu • tulkitseva teksti: • mm. sanataideteoksen • (esim. novellin) tulkintaa edellyttävä aineistoaine 	<p>Kielentuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> • lauseenjäsennyksen syventäminen: kaikki lauseenjäsenet; helppoja subjektin ja objektin semanttisia rooleja • verbien vaikutuskeinoja: modukset <p>Kielenhuolto</p> <ul style="list-style-type: none"> • lukusanat • pilkkusäännöt • puhe- ja kirjakielen erot 	<ul style="list-style-type: none"> • ilmaisu- ja draamaharjoituksia 	<p>Televisio</p>
--	--	---	--	------------------

9. lk Suomalaisen kulttuurin vuosi					
	Lukeminen ja kirjallisuus	Kirjoittaminen	Kielitaito ja kielenhuolto	Puheviestintä	Viestintä ja mediataito
	<p>Lyriikka</p> <ul style="list-style-type: none"> • runouden tulkinnan käsitteitä • runokielen keinoja • perinteinen ja moderni runo 	<p>Kirjoittamisprosessi</p> <ul style="list-style-type: none"> • jäsentelyvaihe • erilaisia rakenneratkaisuja • aloitus- ja lopetustapoja <p>Fiktio tekstilajeja</p>	<p>Kielentuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> • nominaalimuodot • lauseenvastikkeet <p>Yleissivistävä kielitieto</p> <ul style="list-style-type: none"> • kieli-identiteetti • suomen kielen kehitys 	<p>Vuorovaikutustaitojen harjoittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteiskunnan jäsenenä toimimiseen liittyvät keskustelutaidot: kokoustaito; ryhmäviestintätaidot • onnittelu- tai juhlapuhe 	<p>Median tekstilajeja</p> <ul style="list-style-type: none"> • sanomalehden syventävä tarkastelu

<p>Draama</p> <ul style="list-style-type: none"> • näytelmä- ja teatterisanasto <p>Suomen kirjallisuuden historiaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • kansanperinne • kirjakielen synty • kansallisromantiikan, realismin, uusromantiikan ja modernismin aika • Sotien jälkeisestä ajasta nykypäivään • keskeisiä suomalaisia kirjailijoita ja klassikkoja: Runeberg, Lönnrot, Kivi, Canth, Aho, Kianto, Leino, Södergran, Sillanpää, Linna, Waltari, Jansson <p>Luetaan Kalevalaa, Seitsemää veljestä ja ainakin yksi kokonainen teos sekä useita novelleja, tekstikatkelmia ja runoja</p> <p>Tiedonhallintataidot</p> <ul style="list-style-type: none"> • kotimaisesta kirjallisuudesta tutkielma, jossa edellytetään kirjallisuuden termistön tuntemusta • tutkielmatyöskentely: aiheen muotoilu; lähteiden käsittely; tutkimuksen kirjoittaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • runo • novelli <p>Fakthan tekstilajeja</p> <ul style="list-style-type: none"> • pohtiva kirjoittaminen (asia-aine) • aineistopohjainen ainekirjoitus • kirjallisuustutkielma <p>Asioimiskirjoitus</p> <ul style="list-style-type: none"> • raportti • hakemus • kokouskutsu • pöytäkirja 	<ul style="list-style-type: none"> • suomen kielen ominaispiirteet • tutustumista sanaston ja nimistön rakentumiseen sekä etymologioihin • kielikunnat • suomi ja sen sukukielet • kielen vaihtelu: murre- ja slangituntemuksen syventämistä <p>Kielenhuolto</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaksoispiste, puolipiste • ja ajatusviiva • lyhenteet • vierassanat 	<ul style="list-style-type: none"> • tutkielmaesitelmä: esityksen laadintaprosessi • puhetilanteen analysointi- ja palauteharjoituksia 	
---	--	--	--	--

4.1.3.3. Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilaan vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet niin, että hän

- haluaa ja rohkenee ilmaista itseään kirjallisesti ja suullisesti sekä ryhmän jäsenenä että yksin esiintyessään
- osoittaa pääättelevän ja arvioivan kuuntelemisen taitoa
- osaa ottaa ideointi- ja ongelmanratkaisukeskusteluissa sekä muissa ryhmäviestintätilanteissa puheenvuoron ja esittää ehdotuksen, kannanoton, kysymyksen, lisätietoja ja perusteluja
- edistää ryhmän pääsyä tavoitteeseen sekä osaa toimia rakentavasti myös silloin, kun asioista ollaan eri mieltä
- tuntee keskeisimmät puhutun ja kirjoitetun kielimuodon erot ja ottaa huomioon viestintätilanteen, vastaanottajan ja välineen muun muassa kielimuotoa valitessaan; hän pystyy vaihtamaan nuorison oman puhekielen tarvittaessa yleispuhekieleksi
- pystyy havainnoimaan ja arvioimaan äidinkielen taitojaan; hän ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; hän antaa myös rakentavaa palautetta toisille ja työskentelee tavoitteellisesti sekä yksin että ryhmässä.

•

Oppilaan taito tulkita ja hyödyntää erilaisia tekstejä on kehittynyt niin, että hän

- osaa keskustella erilaisten tekstien kanssa: hän osaa kysyä, tiivistää, kommentoida, väittää vastaan, esittää tulkintoja ja arvioita sekä pohtia tekstin yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja ajatuksiinsa
- tuntee erilaisten tekstien käyttämahdollisuuksia ja osaa suunnistaa monenlaisessa tekstiympäristössä
- lukee tekstejä, myös erilaisia median tekstejä, tarkoituksenmukaista lukutapaa käyttäen
- erottaa tavallisia tekstityyppejä tekstikokonaisuuksista
- tunnistaa tavallisia kaunokirjallisuuden, median ja arjen tekstilajeja
- osaa vertailla tekstejä, löytää sisällön ydinasiat sekä tekijän mielipiteen ja sen perustelut
- pystyy tiivistämään fiktiivisen tekstin juonen, laatimaan henkilökuvia sekä seuraamaan henkilöiden ja heidän suhteittensa kehitystä
- osaa kuvata runoa ja esittää siitä ajatuksia
- tietää, että tekstillä on tekijä ja tarkoitus, jotka vaikuttavat sen sisältöön, muotoon ja ilmaisuun
- pystyy tekemään havaintoja ja päätelmiä tekstien visuaalisista ja audiitiivisista keinoista
- pystyy tekemään havaintoja kielen keinoista ja huomaa esimerkiksi sananvalintojen, käytetyn kuvakielen, lausemuotojen sekä tyyliarvoltaan erilaisten ilmausten yhteyksiä tekstin tarkoitukseen ja sävyyn
- pystyy käyttämään opettuja kielitiedon ja tekstitiedon käsitteitä tekstejä havainnoidessaan sekä kirjallisuustietoa fiktiivisiä tekstejä käsitellessään.

Oppilaan taito tuottaa tekstejä ja hyödyntää niitä eri tarkoituksiin on kehittynyt niin, että hän

- osaa käyttää kirjastoa, tietoverkkoja, tieto- ja kaunokirjallisia teoksia sekä suullisesti välitettyä tietoa tiedonhankinnassaan; hän osaa valita lähteensä ja myös ilmoittaa ne
- tuntee puhe-esityksen ja kirjoitelman laatimisen prosessin ja soveltaa tietoaan tekstejä tuottaessaan
- kokoaa esitykseensä riittävästi aineksia, jäsentelee niitä sekä tuo asiasta esille olennaisen; hänen tekstinsä ajatuskulkua on helppo seurata
- pystyy laatimaan suullisia ja kirjoitettuja tekstejä eri tarkoituksiin, muun muassa kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, selostuksia, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosastokirjoituksia ja muita kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä
- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja viestintävälineitä
- osaa hyödyntää kielitietoaan tekstien tuottamisessa ja tehdä tyyllillisiä, sanastollisia ja rakenteellisia valintoja; hän osaa säädellä virkkeiden rakennetta ja pituutta sekä tarpeen mukaan tiivistää tekstiään
- soveltaa teksteihinsä tietoaan puhutun ja kirjoitetun kielen eroista, kohteliaisuuskeinoista ja oikeinkirjoituskäytännöistä.

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja kulttuuriin on kehittynyt niin, että hän

- on saavuttanut lukutaidon, joka riittää myös kokonaisten kirjojen lukemiseen
- löytää itseään kiinnostavaa tieto- ja kaunokirjallisuutta sekä muita tekstejä ja osaa perustella valintojaan
- on lukenut sekä kotimaisesta että ulkomaisesta kaunokirjallisuudesta runoja, satuja, tarinoita, novelleja, esimerkkejä näytelmäteksteistä ja sarjakuvia sekä tuntee Kalevalan runoja ja muutakin kansanperinnettä; kokonaisteoksia hän on lukenut ainakin yhteisesti sovitun määrän
- tuntee kirjallisuuden päälatjit, tekstien tyylillisen pääjaon sekä joitakin kirjallisuuden klassikkoja, jotka edustavat eri aikakausia
- pystyy jakamaan luku- ja katselukokemuksensa muiden kanssa
- osaa puhua kielen äänne-, muoto- ja lauserakenteesta sekä sanastosta; hänellä on tietoa sanaluokista ja tärkeimmistä lauseenjäsenistä, hän tuntee suomen kielen keskeisimmät ominaispiirteet ja pystyy vertailemaan suomen kieltä muihin opiskelemiinsa kieliin; hänellä on käsitys kielisukulaisuudesta ja suomen sukukielistä
- tietää, että suomen kieli vaihtelee tilanteen, käyttäjän ja alueen mukaan
- tietää kielen muuttuvan, hänellä on tietoa äidinkielen asemasta muiden kielten joukossa ja monikulttuurisessa kieliyhteisössä; oppilas tuntee Suomen kielitilanteen, hänellä on perustietoa Suomessa puhuttavista kielistä.

4.1.4. Äidinkieli ja aihekokonaisuudet

Opetussuunnitelmaan sisältyvistä aihekokonaisuuksista ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys sekä viestintätaidot ja mediataito liittyvät keskeisesti äidinkieleen ja kirjallisuuteen. Ihmisenä kasvaminen on keskeinen teema äidinkielessä läpi koko peruskoulun. Kulttuuriin ja kansainvälisyyteen liittyviä aihealueita sisältyy erityisesti lukemiseen ja kirjallisuuteen sekä kielitietoon. Vuosiluokan 9 yhdistävä teema on suomalaisuus ja suomalainen kulttuuri. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon tietotekniikan tarjoamat mahdollisuudet työtapoja ja opetusmenetelmiä valittaessa.

4.2. VIERAAT KIELET

Vieraan kielen opetuksen tulee antaa oppilaalle valmiuksia toimia erikielisissä viestintätilanteissa. Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas käyttämään kielitaitoaan ja kasvattaa hänet ymmärtämään ja arvostamaan myös muiden kulttuureiden elämänmuotoa. Oppilas oppii myös, että taitoaineena ja kommunikaation välineenä kieli edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Vieras kieli oppiaineena on taito- ja kulttuuriaine.

4.2.1. Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Seuraavat aihekokonaisuudet painottuvat vieraiden kielten opetuksessa soveltuvien osin. (EN, RU, SA, RA)

4.2.1.1. 1. Ihmisenä kasvaminen

4.2.1.1.1. Tavoitteet

Oppilas oppii

- arvioimaan toimintansa eettisyyttä ja tunnistamaan oikean ja väärän
- tunnistamaan oman oppimistyylinsä ja kehittämään itseään oppijana
- toimimaan ryhmän ja yhteisön jäsenenä.

4.2.1.1.2. Keskeiset sisällöt

- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä, tunteiden tunnistaminen ja käsittely, vireyteen ja luovuuteen vaikuttavia tekijöitä
- oikeudenmukaisuus, tasa-arvo
- opiskelutaidot ja pitkäjänteinen, tavoitteellinen itsensä kehittäminen
- toisten huomioon ottaminen, oikeudet, velvollisuudet ja vastuut ryhmässä, erilaisia yhteistoimintatapoja.

4.2.1.2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälistyminen

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään suomalaisen ja eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin olemusta, löytämään oma kulttuuri-identiteettinsä sekä kehittämään valmiuksiaan kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja kansainvälisyyteen.

4.2.1.2.1. Tavoitteet

Oppilas oppii

- tuntemaan ja arvostamaan omaa henkistä ja aineellista kulttuuriperintöään ja näkemään suomalaisen kulttuuri-identiteetin osana alkuperäistä, pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuria
- ymmärtämään oman kulttuurinsa juuria ja monimuotoisuutta sekä näkemään oman sukupolvensa aikaisempien sukupolvien elämäntavan jatkajana ja kehittäjänä
- tutustumaan muihin kulttuureihin ja elämänkatsomuksiin ja saa valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja kansainvälisessä yhteistyössä
- ymmärtämään kulttuuri-identiteetin osatekijöitä ja niiden merkitystä yksilölle ja yhteisölle.

4.2.1.2.2. Keskeiset sisällöt

- oma kulttuuri, kotiseudun kulttuuri, suomalaisuus, pohjoismaalaisuus ja eurooppalaisuus
- muita kulttuureita ja monikulttuurisuus
- ihmisoikeudet ja ihmisryhmien välisen luottamuksen, keskinäisen arvostuksen ja onnistuneen yhteistyön edellytyksiä
- kansainvälisyys eri elämänalueilla ja taidot toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa
- tapakulttuurien merkitys.

4.2.1.3. Viestintä ja mediataito

Viestintä- ja mediataito -aihekokonaisuuden päämääränä on kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja, edistää median aseman ja merkityksen ymmärtämistä sekä kehittää median käyttötaitoja. Viestintätaidoista painotetaan osallistuvaa, vuorovaikutuksellista ja yhteisöllistä viestintää. Mediataitoja tulee harjoitella sekä viestien vastaanottajana että tuottajana.

4.2.1.3.1. Tavoitteet

Oppilas oppii

- ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vastuullisesti sekä tulkitsemaan muiden viestintää
- kehittämään tiedonhallintataitojaan sekä vertailemaan, valikoimaan ja hyödyntämään hankkimaansa tietoa
- suhtautumaan kriittisesti median välittämiin sisältöihin ja pohtimaan niihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä arvoja viestinnässä
- tuottamaan ja välittämään viestejä ja käyttämään mediaa tarkoituksenmukaisesti
- käyttämään viestinnän ja median välineitä tiedonhankinnassa, -välittämisessä sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

4.2.1.3.2. Keskeiset sisällöt

- omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu, erilaiset ilmaisukielet ja niiden käyttö eri tilanteissa
- viestien sisällön ja tarkoituksen erittely ja tulkinta, viestintäympäristön muuttuminen ja monimediaalisuus
- median rooli ja vaikutukset yhteiskunnassa, median kuvaaman maailman suhde todellisuuteen
- yhteistyö median kanssa
- lähdekritiikki, tietoturva ja sananvapaus
- viestintätekniset välineet ja niiden monipuolinen käyttö sekä verkkoetiikka.
-

4.2.1.4. Vastuu ympäristöstä hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

4.2.1.4.1. Tavoitteet

Oppilas oppii

- edistämään hyvinvointia omassa yhteisössä sekä ymmärtämään hyvinvoinnin uhkia ja mahdollisuuksia globaalilla tasolla

4.2.1.4.2. Keskeiset sisällöt

yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta ja ihmisten hyvinvoinnista

4.2.1.5. Ihminen ja teknologia

4.2.1.5.1. Tavoitteet

Oppilas oppii

- käyttämään teknologiaa vastuullisesti
- käyttämään tietoteknisiä laitteita ja ohjelmia sekä tietoverkkoja erilaisiin tarkoituksiin
- Keskeiset sisällöt
- tietotekniikan ja tietoverkkojen käyttö
- teknologiaan liittyvät eettiset, moraaliset, hyvinvointi- ja tasa-arvokysymykset

4.2.2. A-kieli

A-kieltä opiskellaan kaikille yhteisenä aineena. Lisäksi A-kieli voidaan aloittaa vapaaehtoisena. Hyvien opiskelutottumusten omaksuminen kaikille yhteisen A-kielen opetuksessa luo pohjaa myöhemmin alkaville kieliopinnoille. A-kielen opiskelun myötä oppilailla alkaa myös kehittyä kulttuurien välinen toimintakyky.

4.2.2.1. Vuosiluokat 1–2

Mikäli kielten opetus aloitetaan ennen kolmatta luokkaa, keskitytään aluksi kuullun ymmärtämiseen, toistamiseen ja soveltamiseen sekä suullisen kommunikaation harjoittamiseen. Kirjoitettua kielimuotoa käytetään suullisen harjoittelun tukena tilanteen mukaan. Opetus tulee integroida oppilaan omaan kokemuspiiriin kuuluviin tai opetuksessa jo käsiteltyihin sisältöihin ja teemoihin. Myös kulttuurien välisiin eroihin tutustutaan alustavasti. Opetus on luonteeltaan toiminnallista ja leikinomaista.

4.2.2.1.1. Tavoitteet

Oppilas

- tulee tietoiseksi kielestä ja sen merkityksestä
- rohkaistuu puhumaan sana- ja sanontatasolla kuuntelemalla ja ymmärtämällä kieltä
- saa pohjaa kielenopiskelutaidoille ja myöhemmille kieliopinnoille
- kiinnostuu kielten opiskelusta ja elämästä erilaisissa kulttuureissa.

4.2.2.1.2. Keskeiset sisällöt

jokapäiväinen elämä ja lähiympäristö, koti ja koulu
ikäkauteen soveltuvat laulut, lorut ja leikit

kohdekielen kulttuuriin ja kielialueeseen liittyvää keskeistä yleistietoa

4.2.2.2. Vuosiluokat 3–6

Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään vieraalla kielellä hyvin konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa aluksi pääsääntöisesti suullisesti ja vähitellen kirjallista viestintää lisäten. Hänen tulee tiedostaa, että kielet ja kulttuurit ovat erilaisia, mutta eivät eriarvoisia. Oppilaalle tulee kehittyä hyviä kielenopiskelutottumuksia.

4.2.2.2.1. Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- kertomaan perustietoja itsestään ja lähiympäristään sekä viestimään kohdekielellä yksinkertaisissa arkipäivän puhetilanteissa tarvittaessa puhekumppanin apuun tukeutuen
- ymmärtämään arkielämää ja rutiininomaisia tapahtumia käsittelevän puheen tai tekstin keskeisimmän sisällön tilanneyhteyden tukemana
- kirjoittamaan lyhyen viestin kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kohdekulttuuria ja tutustuu alustavasti kohdekulttuurin ja suomalaisen kulttuurin yhtäläisyyksiin ja eroihin
- viestimään kohdekulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa kohdekulttuurille luontevalla tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- toimimaan vastuullisesti ja yritteliäästi kielenoppimistilanteissa
- käyttämään pari- ja pienryhmätilanteita hyväkseen kielen opiskelussa
- käyttämään itsenäisesti oppikirjaa, sanakirjaa ja muita tiedonhankintavälineitä
- käyttämään uusia sanoja ja rakenteita omissa tuotoksissaan
- tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan kielen opiskelijana sekä arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiinsa.

4.2.2.2.2. Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

- lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ikäkauteen liittyvät vapaa-ajan toiminnot
- asioiminen erilaisissa tilanteissa
- perustietoja omasta ja kohdekulttuurista, kielestä riippuen mahdollisesti myös kohdekulttuurista Suomessa

Viestintästrategiat

- puheen ja kirjoitetun tekstin pääasioiden tunnistaminen
- rajatun tiedon löytäminen tekstistä ja puheesta
- omien viestien suunnittelu
- puhekumppanin apuun ja nonverbaaliseen viestintään tukeutuminen suullisessa vuorovaikutuksessa kirjallisiin apuneuvoihin tukeutuminen tekstin tuottamisessa ja tulkitsemisessä

Rakenteet

3. vuosiluokka

- be-verbin yksikkö
- have-verbi
- can/ can't
- käsky, kielto, kysyminen
- my / your / his / her
- how much...?
- lukusanat 1-100
- adjektiiveja
- prepositioita

4. vuosiluokka

- be-verbin monikko
- yksikkö, monikko
- yksikön s-genetiivi
- kysymyssanat
- persoonapronominit
- possessiivipronominit

5. vuosiluokka

- yleispreesens, myös kielteinen ja kysymys
- kestopreesens
- järjestysluvut
- päivämäärä
- there is/are
- epämääräinen artikkeli
- lyhyiden adjektiivien vertailumuodot
- persoonapronominit:
 - perusmuoto, omistusmuoto ja
 - kohdemuoto
 - prepositioita
 - käsky- ja kieltolause

6. vuosiluokka

- verbi + prepositiorakenteita

- imperfekti: myönteinen, kielteinen ja
- kysymyslause
- säännöllinen imperfekti
- epäsäännöllinen imperfekti
- adverbi
- pitkien adjektiivien vertailu

4.2.2.3. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 6. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

	<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
Englanti	<i>A2.1 Toimiva alkeiskielitaito</i>	<i>A1.3 Kehittyvä alkeiskielitaito</i>	<i>A2.1 Toimiva alkeiskielitaito</i>	<i>A1.3 Kehittyvä alkeiskielitaito</i>
	Puhuminen		Kirjoittaminen	
A1.3	Toimiva alkeiskielitaito	<p>*Osa kertoo lyhyesti itsestään ja lähipiiristään. Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutilanteista. Tarvitsee joskus puhekumppanin apua.</p> <p>* Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tauot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä.</p> <p>* Ääntäminen voi joskus tuottaa ymmärtämisongelmia.</p> <p>*Osa rajallisen joukon lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeisintä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p>* Alkeellisessäkin puheessa esiintyy paljon peruskielioppivirheitä.</p>	<p>*Selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmassa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.</p> <p>*Osa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä (yksinkertaisen postikortin, henkilötiedot, yksinkertainen sanelu).</p> <p>* Osa kaikkein tavallisimpia sanoja ja ilmauksia, jotka liittyvät omaan elämään tai konkreetteihin tarpeisiin. Osa kirjoittaa muutamia yksilauseisia virkkeitä.</p> <p>* Alkeellisessäkin vapaassa tuotoksessa esiintyy monenlaisia virheitä.</p>	

	Kuullun ymmärtäminen	Luetun ymmärtäminen
A2.1	Peruskielitaidon alkuvaihe	
	<p>* Pystyy ymmärtämään yksinkertaista puhetta tai seuraamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä.</p> <p>* Pystyy ymmärtämään lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien keskustelujen ja viestien (ohjeet, kuulutukset) ydinsisällön sekä havaitsemaan aihepiirin vaihdokset tv-uutisissa.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalilla nopeudella ja selkeästi puhuttua yleiskielistä puhetta, joka usein täytyy lisäksi toistaa.</p>	<p>*Ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavanomaisinta sanastoa sisältäviä tekstejä (yksityiskirjeitä, pikku-uutisia, arkisimpia käyttöohjeita).</p> <p>* Ymmärtää tekstin pääajatuksen ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä. Osa paikantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn kontekstin avulla.</p> <p>* Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hidasta.</p>

Kulttuuritaidot

Oppilas

- tuntee oman ja kohdekielen kulttuurin keskeisimpiä sisältöjä, yhtäläisyyksiä ja eroja
- pystyy vuorovaikutukseen kohdekielen puhujien kanssa yksinkertaisissa arkipäivän tilanteissa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää luontevasti joitakin kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja kuten pari- ja pienryhmäkeskustelua sekä oppi- ja sanakirjaa
- ymmärtää sinnikkään harjoittelun merkityksen ja on tottunut arvioimaan omaa työskentelyään.

4.2.2.4. Vuosiluokat 7–9

Opetuksen tehtävänä on, että oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastuksien, palveluiden ja julkisen elämän alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia kohdekulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän hankkii lisää kielten opiskelulle ominaisia strategioita.

4.2.2.4.1. Tavoitteet

Kielitaito, englantia

Oppilas oppii

- ymmärtämään pääajatuksat ja keskeisiä yksityiskohtia myös laajempaa yleistietoa sisältävästä kuullusta tai luetusta, selvästi jäsennetystä tekstistä
- selviytymään myös hiukan vaativammista epävirallisista keskustelutilanteista sekä kertomaan suullisesti tai kirjallisesti arkisista asioista, jotka sisältävät myös jonkin verran yksityiskohtia
- tiedostamaan joitakin keskeisiä eroja englannin kielen eri varianteista.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan kohdekulttuuria ja ymmärtämään sitä omaa kulttuuritaustaansa vasten
- viestimään ja toimimaan kohdekulttuurissa hyväksyttävällä tavalla tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa
- tiedostamaan arvojen kulttuurisidonnaisuuden.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja ja opiskelustrategioita ja käyttämään hyväksi äidinkielessä oppimaansa
- hyödyntämään tieto- ja viestintätekniikkaa tiedonhankinnassa ja viestinnässä
- tekemään pienimuotoisia projektitöitä itsenäisesti tai ryhmässä
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan.

4.2.2.4.2. Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

Luokilla 3–6 esiin tulleen lisäksi

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- matkustaminen
- julkiset palvelut
- opiskelu, työ ja elinkeinoelämä
- kestävä kehitys
- terveys ja hyvinvointi
- tiedotusvälineet

Rakenteet

- verbin perustaivutus ja tärkeimmät aikamuodot
- substantiivien ja adjektiivien sekä yleisimpien pronomien ja prepositioiden käyttö
- keskeinen lauseoppi ja sidosrakenteet

Viestintästrategiat

- kielellinen tai tilannevihjeisiin perustuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi
- vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen
- puuttuvan kielitaidon kompensointi likimääräisellä ilmaisulla
- oman kielenkäytön tarkkailu
- joidenkin suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten, kuten puheenvuoron aloitukseen ja lopetukseen sekä puheenvuoron ottamiseen ja ylläpitämiseen ja palautteen antamiseen liittyvien ilmausten käyttö

7. vuosiluokka

Rakenteet

- perusaikamuodot; preesens, imperfekti
- perfekti, pluskvamperfekti
- tulevan ajan eri ilmaisut
- epäsäännölliset verbit
- sanajärjestys, SPOTPA
- it ja there-ilmaisut
- prepositiot
- konjunktiot
- persoonapronominit
- genetiivi

8. vuosiluokka

Rakenteet

- substantiivit
- (epäsäännölliset) monikot
- artikkelit
- countables/uncountables
- konditionaali
- loput pronominit
- it ja there syventävänä, sääilmaisut
- adverbit
 - ing kesto- ja -ing kesto- ja -ing kesto-
- epäsuorat kysymyslauseet

9. vuosiluokka

Rakenteet

- eri aikamuotojen kertaus
- infinitiivi ja gerundi
- passiivi
- lauseenmuodostus ja ehtovirkkeet
- 2. konditionaali
- relatiivilauseet

4.2.2.4.3. Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

	<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
Englanti	<i>B1.1 Toimiva peruskielitaito</i>	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>	<i>B1.1 Toimiva peruskielitaito</i>	<i>A2.2 Kehittyvä peruskielitaito</i>
	*Ymmärtää pääajatuksen ja	* Osaa esittää pienen, luettelomaisen kuva-	*Pystyy lukemaan monenlaisia, muuta-	* Selviytyy kirjoittamalla tavanomai-

	<p>keskeisiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee koulussa, työssä tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kerronta. Tavoittaa radiouutisten, elokuvien, tv-ohjelmien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat.</p> <p>* Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen joukon idiomeja.</p> <p>* Pitemmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puhetta. Toistoa tarvitaan silloin tällöin.</p>	<p>uksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Pystyy osallistumaan rutiinimaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Voi tarvita apua keskustelussa ja vältellä joitakin aihepiirejä.</p> <p>*Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin ilmeisiä.</p> <p>*Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy.</p> <p>*Osaa kohtalaisen hyvin tavallisen, jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idiomaattisia ilmaisuja. Osaa useita yksinkertaisia ja myös joitakin vaativampia rakenteita.</p> <p>* Laajemmassa vaapaassa puheessa esiintyy paljon virheitä perusasioissa (esim. verbien aikamuodoissa) ja ne voivat joskus haitata ymmärrettävyyttä.</p>	<p>man sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta.</p> <p>* Pystyy seuraamaan tuttua aihetta käsittelevän parisivuisen tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia.</p> <p>* Arkikokemuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien ymmärtäminen voi olla puutteellista.</p>	<p>sisä arkitilanteissa.</p> <p>*Osaa kirjoittaa hyvin lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristönsä arkipäiväisistä puolista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit).</p> <p>*Osaa arkisen perussanaston, rakenteet ja tavallisimmat sidoskeinot.</p> <p>* Kirjoittaa yksinkertaiset sanat ja rakenteet oikein, mutta tekee virheitä harvinaisemmissa rakenteissa ja muodoissa ja tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.</p>
--	---	--	--	--

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee kohdekielen kielialueen elämänmuotoa ja historiaa.

Opiskelustrategiat

Oppilas

- käyttää säännöllisesti kielten opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja
- on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

4.2.3. Ruotsi B-kielenä (B1)

4.2.3.1. Vuosiluokat 7–9

Opetuksen tavoitteena on suulliseen vuorovaikutukseen painottuvan ruotsin kielen perustaidon saavuttaminen. Opetus edistää myös oppilaan kielenopiskelutaitojen ja kulttuurien välisen toimintakyvyn kehittymistä.

4.2.3.1.1. Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään sekä viestimään ruotsiksi arkipäivän tavanomaisissa puhetilanteissa tarvittaessa puhekeskustelun apuun tukeutuen
- ymmärtämään jokapäiväisen elämän tapahtumia käsittelevää tekstiä tai puhetta tilanneyhteyden tukemana
- kirjoittamaan lyhyen viestin tutuissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- ymmärtämään suomenruotsalaista, ruotsalaista ja muuta pohjoismaista elämänmuotoa
- viestimään ruotsinkielisen kulttuurin edustajien kanssa jokapäiväisissä tilanteissa ruotsinkieliselle kulttuurille luontevalla tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään erilaisia kielen opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja, kuten omien viestien laatimista ja tiedonhankintavälineiden käyttöä
- tarkkailemaan ja korjaamaan tuotostaan sekä korvaamaan kielitaitonsa puutteita käyttämällä erilaisia ymmärtämis- ja viestintästrategioita
- arvioimaan työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.

4.2.3.1.2. Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit suomen ja ruotsin kielen kielialueen näkökulmasta

- lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti, perheenjäsenet ja ystävät
- harrastukset ja vapaa-ajan vietto
- matkustaminen
- koulu ja oppilastoverit sekä opettajat
- asuminen maalla ja kaupungissa
- ostoksilla käynti ja julkisten palvelujen käyttö
- perustietoja suomenruotsalaista, ruotsalaisesta ja muusta pohjoismaisesta elämänmuodosta

Viestintästrategiat

- kielellinen tai tilanneviiteisiin pohjautuva päättely viestin sisällön selvittämiseksi
- vuorovaikutustilanteessa saadun palautteen hyödyntäminen
- oman kielenkäytön tarkkailu
- puuttuvan kielitaidon korvaaminen likimääräisellä ilmaisulla
- joidenkin suulliselle vuorovaikutukselle ominaisten ilmausten, kuten puheenvuoron aloitukseen ja lopetukseen sekä puheenvuoron ottamiseen ja ylläpitämiseen sekä palautteen antamiseen liittyvien ilmausten käyttö

Rakenteet

Kurssi 1

- substantiiveja
- adjektiiveja
- kysymyslauseita
- lyhyitä vastauksia
- keskeisiä verbejä presensissä
- lukusanoja

Kurssi 2

- Substantiivin määräinen muoto
- substantiivin monikkoja
- adjektiiveja yksikö ja monikko

- apuverbit
- preesensmuotoja
- sivulauseita
- kysymyksiä ja vastauksia

Kurssi 3

- substantiivin monikko, en- ja ett-suku
- verbejä preesens ja imperfektejä
- apuverbejä
- adjektiivien muotoja
- lyhyitä vastauksia
- sivulauseita
- sanajärjestystä

Kurssi 4

- substantiivien taivutusta
- adjektiiveja, myös adverbina
- preesensia ja imperfektiä
- käskymuotoja
- sivulauseita
- lukusanoja
- järjestyslukuja
- sanajärjestystä
- kysymyksiä

Kurssi 5

- substantiivien taivutusta, myös epäsäännöllisiä
- adjektiivien vertailua
- verbien imperfektejä
- verbien perfektia
- järjestyslukuja
- käskymuotoja
- man-rakennetta

Kurssi 6

- substantiivin muotoja ja pronomineja
- verbien imperfektiä ja perfektia
- pluskvamperfektiä
- adjektiivien vertailua
- adverbejä
- sanajärjestystä

4.2.3.1.3. Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Kielitaito

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Tekstin ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
<i>A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>	<i>A1.3 Toimiva alkeiskieli-taito</i>	<i>A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe</i>	<i>A1.3 Toimiva alkeiskieli-taito</i>

Taitotaso

Kuullun ymmärt.	Puhuminen	Tekstin ymmärt.	Kirjoittaminen
A2.1	A1.3	A2.1	A1.3
* Pystyy ymmärtämään yksinkertaista puhetta tai seu-	*Osaa kertoa lyhyesti itsestään ja lähipiiristään.	*Ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavan-	*Selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmissa,

<p>raamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä.</p> <p>* Pystyy ymmärtämään lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien keskustelujen ja viestien (ohjeet, kuulutukset) ydinsisällön sekä havaitsemaan aihepiirin vaihdokset tv-uutisissa.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalilla nopeudella ja selkeästi puhuttua yleiskielistä puhetta, joka usein täytyy lisäksi toistaa.</p>	<p>Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutalanteista. Tarvitsee joskus puhekumppanin apua.</p> <p>* Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tauot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä.</p> <p>* Ääntäminen voi joskus tuottaa ymmärtämisiongelmiä.</p> <p>* Osaa rajallisen joukon lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeisintä sanastoa ja perustason lauserakenteita.</p> <p>* Alkeellisessakin puheessa esiintyy paljon peruskielioppivirheitä</p>	<p>omaisinta sanastoa sisältäviä tekstejä (yksityiskirjeitä, pikku-uutisia, arkisimpia käyttöohjeita).</p> <p>* Ymmärtää tekstin pääajatuksia ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa paikantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päätteilyyn kontekstin avulla.</p> <p>* Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hidasta.</p>	<p>helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa.</p> <p>* Osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä (yksinkertaisen postikortin, henkilötiedot, yksinkertainen sanelu).</p> <p>* Osaa kaikkein tavallisimpia sanoja ja ilmauksia, jotka liittyvät omaan elämään tai konkreetteihin tarpeisiin. Osaa kirjoittaa muutamia yksilauseisia virkkeitä.</p> <p>* Alkeellisessakin vaapaassa tuotoksessa esiintyy monenlaisia virheitä.</p>
--	--	---	---

Kulttuuritaidot

Oppilas tuntee suomenruotsalaisen ja ruotsalaisen sekä muiden pohjoismaisten elämänmuotojen ja kulttuurien keskinäisiä suhteita, eroja ja yhtäläisyyksiä. Oppilas tuntee maamme suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden arkipäivän vuorovaikutusmuotoja ja ymmärtää pohjoismaisen yhteistyön merkityksen.

Opiskelustrategiat

Oppilas käyttää säännöllisesti opiskelun ja oppimisen kannalta tehokkaita työtapoja. Oppilas on oivaltanut kielen opiskelussa välttämättömän sinnikkään viestinnällisen harjoittelun merkityksen.

4.2.4. Valinnainen kieli/saksa (B2)

Valinnaisen kielen opetuksen tulee painottua puheviestintään kaikkein tavanomaisimmissa arkipäivän tilanteissa ja toimia samalla johdantona pitempikestoisille kyseisen kielen opinnoille toisen asteen koulutuksessa. Tämä opetus suunnitellaan laadittu neljälle vuosiviikkotunnille.

4.2.4.1. Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- kommunikoidaan puhekumppanin tukemana henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä ja välittömiin tarpeisiin liittyvissä puhetilanteissa
- ymmärtämään helposti ennakoitavia arkielämään liittyviä kysymyksiä, ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja
- lukemaan arkielämään liittyviä ennakoitavissa olevia yksinkertaisia viestejä
- kirjoittamaan kortteja, sähköpostiviestejä, muistilappuja ja muita hyvin suppeita viestejä sekä joitakin perustietoja itsestään ja lähipiiristään.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan ja ymmärtämään suomalaista kulttuuria ja saksankielisten maiden kulttuuria sekä tutustumaan niiden välisiin keskeisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään rohkeasti kielitaitoaan
- hyödyntämään muissa kielissä hankkimiaan tietoja, taitoja ja strategioita
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.

4.2.4.2. Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta

- tapakulttuuriin liittyvä kieli perusvuorovaikutustilanteissa
- itsestä ja lähiympäristöstä puhuminen
- perhe ja vapaa-aika
- selviytyminen arkipäivän viestintätilanteista, kuten kaupassa käynnistä, ruokailemisesta ja matkustamisesta.

Viestintästrategiat

- puheen tai tekstin pääasioiden tunnistaminen
- rajatun tiedon löytäminen tekstistä tai puheesta
- omien viestien suunnittelu
- oman kielenkäytön tarkkailu
- puhekeskustelun apuun tukeutuminen suullisessa vuorovaikutuksessa
- kirjallisiin apuneuvoihin tukeutuminen omilla tuotoksissa

Rakenteet vuosiluokittain

8. luokka

- säännöllisten verbien taivutusta
- epäsäännöllisten verbien taivutusta
- sein-verbi
- haben-verbi
- modaaliverbejä
- epämääräinen ja määräinen artikkeli
- kysymyslauseita
- lukusanat vähintään 1 - 100
- persoonapronominit
- omistuspronominin mein/meine ja dein/deine
- ja sein/seine, ihr/ihre
- kieltosanat nicht ja kein/keine
- päälauseen sanajärjestys
- substantiivien akkusatiivi
- persoonapronominien akkusatiivfi
- substantiivien monikko
- man-rakenne
- eriäviä yhdysverbejä

9. luokka

- kertausta 8. luokan rakenteista
- uutena:
- sivulauseen sanajärjestys
- säännöllisten verbien perfekti
- epäsäännöllisten verbien perfekti
- poikkeuksia ge-etuliitteen käytössä
- perfektin apuverbi haben/sein
- haben ja sein –verbien imperfekti
- akkusatiiviprepositiot
- substantiivien datiiivi
- datiiiviprepositiot
- persoonapronominien datiiivi
- prepositioilmauksia

- adjektiivien komparatiivimuotoja

Tavoitetaso

Taitotasoasteikolla ilmaistuna tavoitteena on puheen ja kirjoittamisen osalta taso A1.1–A1.2 ja kuullun ja luetun ymmärtämisen osalta taso A1.2–A1.3.

		Puhuminen	Kirjoittaminen
A1.1	Kielitaidon alkeiden hallinta	<ul style="list-style-type: none"> *Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutus on puhekumppanin varassa, ja puhuja turvautuu ehkä äidinkieleen tai eleisiin. * Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia. * Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisiongelmiä. * Osaa hyvin suppean perussanaston ja joitakin opeteltuja vakioilmaisuja. * Puhuja ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta hänen hallitsemansa harvat kaavamaiset ilmaisut voivat olla melko virheettömiä. 	<ul style="list-style-type: none"> *Osaa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lyhyin ilmaisin. *Osaa kirjoittaa kielen kirjaimet ja numerot kirjaimin, merkitä muistiin henkilökohtaiset perustietonsa ja kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja ja fraaseja. *Osaa joukon erillisiä sanoja ja sanontoja. * Ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta kirjoittaa oikein muutamia sanoja ja ilmauksia.
A1.2	Kehittyvä alkeiskielifaito	<ul style="list-style-type: none"> *Osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa. Tarvitsee usein puhekumppanin apua. *Puheessa on taukoja ja muita katkoksia. *Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymmärtämisiongelmiä. * Osaa hyvin suppean perussanaston, joitakin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia. * Alkeellisessakin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä. 	<ul style="list-style-type: none"> *Osaa viestiä välittömiä tarpeita lyhyin lausein. *Osaa kirjoittaa muutamia lauseita ja fraaseja itsestään ja lähipiiristään (esim. vastauksia kysymyksiin tai muistilappuja). * Osaa joitakin perussanoja ja sanontoja ja pystyy kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia päälauseita. * Ulkoa opetellut fraasit voivat olla oikein kirjoitettuja, mutta alkeellisimmassakin vapaassa tuotoksessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.

		Kuullun ymmärtäminen	Luetun ymmärtäminen
A1.2	Kehittyvä alkeiskielifaito	<ul style="list-style-type: none"> *Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehotuksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömään tilanteeseen. * Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selviä tilannevihjeitä. *Tarvitsee paljon apua: puheen hidastamista, toistoa, näyttämistä ja käännöstä. 	<ul style="list-style-type: none"> *Ymmärtää nimiä, kylttejä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin. * Tunnistaa yksinkertaisesta tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tarvittaessa uudelleen * Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen.
A1.3	Toimiva alkeiskielifaito	<ul style="list-style-type: none"> * Ymmärtää yksinkertaisia lausumia (henkilökohtaisia kysy- 	<ul style="list-style-type: none"> * Pystyy lukemaan tuttuja ja joitakin tuntemattomia sanoja. Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, jois-

	taito	<p>myksiä ja jokapäiväisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja) rutiinimaisissa keskusteluissa tilanneyhteyden tukemana.</p> <p>* Pystyy seuraamaan yksinkertaisia, välittömiin tilanteisiin tai omaan kokemukseensa liittyviä keskusteluja.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja kuulijalle kohdennettua yleiskielistä puhetta.</p>	<p>sa käsitellään arkielämää ja rutiinitapahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita.</p> <p>* Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiedotukset).</p> <p>* Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hyvin hidasta.</p>
--	-------	---	---

4.2.5. Valinnainen kieli/ranska (B2)

Valinnaisen kielen opetuksen tulee painottua puheviestintään kaikkein tavanomaisemmissa arkipäivän tilanteissa ja toimia samalla johdantona pitempikestoisille kyseisen kielen opinnoille toisen asteen koulutuksessa. Tämä opetussuunnitelma on laadittu 2/4 vuosiviikkotunnille.

4.2.5.1. Tavoitteet

Kielitaito

Oppilas oppii

- kommunikoidaan puhekuppanin tukemana henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä ja välittömiin tarpeisiin liittyvissä puhetilanteissa
- ymmärtämään helposti ennakoitavia arkielämään liittyviä kysymyksiä, ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja
- lukemaan arkielämään liittyviä ennakoitavissa olevia yksinkertaisia viestejä
- kirjoittamaan kortteja, sähköpostiviestejä, muistilappuja ja muita hyvin suppeita viestejä sekä joitakin perustietoja itsestään ja lähipiiristään

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan ja ymmärtämään suomalaista kulttuuria ja ranskankielisten maiden kulttuuria sekä tutustumaan niiden välisiin yhtäläisyyksiin ja eroihin.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään rohkeasti kielitaitoaan
- hyödyntämään muissa kielissä hankkimaan tietoja, taitoja ja strategioita
- arvioimaan omaa työskentelyään ja kielitaitonsa eri alueita suhteessa tavoitteisiin.

4.2.5.2. Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit

- tapakulttuuriin liittyvä kieli perusvuorovaikutuksessa
- itsestä ja lähiympäristöstä puhuminen
- perhe ja vapaa-aika
- selviytyminen arkipäivän viestintätilanteista, kuten kaupassa käynnistä, ruokailemisesta ja matkustamisesta

Viestintästrategiat

- puheen tai tekstin pääasioiden tunnistaminen
- rajatun tiedon löytäminen tekstistä tai puheesta
- omien viestien suunnittelu
- oman kielenkäytön tarkkailu
- puhekuppanin apuun tukeutuminen suullisessa vuorovaikutuksessa

- kirjallisiin apuneuvoihin tukeutuminen omista tuotoksissa

Rakenteet vuosiluokittain

8. vuosiluokka (Kurssi 1)

- artikkelit
- adjektiivin taipuminen
- omistuspronominit
- kieltoilmauksia
- kellonaika
- demonstratiivipronominit
- I verbi luokka
- genetiivi
- lukusanat 1-69
- kysymyksenmuodostustapoja
- lähifutuuri
- I verbi luokan passé composé
- epäsäännölliset verbit: être, aller, prendre, avoir, voir, écrire, faire, venir, connaître, croire, boire, sortir

9. vuosiluokka (Kurssi 2)

- refleksiiviverbejä
- il faut
- adjektiivin paikka ja taipuminen
- substantiivin kanssa
- II verbi luokka
- komparatiivi
- III verbi luokka
- lukusanat 70-100
- järjestysluvut
- III verbi luokan passé composé
- kieltoilmauksia
- partitiivi
- II verbi luokan passé composé
- objektipronominit
- imperatiivi
- passé composé ja être-apuverbi
- epäsäännölliset verbit: partir, pouvoir, vouloir, devoir, dormir, savoir, vivre, apprendre, metre, suivre, sourire, rire, dire, envoyer, offrir, lire, tenir, comprendre, ouvrir

Tavoitetaso

Taitotasoasteikolla ilmaistuna tavoitteena on puheen ja kirjoittamisen osalta taso A1.1 - A1.2. ja kuullun ja luetun ymmärtämisen osalta taso A1.2 – A1.3.

		Puhuminen	Kirjoittaminen
A1.1	Kielitaidon alkeiden hallinta	*Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutus on puhekuuntajan varassa, ja puhuja turvautuu ehkä äidinkielen tai eleisiin. * Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia. * Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisongelmia. * Osaa hyvin suppean perussanaston ja joitakin opeteltuja vakioilmaisuja. * Puhuja ei kykene vapaaseen tuotok-	*Osaa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lyhyin ilmaisin. *Osaa kirjoittaa kielen kirjaimet ja numerot kirjaimin, merkitä muistiin henkilökohtaiset perustietonsa ja kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja ja fraaseja. *Osaa joukon erillisiä sanoja ja sanontoja. * Ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta kirjoittaa oikein muutamia sanoja ja ilmauksia.

		seen, mutta hänen hallitsemansa harvat kaavamaiset ilmaisut voivat olla melko virheettömiä.	
A1.2	Kehittyvä alkeiskieli-taito	<p>*Osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa. Tarvitsee usein puhelukumppanin apua.</p> <p>*Puheessa on taukoja ja muita katkoksia.</p> <p>*Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymmärtämisiongelmiä.</p> <p>* Osaa hyvin suppean perussanaston, joitakin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia.</p> <p>* Alkeellisessakin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.</p>	<p>*Osaa viestiä välittömiä tarpeita lyhyin lausein.</p> <p>*Osaa kirjoittaa muutamia lauseita ja fraaseja itsestään ja lähipiiristään (esim. vastauksia kysymyksiin tai muistilappuja).</p> <p>* Osaa joitakin perussanoja ja sanontoja ja pystyy kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia päälauseita.</p> <p>* Ulkoa opetellut fraasit voivat olla oikein kirjoitettuja, mutta alkeellisimmassakin vapaassa tuotoksessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.</p>

		Kuullun ymmärtäminen	Luetun ymmärtäminen
A1.2	Kehittyvä alkeiskieli-taito	<p>*Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehoituksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömään tilanteeseen.</p> <p>* Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selviä tilannevihjeitä.</p> <p>*Tarvitsee paljon apua: puheen hidastamista, toistoa, näyttämistä ja käännoästä.</p>	<p>*Ymmärtää nimiä, kylttejä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin.</p> <p>* Tunnistaa yksinkertaisesta tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tarvittaessa uudelleen</p> <p>* Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen.</p>

A1.3	Toimiva alkeiskieli-taito	<p>* Ymmärtää yksinkertaisia lausumia (henkilökohtaisia kysymyksiä ja jokapäiväisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja) rutiinimaisissa keskusteluissa tilanneyhteyden tukemana.</p> <p>* Pystyy seuraamaan yksinkertaisia, välittömiin tilanteisiin tai omaan kokemukseensa liittyviä keskusteluja.</p> <p>* Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja kuulijalle kohdennettua yleiskielistä puhetta.</p>	<p>* Pystyy lukemaan tuttuja ja joitakin tuntemattomia sanoja. Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, joissa käsitellään arkielämää ja rutiinitapahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita.</p> <p>* Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiedotukset).</p> <p>* Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hyvin hidasta.</p>
------	---------------------------	--	--

4.3. MATEMATIIKKA

4.3.1. Vuosiluokat 1-2

4.3.1.1. Keskeiset sisällöt

Luvut ja laskutoimitukset

OPS-perusteet	1. vuosiluokka	2. vuosiluokka
Lukumäärä, lukusana ja numerosymboli.	Lukumäärä, lukusana ja numerosymboli lukualueella 0-100.	Lukumäärä, lukusana ja numerosymboli lukualueella 0-1000.
Lukujen ominaisuudet, vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen, lukujen hajottaminen ja kokoaminen konkreettisin välinein.	Lukujen ominaisuuksiin tutustuminen lukualueella 0-100: vertailu (vertailun symbolit), luokittelu (pariton, parillinen), järjestykseen asettaminen, lukujen hajottaminen ja kokoaminen.	Lukujen ominaisuuksiin tutustuminen lukualueella 0-1000: vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen, lukujen hajottaminen ja kokoaminen.
Kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate.	Kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate lukualueella 0-100, ykköset ja kymmenet käsitteinä, lukujen paikkajärjestelmä.	Kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate lukualueella 0-1000, sadat ja tuhannet käsitteinä, lukujen paikkajärjestelmä.
Yhteen- ja vähennyslasku sekä laskutoimitusten väliset yhteydet luonnollisilla luvuilla.	Yhteen- ja vähennyslasku sekä laskutoimitusten väliset yhteydet luonnollisilla luvuilla lukualueella 0-20, käsitteet summa ja erotus, summan vaihdannaisuus.	Yhteen- ja vähennyslasku sekä laskutoimitusten väliset yhteydet luonnollisilla luvuilla lukualueella 0-1000, allekkain lasku, muistinumero, lainaaminen.
Kertolaskua ja kertotauluja.		Kertolaskun käsite, kertotaulut 1-5.
Jakolaskua konkreettisilla välineillä.		Jakolaskua konkreettisilla välineillä.
Eri laskutapoja ja välineiden käyttöä: palikoita ja kymmenjärjestelmävälineitä, lukusuora, päässälaskea, paperin ja kynän käyttö.	Eri laskutapoja ja välineiden käyttöä: palikoita ja kymmenjärjestelmävälineitä, lukusuora, päässälaskea, paperin ja kynän käyttö.	Eri laskutapoja ja välineiden käyttöä: palikoita ja kymmenjärjestelmävälineitä, lukusuora, päässälaskea, paperin ja kynän käyttö, vihkon käyttö.
Erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista.	Erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista.	Erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista.
Murtolukukäsitteen pohjustaminen konkreettisin välinein.		Yksinkertaisten murtolukujen, kuten yksi kahdesosa, yksi kolmasosa ja yksi neljäsosa, tunnistaminen ja esittäminen konkreettisilla välineillä.

Algebra

OPS-perusteet	1. vuosiluokka	2. vuosiluokka
Säännönmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuuksien näkeminen kuvista.	Kuviojonojen jatkaminen, suuruuksien vertailu, luokitteluperusteiden tunnistaminen.	Säännönmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuuksien näkeminen kuvista.
Yksinkertaisia lukujonoja.	Yksinkertaisten lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen.	Yksinkertaisten lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen.

Geometria

OPS-perusteet	1. vuosiluokka	2. vuosiluokka
Ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu.	Ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu.	Ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu.
Ympäristössä olevien geometrinen muotojen tunnistaminen, selostaminen ja nimeäminen.	Ympäristössä olevien geometrinen muotojen havainnointi, kuvailu ja nimeäminen.	Ympäristössä olevien geometrinen muotojen havainnointi, kuvailu ja nimeäminen: pallo, kuutio

Kaksiulotteisten ja kolmiulotteisten muotojen tunnistaminen, selostaminen ja nimeäminen.	Kaksiulotteisten (nelikulmio, kolmio ja ympyrä) ja kolmiulotteisten (pallo, kuutio) muotojen tunnistaminen, selostaminen ja nimeäminen.	
Geometriset peruskäsitteet, kuten piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma.		Geometriset peruskäsitteet, kuten piste, jana, murtoviiva, puolisuora, suora ja kulma, ja niiden yhteys yksinkertaisimpiin tasokuvioihin.
Kaksiulotteisten muotojen rakentaminen, piirtäminen ja jäljentäminen sekä kolmiulotteisten kappaleiden tunnistaminen ja rakentaminen.	Kaksi- ja kolmiulotteisten kappaleiden erottaminen toisistaan.	Kaksiulotteisten muotojen (nelikulmio, kolmio ja ympyrä) ja kolmiulotteisten kappaleiden (pallo, kuutio) rakentaminen, piirtäminen ja jäljentäminen.
Yksinkertaisia peilauksia ja suunnoksia.		Yksinkertaisia peilauksia ja suunnoksia.

Mittaaminen

OPS-perusteet	1. vuosiluokka	2. vuosiluokka
Mittaamisen periaate.	Mittaamisen periaatteeseen tutustuminen.	
Pituus, massa, pinta-ala, tilavuus, aika ja hinta.	Pituuden, massan ja tilavuuden mittaamisvälineisiin sekä yksiköihin tutustuminen: 1 cm-1 m-1 km-1 kg-1 l. Kellonajat puolentunnin tarkkuudella. Rahayksikön käyttäminen: eurot ja sentit.	Kellonajat: analoginen ja digitaalinen ajannäyttö viiden minuutin tarkkuudella, varttia vaille-vartin yli, 1 min-1 d.
Mittavälineiden käyttö.		
Tärkeimpien mittayksiköiden käyttö, vertailu ja muuntaminen.		Tärkeimpien mittayksiköiden käyttö, vertailu ja muuntaminen: 1 mm-1 cm-1 m-1 km, 1g-1 kg, 1dl,-1l.
Mittatulosten arviointi.	Mittatuloksen arviointi.	Mittaustulosten arviointi.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

OPS-perusteet	1. vuosiluokka	2. vuosiluokka
Tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen.	Tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen.	Tietojen etsiminen, kerääminen ja tallentaminen.
Yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen.	Yksinkertaisten taulukoiden (esim. lukujärjestys, ruokalista) ja diagrammien lukeminen.	
Koottujen tietojen esittäminen ja lukeminen pylväsdiagrammina.		Koottujen tietojen esittäminen ja lukeminen yksinkertaisina taulukoina ja pylväsdiagrammina.

4.3.2. Vuosiluokat 3-5

Vuosiluokkien 3-5 matematiikan opetuksen tarkoituksena on matemaattisen ajattelun kehittäminen, matemaattisten ajattelumallien oppimisen pohjustaminen, lukukäsitteen ja peruslaskutoimitusten varmentaminen sekä kokemusten hankkiminen matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumisen pohjaksi.

4.3.2.1. Tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilas oppii

- tutkien havainnoiden muodostamaan matemaattisia käsitteitä ja käsitejärjestelmiä
- käyttämään matemaattisia käsitteitä

- käyttämään peruslaskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- löytämään ilmiöstä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään sekä esittämään ratkaisujaan muille
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen pohjalta
- käyttämään sääntöjä ja noudattamaan ohjeita
- keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä toimimaan ryhmässä.

4.3.2.2. Keskeiset sisällöt

3. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	<p>Kymmenjärjestelmän varmentaminen. Luvut 0 – 9 999. Kellonaika pistemerkintänä varmennetaan. Lukujen luokittelua ja järjestämistä. Yhteen- ja vähennyslaskua allekkain nelinumeroisilla luvuilla, nollan yli lainaaminen. Kertotaulut 2-10. Kertolaskua allekkain (1-numeroinen kertoja). Sisältöjako ja ositusjako. Jakolaskua kertolaskun avulla. Murtoluvun ja sekaluvun käsite. Samannimisten murtolukujen suuruusvertailu. Desimaaliluvun käsite. Kymmenes- ja sadasosat. Murto- ja desimaaliluvun välinen yhteys. Laskutoimituksen vastauksen tarkistaminen. Pyöristäminen kymmeniksi ja sadoiksi. Kombinatoristen ongelmien tutkiminen, esim. piirtämällä.</p>
Algebra	<p>Lukujonon tulkitseminen ja jatkaminen. Helppojen säännönmukaisuuksien etsiminen ja tulkitseminen.</p>
Geometria	<p>Suurennoksia ja pienennöksiä suurenetun ja pienennetyt ruudukon avulla. Peilauksia suoran suhteen. Symmetria. Yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat. Erialaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu. Nelikulmioiden luokittelua. Monikulmion piiri. Kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen ja luokittelu. Mittaamisen periaatteen vahvistaminen. <u>Pituuden</u> yksiköt mm, cm, m ja km. <u>Massan</u> yksiköt g ja kg. <u>Tilavuuden</u> yksiköt dl ja l. <u>Ajan</u> yksiköt h, d, vk, kk, a. Arviointiharjoittelua.</p>
Tietojen käsitteily ja tilastot sekä Todennäköisyys	<p>Tietojen etsiminen tekstistä, kuvista, taulukoista ja diagrammeista. Pylväsdiagrammien piirtäminen ja tulkitseminen. Taulukoiden tulkintaa (esim. välimatkataulukko)</p>

4. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	<p>Kymmenjärjestelmän varmentaminen. Luvut 0 – 99 999. Lukujen luokittelua ja järjestämistä.</p>
----------------------------------	--

	<p>Yhteen- ja vähennyslaskuharjoittelua päässä ja allekkain sovellusten yhteydessä. Kertolaskua allekkain (2-numeroinen kertoja). Jakolaskualgoritmi, 1-numeroinen jakaja (jakokulma). Samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua. Desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua päässä ja allekkain. Pyöristäminen tuhansiksi ja kymmentuhansiksi. Lämpömittari. Negatiivisen kokonaisluvun käsite. Tutustuminen koordinaatistoon. Kombinatoristen ongelmien tutkiminen esim. taulukoimalla tai laatimalla lista.</p>
Algebra	<p>Lukujonon tulkitseminen ja täydentäminen tai jatkaminen. Helppojen säännönmukaisuuksien etsiminen ja tulkitseminen. Lausekkeen käsite. Lausekkeen kirjoittaminen ja laskeminen. Sulkeiden käyttö. Lausekkeen arvon laskeminen vaiheittain. Helppojen yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisun etsiminen päättelämällä.</p>
Geometria	<p>Suurennoksia ja pienennöksiä ruutumittakaavan avulla. Symmetria suoran suhteen. Peilaus pisteen suhteen välineillä havainnollistamalla. Ympyrä ja sen osat. Kulmien luokittelua vertaamalla suoraan kulmaan.</p> <p>Kolmioiden luokittelua (tasakylkinen, tasasivuinen, suorakulmainen, terävä- ja tylppäkulmainen). Kappaleiden geometrinen ominaisuuksien tutkiminen. Mittaamisen periaatteen vahvistaminen. <u>Massan</u> yksiköt (tonni). <u>Ajan</u> yksiköt (sekunti). Arviointiharjoittelua.</p>
Tietojen käsitteily ja tilastot sekä todennäköisyys	<p>Tietojen etsiminen tekstistä, kuvista, taulukoista ja diagrammeista. Pylväsdiagrammien piirtäminen ja tulkitseminen. Viivadiagrammin piirtäminen ja tulkitseminen. Lämpötiladiagrammien piirtäminen ja tulkitseminen. Koordinaatistoon tutustuminen.</p>

5. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	<p>Kymmenjärjestelmän varmentaminen. Luvut 0-100 000 000. 60-järjestelmä (aikojen yksikkömuunnoksia). Lukujen luokittelua ja järjestämistä. Yhteen- ja vähennyslaskuharjoittelua päässä ja allekkain sovellusten yhteydessä. Kertolaskuharjoittelua päässä ja allekkain sovellusten yhteydessä. Jaollisuus (luvun jakaminen tuloksi). Jakolaskualgoritmi, 2-numeroinen jakaja. Murtoluvun supistaminen. Murtoluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla. Desimaaliluvun kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla. Tuhannesosat. Prosenttiluvun käsite ja yhteys murtolukuun ja desimaalilukuun. Pyöristäminen sadoiksi, tuhansiksi ja miljooniksi. Desimaaliluvun pyöristäminen. Koordinaatiston käyttöä. Kombinatoristen ongelmien tutkiminen jollain systemaattisella</p>
----------------------------------	---

	menetelmällä.
Algebra	Lukujonon tulkitseminen ja täydentäminen tai jatkaminen. Säännönmukaisuuksien, suhteiden ja riippuvuuksien etsimistä, päättelyä ja tulkitsemista. Harjoittelua lausekkeiden käytöstä. Yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisun etsiminen päättelemällä.
Geometria	Yhdenmuotoisuus ja piirroksen mittakaava. Yhtenevyys konkreetein välinein ja piirroksin. Ympyrän piirtäminen harpilla. Kulman yksikkö, aste. Kulman mittaaminen ja kulmien luokittelua. Kolmion ja nelikulmion kulmien summa. Nelikulmion ja kolmion pinta-ala. Mittaamisen periaatteen vahvistaminen. Yksikköjärjestelmät. <u>Pituuden</u> yksikköjärjestelmä (myös dm, dam, hm). <u>Massan</u> yksikköjärjestelmä (myös mg, cg, dg, dag, hg). <u>Tilavuuden</u> yksikköjärjestelmä (myös ml, cl). <u>Pinta-alan</u> yksiköt mm, cm, dm, m, a, ha ja km. Arviointiharjoittelua.
Tietojen käsitteily ja tilastot sekä todennäköisyys	Tietojen etsiminen tekstistä, kuvista, taulukoista ja diagrammeista. Diagrammien piirtämistä ja tulkintaa. Koordinaatiston käyttöä. Tietojen luokittelu ja järjestäminen. <u>Keskiarvon</u> käsite ja laskeminen. <u>Tyypiarvon</u> ja <u>mediaanin</u> käsitteiden pohjustaminen. Kokemuksia klassisesta ja tilastollisesta todennäköisyydestä (mahdollista, mahdotonta, varmaa).

4.3.2.3. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5.luokan päättyessä

Ajattelun ja työskentelyn taidot

Oppilas

- osoittaa matematiikkaan liittyvien käsitteiden ymmärtämistä käyttämällä niitä ongelman ratkaisuisissa ja esittämällä niitä monipuolisesti välineillä, kuvilla, symboleilla, sanoilla, lukujen avulla tai diagrammeilla
- pyrkii tietoisesti kohdistamaan tarkkaavaisuutensa havaintoja tehdessään; hän pystyy kommunikoimaan havainnoistaan ja ajatuksistaan monipuolisesti, toimimalla, puhumalla, kirjoittamalla ja symbolien avulla
- osaa kuvata reaali maailman tilanteita ja ilmiöitä matemaattisesti: vertailulla, luokittelulla, järjestämällä, konstruomalla ja mallintamalla
- osaa ryhmitellä tai luokitella annetun ja valitsemansa kriteerin perusteella sekä osaa etsiä yhteistä ominaisuutta; hän osaa erottaa laadullisen ja määrällisen ominaisuuden; hän osaa kuvata asia- ja esineryhmiä tehden niistä tosia ja epätosia väitteitä
- osaa esittää matemaattisia ongelmia uudessa muodossa; hän pystyy tulkitsemaan yksinkertaisen tekstin, kuvan tai tapahtuman ja tekemään suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi
- osaa noudattaa sääntöjä.

Luvut, laskutoimitukset ja algebra

Oppilas

- ymmärtää kymmenjärjestelmän myös desimaalilukujen osalta ja osaa käyttää sitä varmasti; hän ymmärtää negatiivisen luvun ja murtoluvun käsitteet sekä osaa esittää niitä eri metodeilla
- osaa esittää laskutoimitukset kirjallisesti ja suullisesti ja tietää eri laskutoimitusten väliset yhteydet; hän osaa etukäteen arvioida tuloksen suuruusluokan ja tehtävän ratkaisemisen jälkeen tarkistaa laskun vaiheet sekä arvioida ratkaisun mielekkyyden
- osaa muodostaa ja jatkaa lukuonoja sekä esittää riippuvuuksia.

Geometria

Oppilas

- osaa muodostaa kuvioita annettuja ohjeita noudattaen; hän pystyy havaitsemaan yksinkertaisten geometristen kuvioiden ominaisuuksia sekä tuntee tasokuvioiden käsitteiden muodostamaa rakennetta
- tunnistaa yhdenmuotoisuuden; oppilas osaa peilata suoran suhteen sekä suurentaa ja pienentää kuvioita annetussa suhteessa; hän tunnistaa suoran suhteen symmetriset kuviot
- ymmärtää mittaamisen periaatteen; hän osaa arvioida mittaushuoneen suuruuden ja mittauksen tuloksen mielekkyyden sekä ilmoittaa mittaustuloksen sopivalla mittayksiköllä
- osaa laskea suunnikkaiden ja kolmioiden pinta-aloja ja piirejä.

Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys

Oppilas

- osaa kerätä tietoja, järjestää, luokitella ja esittää niitä tilastoina; hän osaa lukea yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja
- osaa selvittää erilaisten tapausten ja vaihtoehtojen lukumäärän sekä osaa päätellä mahdolloman ja varman tapauksen.

4.3.3. Vuosiluokat 6- 9

Vuosiluokkien 6-9 matematiikan opetuksen tarkoituksena on matematiikan osaamisen vahvistaminen ja riittävien perusvalmiuksien tarjoaminen. Perusvalmiuksiin kuuluvat arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintaminen, matemaattisten ajattelutapojen oppiminen sekä muistamisen, keskittymisen ja täsmällisen ilmaisun harjoittelu.

4.3.3.1. Tavoitteet

Oppilas oppii

- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä näkemään matematiikan ja reaaliailman välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- loogista ja luovaa ajattelua
- soveltamaan erilaisia ajatteluprosesseja ja menetelmiä tiedon hankintaan
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä

4.3.3.2. Keskeiset sisällöt

6. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Luonnolliset luvut: kymmenjärjestelmän varmentaminen lukualueen laajentaminen miljardeihin lukujen luokittelua ja järjestämistä Suhde Jaollisuussäädäntöjä (luvun jakaminen alkutekijöihin) Kokonaisluvut: koordinaatiston käyttöä geometriassa. Rationaaliluvut: murtoluvun laventaminen erimistien murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskua murtoluvun kertominen murtoluvulla desimaaliluvun kertominen ja jakaminen desimaaliluvulla Kombinatoristen ongelmien tutkiminen, esim. piirtämällä Prosenttilaskua, prosenttiarvo, perusarvo, prosenttiluku Potenssin käsite
----------------------------------	--

	Laskimen käyttöä
Algebra	Lausekkeen sieventäminen Moninkertaiset sulkeet Yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisun etsiminen päättelämällä
Funktiot	Lukujonon tulkitseminen ja kirjoittaminen Säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia
Geometria	Mittaamisen periaatteen vahvistaminen Kartan mittakaava. Mittakaavan laskeminen. Yksinkertaisia geometrisia konstruointeja. Suorakulmaisen särmiön ja kuution tilavuus.
Mittaaminen	Tilavuuden yksiköt mm ³ , cm ³ , dm ³ , m ³ . Litran ja kuutiodesimetrin yhteys. Ajan yksiköiden koonti. Pitkän ja lyhyen aikavälin laskeminen. Mittaustuloksen arviointia. Tuloksen pyöristäminen.
Todennäköisyys ja tilastot	Tietojen etsiminen tekstistä, kuvista, taulukoista ja diagrammeista. Sektoridiagrammin tulkinta. Klassisen todennäköisyyden käsite ja laskeminen.

7. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Luonnolliset luvut Kokonaisluvut: järjestäminen peruslaskutoimitukset vastaluku itseisarvo Rationaaliluvut: murtolukujen peruslaskutoimitukset murtolukujen supistaminen ja laventaminen käänteisluku desimaaliluvut ja niiden laskutoimitukset desimaaliluvun esittäminen murtolukuna jaollisuus, tekijät ja alkutekijät likiarvot ja pyöristäminen Potenssi eksponenttina luonnollinen luku
----------------------------------	--

Algebra	Lausekkeet: muuttujan arvon sijoittaminen lausekkeiden yhteenlasku perussievennykset lausekkeen kertominen ja jakaminen luvulla lausekkeen muodostaminen Aritmeettinen ja geometrinen lukujono Yhtälö yhtälön käsite yksinkertaisten yhtälöiden ratkaiseminen
Funktiot	Riippuvuuden havaitseminen ja esittäminen muuttujan avulla Lukuparin esittäminen koordinaatistossa Suoran piirtäminen koordinaatistoon ja kuvaajien tulkintaa
Geometria	Kulmien välisiä yhteyksiä Kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä Säännölliset monikulmiot Ympyrä ja siihen liittyvät käsitteet Tasokuvioiden piiri ja pinta-ala Geometrasta konstruointia Koordinaatisto Symmetria suoran ja pisteen suhteen Siirto ja kierto tasossa Pituuden ja pinta-alan yksiköt ja niiden muunnoksia
Todennäköisyys ja tilastot	Diagrammien tulkinta

8. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Prosenttilaskenta Suhde Potenssi: eksponenttina kokonaisluku samankantaisten potenssien tulo ja osamäärä potenssin potenssi potenssilausekkeita juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurella Reaaliluvut
Algebra	Polynomilaskenta: Polynomien käsite Polynomilausekkeiden yhteen-, vähennys- ja kertolasku polynomilausekkeiden kertominen ja jakaminen luvulla Verrannollisuus Yhtälön ratkaiseminen
Funktiot	
Geometria	Yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys Kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä Pythagoraan lause Trigonometria ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen
Todennäköisyys ja tilastot	Diagrammien tulkintaa

9. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Aikalaskuja
----------------------------------	-------------

Algebra	Yhtälöparin ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti Epäyhtälöt Polynomilaskenta: polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku termien summan ja erotuksen tulo binomin neliö murtolauseke Vaillinainen toisen asteen yhtälö
Funktiot	Riippuvuuden havaitseminen ja esittäminen muuttujien avulla Funktion käsite Lineaarinen funktio kuvaaja arvojoukko kulmakerroin piirtäminen kulmakertoimen avulla yhtälön muodostaminen nollakohta kasvaminen ja väheneminen Toisen asteen polynomifunktio ja sen kuvaaja Suoraan ja kääntäen verrannollisuus
Geometria	Monitahokkaat Nimeäminen ja luokittelu kappaleiden pinta-ala ja tilavuus kappaleiden piirtäminen Tilavuuden yksiköt ja niiden muunnoksia
Todennäköisyys ja tilastot	Diagrammien tulkintaa

4.3.3.3. Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot taulukkoa, puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen.

Luvut ja laskutoimitukset

Oppilas osaa

- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun potenssiin, jonka eksponenttina on luonnollinen luku ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä.
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta
- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa.

Algebra

Oppilas osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön

- sieventää yksinkertaisia algebrallisia lausekkeita
- potenssien laskutoimitukset
- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai pääättelemällä
- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet.

Funktiot

Oppilas

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa etsiä lineaarisen funktion nollakohdan
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen; hän osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä.

Geometria

Oppilas osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet
- soveltaa oppimiansa piirin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometrinen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia sekä muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä.

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas osaa

- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä; hän ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa
- lukea erilaisia taulukoita ja diagrammeja ja määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiäarvon.

4.4. YMPÄRISTÖTIETO

4.4.1. Opiskelun lähtökohta

Ympäristö- ja luonnontieto on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu aineryhmä, jonka opetukseen sisältyy kestävä kehityksen näkökulma. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, itseään ja muita ihmisiä, ihmisten erilaisuutta sekä terveyttä ja sairautta.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus tukeutuu tutkivaan ja ongelmakeskeiseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana ovat oppilaan ympäristöön ja oppilaaseen itseensä liittyvät asiat, ilmiöt ja tapahtumat sekä oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset. Kokemuksellisen ja elämyksellisen opetuksen avulla oppilaalle kehittyä myönteinen ympäristö- ja luontosuhde.

Ympäristö- ja luonnontiedon lähestymistavat ja sisällöt valitaan oppilaiden edellytysten ja kehitystason perusteella sekä siten, että opiskelutilanteissa voidaan työskennellä myös maastossa. Ympäristö- ja luonnontietoon liittyvät käsitteet voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilasta, ympäröivää maailmaa ja hänen toimintaansa yhteisön jäsenenä. Näiden kokonaisuuksien opiskelu auttaa häntä ymmärtämään omaa ympäristöään sekä ihmisen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta

4.4.2. Tavoitteet

Oppilas oppii toimimaan ympäristössään turvallisesti, ja itseään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä. Hän oppii tuntemaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä havaitsemaan niissä tapahtuvia muutoksia sekä hahmottamaan kotiseutunsa osana Suomea ja pohjoismaita. Oppilas oppii hankkimaan tietoa luonnosta ja ympäristöstä havainnoimalla, tutkimalla ja erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä. Hän oppii tekemään havaintoja eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan havaintojaan. Hän oppii tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita sekä lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja ja käyttämään karttas-toa. Oppilas oppii myös esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa ja käyttämään niitä käsitteitä, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään. Hän oppii suojelemaan luontoa ja säästämään energiavaroja. Oppilas oppii psyykkistä ja fyysistä itsetuntemusta, itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista. Hän oppii terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen, liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja.

4.4.3. Ympäristö- ja luonnontiedon keskeiset sisällöt vuosiluokille 1-2

Ihminen ja ympäristö	1. vuosiluokka	2. vuosiluokka
Koulu alkaa	oma koulu oma luokka koulun ja luokan säännöt kauniit käytöstavat turvallinen koulutie	olen 2.luokkalainen koulun ja luokan säännöt turvallisesti liikenteessä taitavaksi polkupyöräilijäksi
Kasvu, kehitys ja terveys	vauvasta koululaiseksi ihmisen syntyminen kasvaminen ja kehittyminen kehon osat kehosta huolehtiminen terveellinen ruoka koululaisen lääkärikirja aistit	kehon rakenne kehon toiminta ravinto kehosta huolehtiminen
Ympäristökasvatus	yhteinen maapallomme mistä tavat on tehty tavaroista tulee monenlaista jätettä jätteiden syntymistä voidaan vähentää kierrätys	luonnon kiertokulku mistä vaatteet on tehty kompostointi ongelmajätteet
Juhlat ja perinteet	isänpäivä joulu Kalevalan päivä laskiainen pääsiäinen äitienpäivä	isänpäivä joulu Kalevalan päivä laskiainen pääsiäinen äitienpäivä
Eliöt ja elinympäristöt		
Ympäristö eri vuoden aikoina	Mistä syksyn tuntee? vaatetus elollinen/eloton Mistä talven tuntee? Mistä kevään tuntee? kasvit ja eläimet keväällä vesi	syksyn satoa metsässä ja puutarhassa kasvit valmistautuvat talveen eläimet valmistautuvat talveen kasvit ja eläimet talvella lumi Lappi puut ja metsät kasvit ja kasvun edellytykset siemenestä kasviksi tunnistan kasveja ilma, sää ja tuuli
Fysikaaliset ilmiöt ja teknologia	Mistä energia tulee? älä leiki sähköllä	Miten kodin laitteet toimivat? näin säästät sähköä

	Miten toimit hätätilanteessa? puhelin valo	lämmitysjärjestelmät sähköinen viestintä ääni
Maapallo ja sen alueet		
Maa ja avaruus	maapallo vuosi yö ja päivä vuodenajat, kuukaudet ja viikonpäivät	aurinko, kuu ja planeetat avaruuden tutkiminen
Suomi	olen pyhäjokinen kotiseutu Suomi	Suomi ja naapurimaat asuminen yhteisellä maapallolla kansainvälinen maailma
Kartta	luokan pohjapiirros koulualueen kartta	kotiseudun kartta Suomi kartalla

4.4.4. Ympäristö- ja luonnontiedon keskeiset sisällöt vuosiluokat 3-4

	3. vuosiluokka	4. vuosiluokka
Eliöt ja elinympäristöt	pihapiiri, lähimetsä ja puisto lähipiirin kasveja, ötököitä sekä tu- tuimpia lintuja ja nisäkkäitä luonnon tarkkailua eri vuodenaikoina muodonvaihdokset, linnun kehitys ja kasvien erilaiset pölytykset	erilaisia elinympäristöjä: meren äärellä, saaristossa, metsissä, pelloilla ja ran- noilla vesiluonto eri vuodenaikoina viljelykasveja ja kotieläimiä
Oma lähiympäristö, ko- tiseutu ja maapallo ihmi- sen elinpaikkana	jääkauden merkitys ja ihmisen aikaan- saannokset maisema ja kartta, ilmansuunnat, mit- takaava, kartan värit, karttamerkit luonnon- ja kulttuurimaisemia Suo- messa	Skandinavian-, Baltian- ja Itämerenmaat luonnonympäristön ja ihmisen muo- vaaman ympäristön havainnoiminen ja jäsentäminen sekä ympäristön muutos- ten tarkasteleminen erityisesti Pohjolas- sa
Ympäristön ilmiöitä	yksinkertaisia laitteita ja rakenteita	ääneen ja valoon liittyviä ilmiöitä, ään- nen ja valon lähteitä, kuulon ja näön suojeleminen lämpöilmiöiden tutkiminen magnetismiin ja sähköisiin ilmiöihin tutustuminen
Ympäristön aineita		ilman ominaisuuksia, palaminen, palo- turvallisuus veden ominaisuuksia, veden käyttö ja kiertokulku
Ihminen ja terveys	vastuun herättäminen itsestä ja ympä- ristöstä terveellinen, turvallinen ja viihtyisä ympäristö	omasta terveydestään huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset sairastaminen ja tavallisimpia lasten ja nuorten sairauksia, toimiminen hätäti- lanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet
Turvallisuus	jalankulkijan ja pyöräilijän liikenne- sääntöjä kolmasluokkalaisen käytänteitä koto- na ja koulussa (työtavat, -ohjeet, - turvallisuus)	fyysisen koskemattomuuden kunnioit- taminen rahan käyttäminen ja toisen omaisuuden kunnioittaminen

4.4.5. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa tehdä havaintoja eri aisteilla sekä osaa kohdistaa huomionsa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin

- osaa kuvailla, vertailla ja luokitella kappaleita ja eliöitä sekä ilmiöitä niiden erilaisten ominaisuuksien perusteella
- osaa tehdä ohjatusti yksinkertaisia tutkimuksia, jotka kohdistuvat luontoon, luonnon ilmiöihin ja rakennettuun ympäristöön
- osaa käyttää erilaisia tietolähteitä ja vertailla eri tavoin hankkimaansa tietoa
- osaa ilmaista luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä hankkimaansa tietoa puhuen, kirjoittaen ja piirtäen.

Eliöt ja ympäristöt

Oppilas

- ymmärtää kuinka elollinen ja eloton luonto eroavat toisistaan ja osaa kuvata eri elinympäristöjen kuten pihan, puiston, metsän, niityn ja pellon piirteitä sekä tunnistaa niiden tavallisimpia eliölajeja; oppilas osaa antaa esimerkkejä selkärangattomista ja selkärangkaisista eläimistä
- tuntee vuodenaikojen vaihtelun piirteet ja osaa kuvata kuinka eliöt ovat sopeutuneet eri vuodenaikoihin ja erityisesti Suomen talveen
- tietää mistä ruoka-aineet ovat peräisin ja missä ruoka tuotetaan
- osaa kuvata luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön eroja, osoittaa kiinnostusta ja vastuullisuutta niitä kohtaan sekä osaa arvioida ympäristön kauneutta, monimuotoisuutta ja viihtyisyyttä
- ymmärtää kartan ilmaisutavan sekä osaa käyttää kartanluvussa apuna ilmansuuntia, karttamerkkien selitystä ja janamittakaavaa ja osaa laatia yksinkertaisen kartan koulun pihasta ja omasta lähiympäristöstään
- osaa kuvata kotiseutunsa ja oman maakuntansa luonnonoloja ja ihmisen toimintaa
- oppilas osaa hahmottaa Suomea, Pohjoismaita ja muita lähialueita sekä ymmärtää näiden alueiden maisemallisen rikkauden
- ymmärtää kotiseutunsa osana Suomea ja Suomen osana Pohjoismaita sekä ymmärtää maapallon ihmisen elinpaikkana

Ympäristön aineita ja ilmiöitä

Oppilas

- osaa käyttää keskeisiä käsitteitä ja hahmottaa käsitteitä kokonaisuuksina
- osaa käyttää yksinkertaisia tutkimusvälineitä, kuten kelloa, pituusmittoja, lämpömittaria ja luuppia, sekä käyttää havaintojen teossa myös itse tehtyjä välineitä
- osaa selittää yksinkertaisten laitteiden, kuten vivun, pyörän, jousen, toimintaa sekä osaa tutkia erilaisten rakenteiden lujuuutta
- osaa rakentaa yksinkertaisen virtapiirin pariston, lampun ja johtimien avulla sekä tuntee kodissa käytettäviä sähkölaitteita; hän ymmärtää, että sähkön käyttöön liittyy vaaroja ja osaa käyttää sähkölaitteita turvallisesti
- tuntee erilaisia valon, äänen ja lämmön lähteitä sekä tunnistaa ja osaa tutkia valoon, ääneen ja lämpöön liittyviä ilmiöitä kuten äänen eteneminen, valon eteneminen ja heijastuminen sekä lämmön siirtyminen ja lämmittäminen
- tuntee näön ja kuulon suojeluun sekä palovammojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä ja osaa toimia niiden mukaisesti
- osaa tutkia ilman ja veden ominaisuuksia, veden olomuodon muutoksia ja osaa kuvailla veden kiertokulkua luonnossa
- ymmärtää aineen muuttumisen toiseksi aineiksi esimerkiksi kynttilän tai puun palaessa sekä tuntee herkästi syttyviä aineita ja osaa käyttää alkusammutusvälineitä
- tuntee erilaisten aineiden ja materiaalien ominaisuuksia ja käyttötarkoituksia ja tietää, että kotona voi olla vahingollisia aineita, kuten lääkkeitä, pesu- ja puhdistusaineita sekä liuottimia, tupakka- ja alkoholi-tuotteita
- osaa lajitella jätteitä, ei roskaa ympäristöä sekä osaa säästää vettä, sähköä ja lämpöä

Ihminen ja terveys

Oppilas

- osaa kuvata kasvun ja kehityksen sekä elämänsä eri vaiheita, osaa nimetä ihmisen tärkeimmät ruumiinosat ja keskeisiä elintoimintoja
- tuntee terveyttä edistäviä arkipäiväisiä tottumuksia: vuorokausirytmä, riittävä uni ja lepo, ravinto, säännöllinen ruokailminen, päivittäinen liikunta, oikeat työskentelyasennot koulussa ja kotona, ryhti, suun terveys, hygienia, pukeutuminen

- osaa perussäännöt ryhmässä toimimisesta ja kohteliaasta käytöksestä; hän osaa tunnistaa ja nimetä erilaisia tunteita ja tietää, että tunteiden ilmaisua voidaan säädellä
- osaa kuvata tavallisimpia lasten sairauksia, niiden oireita ja itsehoitoa; hän tietää lääkkeiden käytön perussääntöjä; hän osaa yksinkertaisia ensiaputaitoja sekä osaa hälyttää ja hakea apua tarvittaessa

Turvallisuus

Oppilas

- osaa kuvata erilaisia kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä; hän tietää yksion oikeuden fyysiseen koskemattomuuteen sekä tunnistaa hyväksytyt ja ei-toivotut kosketuksen erot; hän tietää, miten tarvittaessa voi hakea apua itselleen, ja tietää, ketkä auttavat koulussa ja lähiyhteisössä
- tietää ikäkautensa mukaisesti, mikä on luvallista toimintaa ja mikä ei
- tietää ja tunnistaa turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä lähiympäristössä ja liikuttaessa liikenteessä, vessillä tai jäällä; hän tuntee jalankulkijana ja pyöräilijänä keskeiset liikennesäännöt ja ymmärtää, miksi sovitut ohjeita ja sääntöjä pitää noudattaa

4.5. BIOLOGIA

4.5.1. Opiskelun lähtökohtia

Biologia on oppi elämästä ja sen ilmiöistä. Biologian opiskelun pohjana on alaluokkien 1-4 ympäristö- ja luonnontieto, joka on antanut oppilaalle perustiedot lajistosta ja luonnon tutkimisesta.

Lajiston ja luonnonilmiöiden tunteminen sekä elämän perusilmiöiden ymmärtäminen ovat biologian oppimisen ja opetuksen kulmakiviä. Eliöiden ja ympäristön välisen vuorovaikutuksen selvittäminen ja luonnon monimuotoisuuden oivaltaminen ovat oppiaineen keskeisiä sisältöjä.

Biologian avulla oppilas oppii tuntemaan itseään ihmisenä ja osana luontoa.

Biologian opiskelu antaa valmiuksia luonnon havainnointiin ja tutkimiseen. Biologian opetuksen tutkiva ote kehittää oppilaan luonnontieteellistä ajattelua. Myönteiset elämykset ja luontokokemukset auttavat oppilasta ymmärtämään sen, että luonnolla on myös aineettomia arvoja meille ihmisille.

4.5.2. Tavoitteet

Opetuksen tavoitteena on biologian keskeiset käsitteet ja elämän perusilmiöt hallitseva oppilas, joka oppii myös käyttämään biologialle ominaisia tutkimusvälineitä ja tiedonhankintatapoja. Eliölajien tunnistus auttaa oppilaita ymmärtämään monimuotoisuuden merkityksen ja hahmottamaan ekosysteemien rakennetta. Paikalliset ekosysteemit ovat tässä avainasemassa. Ihmisen rakenteen, keskeisten elintoimintojen, seksuaalisuuden biologisen perustan ymmärtäminen ja perinnöllisyyden peruskäsitteiden hallinta ovat psykofyysisen itsetuntemuksen ja itsensä ja muiden arvostamisen edellytys. Maapallon tulevaisuuden kannalta ympäristötietoisuuden kehittäminen ja kestävä kehityksen periaatteiden omaksuminen, ovat myös keskeinen osa oppiaineen tavoitteista.

4.5.3. Arviointi

Arviointi on monipuolista, jatkuvaa, yksilöllistä ja totuudenmukaista. Biologian arvioinnissa otetaan huomioon oppimistulokset (tiedot) ja työskentelytaidot. Arviointi ohjaa ja kannustaa oppilasta. Yhtenäisessä peruskoulussa arviointi on rakentavaa ja oppilaan edistystä seurataan luokka-asteelta toiselle. Päätösarvioinnin hyvän arvosanan kriteereissä nojaututaan valtakunnallisiin kuvauksiin osaamisesta. Päätösarviointi on myös kansallisesti vertailukelpoista.

4.5.4. Biologian keskeiset sisällöt

5. vuosiluokka sisällöt	6. vuosiluokka sisällöt
Eliöt ja elinympäristöt* -niityn eliöitä: hyönteisten tutkiminen ja keruu	Eliöt ja elinympäristöt* -suon ja metsän eliöt

<p>maastosta</p> <ul style="list-style-type: none"> -pikkunisäkkäät -kasvikokoelman laatimisen perusteet -maapallon ja elämän kehitys -eliöiden luokittelu (eläimet tarkemmin) <p>Muuta</p> <ul style="list-style-type: none"> -mahdollinen leirikoulu -luonnon tutkimista käytännön harjoituksin <p>Aihekokonaisuus</p> <p>-yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta</p>	<ul style="list-style-type: none"> -kasvukausi ja vuodenaikojen vaihtelu -kasvillisuusvyöhykkeet -maatila ja puutarha ekosysteeminä -linnusto keväällä <p>Muuta</p> <ul style="list-style-type: none"> -mahdollinen leirikoulu -tutustumiskäynti esim. maatilalle <p>Aihekokonaisuus</p> <p>-ihmisenä kasvaminen</p>
<p>Ihminen*</p> <ul style="list-style-type: none"> -ihmisen evoluutio -ihmisen anatomian perusteita -murrosikä ja ihmisen lisääntyminen -terveyskasvatus: päihteet ja ensiapu <p>Muuta</p> <ul style="list-style-type: none"> -ihmisen kehon tutkiminen kuvien / mallien avulla -tutustuminen preparaatteihin ja mikroskoopin käyttö <p>Aihekokonaisuus</p> <p>-ihmisenä kasvaminen</p>	<p>Ihminen*</p> <ul style="list-style-type: none"> -laillisuuskasvatus: vastuu omista teoista ja toisten ihmisten huomiointi -päihteet -terveys: terveellinen ruoka, tunne-elämä -erilaiset oppijat <p>Aihekokonaisuus</p> <p>-ihminen ja teknologia</p> <p>- ihmisenä kasvaminen</p>
	<p>Ympäristön suojeleminen*</p> <ul style="list-style-type: none"> -ympäristön monimuotoisuus -vuorovaikutus luonnon kanssa: kierrätys, kompostointi, liikenne, ympäristöystävällinen toiminta -kestävä kehitys -luonnonsuojelu -luomutuotanto <p>Aihekokonaisuus</p> <p>-yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta</p> <p>-ihminen ja teknologia</p>

*Yhdysluokilla sisällöt opetuksen järjestelyn kannalta järkevänä ajankohtana. Samoin leirikoulu.

7. lk	Sisällöt	Muuta	Aihekokonaisuus
	<p>Ekosysteemien rakenne ja toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> -ekosysteemien rakenne ja toiminta -aineiden kierto ja energian virta -ekologian peruskäsitteistö: populaatio, laji, ekolokero yms. 	<ul style="list-style-type: none"> -kenttätutkimusvälineiden käyttö -tietoverkot 	-yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta
	<p>Vesiekosysteemi</p> <ul style="list-style-type: none"> -veden ominaisuudet -vesikasvit -plankton -selkärangattomat, kalat, nisäkkäät ja vesilinnut sekä niiden tunnistus -joet -Itämeri 	<ul style="list-style-type: none"> -retket ja työskentely maastossa -mikroskopointi ja laborointi -eläinten tunnistus ja luokittelu 	-yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta
	<p>Ympäristöongelmat</p> <ul style="list-style-type: none"> -vesien rehevöityminen ja 	<ul style="list-style-type: none"> -mahdolliset vierailut (jäteveden puhdistamo) 	-yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta

	happamoituminen		
--	-----------------	--	--

8. lk	Sisällöt	Muuta	Aih kokonaisuus
	Elämän edellytykset ja solu -elämän vaatimukset ja rajat -solujen rakenne ja tunnistus -yhteyttäminen ja soluhengitys -kasvien rakenne -biotekniikan perusteita	-tietoverkot: internet-tehtäviä -mikroskopointi ja laborointi	-yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta -ihminen ja teknologia
	Evoluutio -eliökunnan synty, evoluutio ja eri lisääntymistavat -eliökunnan järjestelmä ja ihmisen asema	-tietoverkot: internet-tehtäviä (tai luokittelun harjoittelua muuten)	-yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta -ihminen ja teknologia
	Metsä- ja suoekosysteemit -metsien luokittelu -metsän eläimiä: hyönteiset, linnut, nisäkkäät -sienet ja niiden tunnistus -vuodenaikojen vaihtelu -suotyypit -oman kasvion keruu (kesä 7-8 luokan välissä): 40 lajia tai laajemman koko luokan kasvion keruu -biodiversiteetti ja sen merkitys -lajien suojelu -suojelualueet, Natura-alueet -jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet	-retket ja työskentely maastossa -mikroskopointi ja laborointi -lajintunnistus: linnut, nisäkkäät -pienimuotoisen tutkimuksen tekeminen (esim. maalajien vedenpidätyskyky/metsätyyppien vertailu)	-yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta

9. lk	Sisällöt	Muuta	Aih kokonaisuus
	Ihminen -solut, kudokset, elimet -eri elimistöt: verenkierto, hengitys ym. -hormonitoiminta -hermosto ja aistit -puolustusjärjestelmät	-mikroskopointi -preparaatit -teuras/riistaeläinten kudokset ja elinnäytteitä -veriryhmien määrittäminen -laborointeja	-ihmisenä kasvaminen
	Lisääntyminen ja perinnöllisyys -ihmisen seksuaalisuuden biologinen tausta -sukukypsyys -raskauden ehkäisy ja sukupuolitaudit -raskaudesta syntymään: elämän alkuvaiheet -perinnöllisyyden perusteita	-ehkäisyvälineet	-ihmisenä kasvaminen
	Luonnonvarat -luokittelu -energiamuodot -tuotteet ja niiden elinkaari Kulutus ja kestävä käyttö -jätteiden käsittely	-vierailut (esim. kaatopaikka)	-yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta

	-ekologinen jalanjälki		
	Ympäristöongelmat -ympäristön kemikalisoituminen ja ympäristömyrkyt -ympäristöongelmien ratkaisumahdollisuuksia (-kotiseudun ympäristön muutokset)		-yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta

4.5.5. Biologian päättöarvioinninkriteerit arvosanalle 8

Biologian tutkimustaidot

Oppilas osaa

- käyttää mikroskooppia näytteitä tutkiessaan
- työskennellä maastossa ja laboratorioissa annettujen ohjeiden mukaan sekä osaa kerätä kasveja ohjeiden mukaisesti
- toteuttaa itsenäisesti pienimuotoisia tutkimuksia.

Luonto ja ekosysteemit

Oppilas osaa

- jaotella eliöitä pääryhmittäin keskeisten tuntomerkkien avulla ja osaa tunnistaa lähiluonnon kasvi-, eläin- ja sienilajeja
- kuvata ekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan
- nimetä ja kuvata metsä- ja järviyyppejä
- tehdä pienimuotoisia metsä-, vesi- tai suoekosysteemiin liittyviä tutkimuksia
- selostaa perusasioita metsänhoidosta ja kasvinviljelystä
- kuvata esimerkein luonnon monimuotoisuutta, osaa perustella sen merkitystä ekologisen kestävyuden kannalta sekä tuntee metsien kestäväen käytön periaatteet.

Elämä ja evoluutio

Oppilas osaa

- kuvata pääpiirteet kasvi- ja eläinsolun rakenteesta
- selostaa fotosynteesin ja kuvata sen merkityksen eliökunnan kannalta
- kuvata kasvien, eläinten, sienten ja mikrobien lisääntymistä
- selostaa evoluution peruspiirteet ja ihmisen evoluution vaiheet
- jäsentää eliökunnan pääryhmiin ja perustella ryhmittelyä.

Ihminen

Oppilas osaa

- kuvata ihmisen tärkeimpien kudosten, elinten ja elimistöjen rakenteen ja toiminnan pääpiirteet
- selvittää seksuaalisuuden erilaisia ilmenemismuotoja
- selostaa pääpiirteissään sukupuolisolujen synnyn, yhdynnän, hedelmöityksen, raskauden kulun ja synnytyksen
- käyttää periytymiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- kuvata ekologisesti kestävä kehitystä sekä luonnon monimuotoisuuden säilymisen ja ympäristösuojelun merkitystä
- tehdä pienimuotoisia tutkimuksia oman elinympäristönsä tilasta
- kertoa esimerkkejä kotiseutunsa luonnonympäristön muuttumisesta ja osaa antaa esimerkkejä siitä, millä tavalla voi itse toimia kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

4.6. MAANTIETO

4.6.1. Opiskelun lähtökohtia

Maantieteen opetuksessa tutkitaan jotakin maapallon aluetta tai ilmiötä alueella. Tavoitteena on eheä kuva meitä ympäröivästä maailmasta. Maantiedon opiskelun pohjana on alaluokkien 1-4 ympäristö- ja luonnontieto, joka on antanut oppilaalle perustiedot maantiedosta ja maapallon eri alueista.

Opiskelun perustana on erilaisten karttojen, kuvien, diagrammien, taulukoiden ja tekstien antama tieto, jota voidaan täydentää kenttähavainnoin. Monipuolisen ja ajankohtaisen av- materiaalin käyttö on olennainen osa maantiedon opiskelua ja ohjaa oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia ja arvioimaan niiden vaikutuksia ympäristöön.

Maantiedon oppimisessa ja opetuksessa on keskeisessä asemassa ihmisen ja luonnon välinen vuorovaikutus ja siihen liittyvät syy- ja seuraussuhteet. Syitä ja seurauksia pohditaan paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti. Maantiedossa yhdistyvät luonnontieteellinen ja yhteiskuntatieteellinen ajattelu. Molemmista näkökulmista on hyötyä pohdittaessa jonkin alueen menneisyyttä ja tulevaisuutta. Kun ongelmiin haetaan ratkaisuja, otetaan huomioon myös vaihtoehtojen ympäristövaikutukset ja kestävä kehitys.

4.6.2. Tavoitteet

Maantiedon tavoitteena on, että oppilas hallitsee planetaarisuuden perusteet ja merkityksen ja on selvillä maapallon rakenteen ja pinnanmuotojen pääpiirteistä. Oppilas tuntee yleisimmät ilma- ja vesikehän ilmiöt ja osaa käyttää karttaa ja muuta maantieteellistä tietoa ja suhtautua siihen kriittisesti. Oppilas tuntee oman kotiseutunsa ja maansa osana Eurooppaa ja maailmaa. Opetus tulee järjestää siten, että oppilaiden tietoisuus eri kulttuureista lisääntyy ja he ymmärtävät ihmisten elämän ja elinympäristöjen erilaisuutta eri puolilla maailmaa.

4.6.3. Arviointi

Arviointi on monipuolista, jatkuvaa, yksilöllistä ja totuudenmukaista. Maantiedon arvioinnissa otetaan huomioon oppimistulokset (tiedot) ja työskentelytaidot. Arviointi ohjaa ja kannustaa oppilasta. Yhtenäisessä peruskoulussa arviointi on rakentavaa ja oppilaan edistystä seurataan luokka- asteelta toiselle. Päätösarvioinnin hyvän arvosanan kriteereissä nojaututaan valtakunnallisiin kuvauksiin osaamisesta. Päätösarviointi on myös kansallisesti vertailukelpoista.

4.6.4. Keskeiset sisällöt

5. vuosiluokka sisällöt	6. vuosiluokka sisällöt
Maantiedon perusteita* -sijainnin määrittäminen -maanosat, valtiot -ilmansuunnat Eurooppa* -ilmasto -keskeinen nimistö kartalla -kasvillisuusvyöhykkeet -Euroopan valtioita: perehtyminen vain osaan seikkaperäisemmin. Muuta* -ilmastodiagrammien laadinta ja tulkinta -yksinkertaisten tilastojen käyttö	Sää- ja ilmasto* -yksinkertaisia mittauksia -eri ilmastojen piirteitä Maanosat: Australia, Oseania, Aasia ja Napa-alueet: -yksi alue käsitellään perusteellisemmin opettajan valinnan mukaan -alueiden keskeinen nimistö kartalla
Afrikka* -lämpövyöhykkeet -Afrikan historia -aavikot, savannit, sademetsät	Maapallo ja aurinkokunta* -maapallon rakenne -perustiedot planeetoista -aurinko

-Afrikan valtioita: perehtyminen vain osaan seikka-peräisemmin	Muuta* -ilmastodiagrammien laadinta ja tulkinta -tietoverkot: tilastojen tulkinta ja kriittinen käyttö (sää ja ilmasto)
Aihekokonaisuus -kulttuuri- identiteetti ja kansainvälisyys	Aihekokonaisuus -kulttuuri- identiteetti ja kansainvälisyys Aihekokonaisuus -ihminen ja teknologia

*Yhdysluokilla sisällöt opetuksen järjestelyn kannalta järkevänä ajankohtana.

7. lk	Sisällöt	Muuta	Aihekokonaisuus
	Maantiedon perusteita -sijainti, ilmansuunnat -karttamerkit, mittakaava -kartan tulkinta -maankuoren muutokset Amerikka -Amerikan karttakuva -Amerikan luonnonolot, maisema ja ihmisen toiminnan peruspiirteet ja vaikutus -yhdysvaltain suurvalta- asema -Latinalaisen ja Anglo- Amerikan vertailu -Amerikan väestön tyypilliset piirteet	Muuta -tietoverkot -’mielikuvituskartan’ valmistaminen	-kulttuuri- identiteetti ja kansainvälisyys

8. lk	Sisällöt	Muuta	Aihekokonaisuus
	Maailmankaikkeus -aurinko -maan planetaarisuus ja siihen liittyvät ilmiöt -planeetat Eurooppa -Euroopan karttakuva -Euroopan luonnonolot, maisema ja ihmisen toiminnan peruspiirteet ja vaikutus -Euroopan kansat: elinkeinot, tavat ja kulttuuri -Euroopan tulevaisuus -Sisä- ja ulkosyntyiset prosessit	-Ryhmätyö Euroopan valtioista -tietoverkot	-kulttuuri- identiteetti ja kansainvälisyys
	EU -Perustiedot EU: sta -EU suhteessa muuhun maailmaan -globalisaatio -vertailua EU:n eri alueiden välillä -EU: n tulevaisuus	-pieni tutkielma -internettehtäviä	-kulttuuri- identiteetti ja kansainvälisyys -ihminen ja teknologia

9 lk	Sisällöt	Muuta	Aihekokonaisuus
	Suomi -geologia, pinnanmuodot -keskeinen nimistö kartalla -jäätökausi Fennoskandiassa ja	-tietoverkot -mahdollinen leirikoulu -väestöasioiden ajankohtainen käsittely: sanomalehdet, internet yms.	-kulttuuri- identiteetti ja kansainvälisyys

	lähialueilla (Pyhäjoki) -maankohoaminen: esimerkke- ja lähialueilta -Suomen ilmasto ja säähän liittyviä peruskäsitteitä -karttatyypit ja karttamerkkien kertaus -Suomen väestö, muuttoliike, siirtolaisuus ja pakolaisuus -elinkeinot eri alueilla -aluesuunnittelu		
	Pohjoismaat ja Baltian maat -nimistö kartalla -vertailua Suomeen	-tietoverkot	-kulttuuri- identiteetti ja kansainvälisyys -ihminen ja teknologia
	Ympäristöongelmat -Itämeren ympäristökysymyk- set ja suojelu -Ilmakehän muutos ja sen seuraukset -ympäristöongelmien ratkai- sumahdollisuuksia -ympäristönsuojelu paikallis- tasolla	-tietoverkot -mahdolliset retket tai vierailut	-yksilön ja yhteisön vas- tuu elinympäristön tilas- ta -ihminen ja teknologia

4.6.5. Maantiedon päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Maantieteelliset taidot

Oppilas osaa

- etsiä kartoista ja kartastoista tutkimiaan paikkoja sekä osaa käyttää hyväksi karttamerkkejä ja kartan mittakaavaa
- tulkita fyysisiä karttoja, teemakarttoja, valokuvia ja tilastoja sekä osaa käyttää hyväksi uutislähteitä ja tietoverkoissa olevaa tietoa
- havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja piirrosten avulla
- vertailla eri alueiden ilmastodiagrammeja ja väestöpyramideja sekä laatia itse ilmastodiagrammin tilastotietojen perusteella.

Maailman jäsentäminen

Oppilas osaa

- hahmottaa ja jäsentää maailmaa sekä tunnistaa eri maanosien luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset peruspiirteet
- soveltaa oppimaansa maantieteellistä tietoa eri lähteistä saamiensa ajankohtaisten uutistietojen analysointiin ja osaa sijoittaa uutisten tapahtumapaikat maailmankartalle.

Euroopan jäsentäminen

Oppilas osaa

- kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa sekä ymmärtää Euroopan maisemallisen ja kulttuurisen rikkauden
- vertailla Eurooppaa muihin maanosiin ja ymmärtää, että Eurooppa on vuorovaikutuksessa muiden maailman alueiden kanssa.

Suomen jäsentäminen

Oppilas osaa

- selostaa, miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot ovat vaikuttaneet ihmisen toimintaan Suomen eri alueilla
- kuvata ja analysoida asutuksen ja elinkeinoelämän alueellisia piirteitä ja sijoittumista Suomessa

- analysoida Suomen rakennetun ympäristön piirteitä ja tuntee, mitä ovat arvokkaat kulttuuri- ja perinne-
maisemat
- osaa selostaa, miten jokainen kansalainen voi vaikuttaa Suomessa oman elinympäristönsä suunnitteluun
ja kehittämiseen
- suunnitella ja toteuttaa pieniä kotiseutunsa luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön liittyviä
tutkimuksia
- tunnistaa oman kulttuurin piirteitä sekä tuntee Suomen ja lähialueiden vähemmistökulttuurit
- kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja koko maailman
kanssa.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- selostaa lyhyesti, mitä ovat keskeiset maailmanlaajuiset ympäristö- ja kehitysongelmat, kuten kasvihuo-
neilmiön voimistuminen, otsonikato, aavikoituminen, elinympäristöjen saastuminen, väestönkasvu sekä
köyhyys- ja nälkäongelma
- kuvata Itämeren alueen ympäristöongelmia ja niiden syitä sekä osaa esittää keinoja parantaa Itämeren
alueen ympäristön tilaa
- kuvata, mitkä ovat hänen omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan parantamiseksi ja tietää keino-
ja, joiden avulla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.

4.7. FYSIIKKA JA KEMIA

4.7.1. Tavoitteet

Fysiikan ja kemian opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Näistä edetään kohti fysiikan ja kemian peruskäsitteitä ja periaatteita. Ilmiöiden havainnoiminen ja toiminta on tärkeää opiskelussa. Havain-
toja ja peruskäsitteitä sovelletaan arkielämän tilanteisiin ja harrastuksiin. Asioita ja ilmiöitä otetaan esille eri näkökulmista myös biologian ja maantiedon opetuksessa siten, että ne tukevat toisiaan. Työtavoissa painote-
taan aktiivisuutta, yhteistoiminnallisuutta ja kokeellisuutta. Työskentelyn tulee luoda oppimisen iloa ja mo-
tivaatiota. Oppilaita tutustutetaan luonnontieteelliseen ajatteluun ja kulttuuriin. Tavoitteena on kehittää ky-
kyä ymmärtää luonnontieteellistä informaatiota. Opiskelun tulee innostaa oppilasta luonnontieteiden opiske-
luun, auttaa pohtimaan hyvän ja turvallisen ympäristön merkitystä sekä opettaa oppilasta huolehtimaan ym-
päristöstään ja toimimaan siinä vastuullisesti. Opetukseen integroidaan terveystiedon opetusta turvallisuuden
ja terveyden näkökulmasta.

Oppilas oppii

- työskentelemään ja toimimaan turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattamaan annettu-
ja ohjeita
- tekemään havaintoja ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta sekä pohtimaan tiedon luotet-
tavuutta
- tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistamaan luonnonilmiöihin ja kappala-
iden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita; ymmärtämään, kuinka tutkitut ja opitut ilmiöt ilme-
nevät jokapäiväisessä elämässä ja harrastuksissa
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, joissa selvitetään ilmiöiden, eliöiden, aineiden ja
kappaleiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä riippuvuuksia
- käyttämään ja hoitamaan laboratorio- ja muita tutkimusvälineitä
- käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa fysiikan ja kemian
alaan kuuluvia käsitteitä
- julkaisemaan hankkimaansa tietoa kirjoittamalla, suullisesti, piirtämällä, kaavioilla ja mallintamalla
- ymmärtämään päihde- ja vaikuteaineiden haitallisuuden

4.7.2. Sisällöt

5. vuosiluokka

Luonnon rakenteet

- Maan vetovoima
- kitka
- liike ja tasapaino
- yksinkertaisia koneita
- avaruus ja aurinkokunta

Aineet ympärillämme

- ilman koostumus
- ilmakehä
- tuuli
- lentokoneet
- ilmansuojelu
- veden ominaisuudet
- vesi liuottimena
- luonnonvedet ja veden puhdistus

6. vuosiluokka Aineet ympärillämme

- maaperän erilaisia aineita, ominaisuuksia ja luokittelua
- ruokakemiaa
- tuotteiden alkuperä, tuoteseloste, tuotteiden turvallinen käyttö
- kierrätys, hävittäminen, vaaralliset aineet
- päihde- ja vaikuteaineet

Energia ja sähkö

- energia, uusiutuvat ja uusiutumattomat energialähteet
- energian säästäminen
- lämpö, valo ja liike sähköä avulla
- paristo, akku, virtapiiri
- kodin sähkölaitteet ja niiden turvallinen käyttö
- sähköturvallisuus

7. vuosiluokka

Kemian 1. kurssi

Kemiaa tutkimaan

- turvallista työskentelyä
- puhdas aine ja seos
- kylläinen liuos
- erotusmenetelmiä
- atomi ja alkuaine
- kemiallinen reaktio ja yhdiste
- vakionopeuteen vaikuttavat asiat

Aineen rakenne

- jaksollinen järjestelmä
- jaksollisen järjestelmän pääryhmät
- ioniyhdiste
- molekyyliyhdiste

Fysiikan 1. kurssi

Fysiikan työtapoja

fysiikan maailma
mittaamisen perusteet

Aallot ja valo

- värähdys- ja aaltoliike
- ääni
- valon ominaisuuksia
- valon heijastuminen ja peilit
- valon taittuminen
- valon taittuminen linseissä
- optisia laitteita
- värit

Lämpöenergia

- lämpöenergia ja lämpölaajeneminen
- lämpöenergia
- olomuodon muutokset
- energian säilyminen ja huononeminen
- lämpöenergian siirtyminen

8. vuosiluokka

Kemian 2. kurssi

Elinympäristön kemiaa

- palaminen on kemiallinen reaktio
- paloturvallisuus
- ilmakehä suojaa elämää
- vesi on elämän perusta
- hapan ja emäksinen
- luonnon happamoituminen
- kemian perusteellisuuden hapot ja emäkset
- valmistamme suolaa
- typen kiertokulku ja lannoitteet

Elämän kemiaa

- hiili – yksi elämän alkuaineista
- hiilivedyt – puhtaita polttoaineita
- alkoholit – liuottimia ja makeutusaineita
- karboksyylihapoista estereiksi
- hiilihydraatit – ravinnon perusta
- valkuaisaineet – elimistön rakennusaineet
- rasvat – huomattavin energianlähde

Kemian 3.kurssi

Metallien kemiaa

- malmista metalliksi
- metallien ominaisuudet
- metallien reaktiokyky
- metallien sähkökemiallinen jännitesarja
- sähkökemialla
- elektrolyysi

Tehdasvierailu Rautaruukille

Tuotteiden elinkaari

- elinkaarianalyysi
- puusta paperiksi

- öljystä muoviksi
- värit ja maalit
- kosmetiikka kaunistaa
- tekstiilejä joka käyttöön
- pesuaineilla puhtaaksi
- lasi ja keramiikka
- rakennusmateriaalit
- vesien puhdistus

9. v

Fysiikan 2. kurssi

Liike ja voima

- tasainen liike
- kiihtyvä liike
- vuorovaikutus ja voima
- hidas ja painava massa
- tiheys on aineen ominaisuus
- kitka
- paine ja noste

Liike ja energia

- energia liikeilmiössä
- työ muuttaa energiaa
- tehoa työhön
- yksinkertaiset koneet
- painopiste ja tasapaino

Energiatutkielma

Fysiikan 3. kurssi

Sähkö

- sähkövaraus
- virtapiiri
- mittalaitteet ja kytkennät
- resistanssi
- energian siirto sähkövirralla
- kestopagneetti
- liike sähkövirraksi
- sähköön tuottaminen
- elektroniikan komponentteja
- automaatio

Luonnon rakenteet

- aineen rakenne
- ionisoiva säteily
- tähtitiede

4.7.3. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä ja toimia turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita
- osaa tehdä havaintoja ja mittauksia eri aisteilla ja mittausvälineillä sekä osaa kohdistaa havaintojen teon kohteen olennaisiin piirteisiin, esimerkiksi liikkeeseen tai lämpötilaan ja niiden muutoksiin
- osaa tehdä johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan, esittää mittaustuloksiaan esimerkiksi taulukoiden avulla sekä selittää luonnon perusilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita, esimerkiksi mitä suurempi massa kappaleella on, sitä vaikeampi se on saada liikkeelle tai pysäyttää
- osaa tehdä yksinkertaisia kokeita, esimerkiksi tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat kiinteän aineen liukenemiseen
- osaa käyttää käsitteitä, suureita ja niiden yksiköitä aineiden, kappaleiden ja ilmiöiden ominaisuuksien kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa
- osaa koota eri lähteistä löytämänsä tietoa sekä pohtia sen oikeellisuutta aikaisempien tietojensa, tutkimustensa ja muiden kanssa käytyjen keskustelujen perusteella.

Energia ja sähkö

Oppilas

- tuntee eri jännitelähteitä, kuten paristo ja akku sekä osaa tehdä kokeita, joissa sähköä käytetään valon, lämmön ja liikkeen aikaansaamiseen
- tietää, että sähköä ja lämpöä voidaan tuottaa erilaisten luonnonvarojen avulla sekä osaa luokitella luonnonvaroja uusiutuviin ja uusiutumattomiin.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- osaa tutkia vuorovaikutuksista aiheutuvia voimia kuten painovoima, kitka sekä ilman- ja vedenvastus sekä tunnistaa erilaisia liikkeitä
- osaa tutkia, miten voima muuttaa liikettä ja soveltaa luonnontieteellistä tietoa liikkumisessa ja liikenteessä
- tunnistaa Maan ja Kuun liikkeistä johtuvia ilmiöitä, kuten vuorokaudenajat, vuodenajat, Kuun vaiheet, pimennykset sekä tuntee Aurinkokunnan rakenteen ja osaa tehdä havaintoja tähtitaivaasta
- osaa kuvata vaaratilanteita liikenteessä ja muussa arkiympäristössä.

Aineet ympärillämme

Oppilas

- tuntee ilman koostumuksen ja osaa ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä sekä ymmärtää ilmakehän merkityksen elämän ylläpitäjänä
- osaa tutkia erilaisia veden ominaisuuksia sekä tietää, miten vesiä puhdistetaan
- osaa luokitella maaperästä saatavia aineita, tuntee maaperän alkuaineiden kemiallisia merkkejä sekä osaa käyttää erilaisia aineiden erottamismenetelmiä, kuten suodatusta, kiteytystä ja seulomista
- tuntee perusasioita ympäristönsä aineiden ja tuotteiden turvallisesta käytöstä ja elinkaaresta sekä osaa tutkia aineiden ja tuotteiden ominaisuuksia esimerkiksi happamuutta
- tuntee keskeisiä asioita tupakasta, päihteistä ja huumaavista aineista, tietää, miksi ne ovat haitallisia, ja antaa esimerkkejä siitä, miksi niiden käyttö on vaarallista.

4.7.4. Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Fysiikka

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä turvallisesti, ohjeita noudattaen ja yhdessä toisten kanssa
- osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä osaa asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden oppilaiden kanssa

- osaa laatia pienimuotoisia tutkimuslauseksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukkojen ja graafien avulla sekä tulkita niitä
- osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä
- tietää, että fysiikka on perusluonnontiede ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä ja tekniikassa.

Liike ja voima

Oppilas

- osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima
- osaa tehdä graafisia esityksiä esimerkiksi tasaisen ja kiihtyvän liikkeen mittaustuloksista sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskemiseen
- ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden, esimerkiksi vivun, toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia
- osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä, esimerkiksi vertailla aineiden tiheyksiä ja selittää tiheyden avulla erilaisia ilmiöitä, kuten kellumisen ja kuumailmapallon toiminnan
- tuntee työn ja energian välisen yhteyden
- ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan.

Värähdys- ja aaltoliike

Oppilas

- tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteellisia ilmiöitä, esimerkiksi aaltoliikkeen synnyn, etenemisen, vastaanottamisen, heijastumisen ja taittumisen
- tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla
- osaa tutkia valon heijastumista ja taittumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiin liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa
- ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojautuminen sekä valo tiedonsiirrossa.

Lämpö

Oppilas

- tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja osaa tulkita niitä
- osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla
- osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä.

Sähkö

Oppilas

- osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä osaa arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia
- ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiiriin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiiriin mallina
- tuntee sovelluksia kuten sähkölaitteet ja sähköinen viestintä
- tuntee sähkön tuotantoon ja siirtoon liittyviä prosesseja kuten muuntajan toiminta, osaa selittää energian muuntamisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- tuntee säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä

- hahmottaa rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla
- osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä muun muassa energia, vuorovaikutus ja säteily
- ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa.

Kemia

Oppilas

- osaa työskennellä annetun ohjeen mukaan turvallisesti yksin ja ryhmässä
- osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, esimerkiksi kokeen, jossa tutkitaan aineen palamista, palamistuotteen liukenemista veteen ja syntyneen vesiliuoksen happamuutta
- osaa esittää kokeidensa tulokset ja tulkita niitä
- tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasvihuoneilmiö ja happamoituminen
- tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yhteiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavarannolle sekä korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa
- tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistapoja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja
- tuntee teollisuuden eri aloja kuten metalli- ja puunjalostusteollisuus sekä niiden tuotteita ja niiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä
- osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja osaa tehdä valintoja kuluttujana
- osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaaillessaan aineiden ominaisuuksia ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähköjohtokykyä ja olomuodon muutoksia
- osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esimerkiksi epäjalot ja jalot metallit
- osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisilla malleilla käyttäen
- osaa tulkita yksinkertaisia reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa esimerkiksi hiilen palamisreaktion yhtälön
- osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkkyydestä atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä

4.8. TERVEYSTIETO

4.8.1. Opiskelun lähtökohtia

Terveystiedon opetuksen perusta on monitieteinen. Terveystiedon opetuksen tarkoituksena on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Terveystiedon opiskelu perustuu alaluokkien 1-4 ympäristö- ja luonnontietoon, vuosiluokkien 5-6 luonnontieteellisiin oppiaineisiin (maantieto, biologia, kemia, fysiikka) sekä liikuntaan koko alaluokkien aikana. Terveystietoa opetetaan itsenäisenä oppiaineena vuosiluokilla 7-9.

Terveystieto oppiaineena on hyvin oppilasläheinen, koska jokaisella on kokemuksia omasta terveydestään. Keskeisinä opetusmenetelminä terveystiedossa ovat erilaiset vuorovaikutteiset menetelmät, joissa oppilailla on mahdollisuus pohtia, vertailla ja keskustella omaan elämäänsä liittyvistä havainnoista sekä kehityksestään suhteessa vertaisryhmäänsä. Opetuksen lähtökohtana tulee olla nuorten arki ja heidän omakohtaiset kokemuksensa. Oppilaalla tulisi olla mahdollisuus myös käytännössä tutustua kuntansa terveys- ja hyvinvointipalveluihin. Ihmisen kasvu, kehitys ja elämän kulku ovat myös keskeisiä teemoja terveystiedon opetuksessa.

4.8.2. Tavoitteet

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii käyttämään terveystiedon keskeisiä käsitteitä ja tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä. Oppilaan tulisi tiedostaa terveellisen elämän edut. Ihmisen psyykinen ja fyysinen kasvu, terveys eri elämänvaiheissa, seksuaalisuus, sosiaalisuus ja itsensä hoitaminen ovat terveystiedon ope-

tuksen ja opiskelun keskeisiä sisältöjä. Oppiaineen tavoitteena on terveisiin elämäntapoihin sitoutunut kansalainen, joka arvostaa itseään ja kanssaihmissiään.

Terveystiedon opetusta tulee suunnitella yhteistyössä muiden siihen liittyvien oppiaineiden kanssa (BG, GE, FK, KO, LI: eheytykset). Opetuksen suunnittelussa tehdään yhteistyötä myös oppilashuollon kanssa.

4.8.3. Keskeiset sisällöt yläluokilla

7. lk	Sisällöt	Muuta	Aihekokonaisuus
	Terveys Terveystiedon arviointi ja merkitys Terveystiedon edistäminen: oikea ravinto, liikunta, tupakka jne. Hygienia Oireiden ja vaivojen itsehoito (päänsärky, kuume, vatsakivut, flunssa jne.) Psykkinen kasvu ja kehitys Itsetuntemus, itsetunto Yksilöllisyys, erilaisuus, itsenäistyminen, ryhmän vaikutus Tunteet ja niiden ilmaiseminen, vuorovaikutustaidot Perhe, ystävät, sosiaaliset suhteet Fyysinen kasvu Murrosikä Tytöt kasvavat naisiksi Pojat kasvavat miehiksi Liikenne -liikennesäännöt Liikunta Liikunnan vaikutukset terveyteen Kestävyyssiikunta Lihaskuntoharjoittelu	-Terveystiedon perusteita -Bakteeriviljelmät: yhteistyö biologian kanssa -Terveystiedon vierailu tunneilla -Yhteistyö liikunnan kanssa: lihaskuntotesti	- Ihmisenä kasvaminen - Turvallisuus ja liikenne
8. lk	Sisällöt	Muuta	Aihekokonaisuus
	Ravitseminen Terveellinen ravinto Erityisruokavaliot Syömishäiriöt Ruoka-aineallergiat Liikunta Liikunnan vaikutukset elimistöön Lihastasapaino Nopeusharjoittelu Uni ja lepo -unen eri vaiheet -riittävä uni Seksuaalisuus ja seurustelu Ehkäisy Sukupuolitaudit Päihteet Tupakka Alkoholit Huumeet ihmisen elämäntapa: -eri ikäkaudet, syntyminen, kuolema terveys ja kulttuuri	-Yhteistyö kotitalouden kanssa -Ravintopäiväkirja -Unipäiväkirja: oppilaskohtainen käsittely -Ehkäisyvälineet -Tietoverkot -Tutkimus esim. mielenterveyteen liittyen tietoverkkoja apuna käyttäen	-Ihmisenä kasvaminen -Ihmisenä kasvaminen

<p>-kehitykseen ja elämäntilanteeseen liittyvät muutokset, kriisit ja niistä selviytyminen</p> <p>-mielenterveys ja sen vaihtelu terveys voimavarana - henkilökohtaiset voimavarat, työ- ja toimintakyky</p> <p>-sosiaalinen tuki ja turvaverkostot ympäristö ja terveys:</p> <p>-ympäristön vaikutus terveyteen</p> <p>-työhyvinvointi, ergonomia</p> <p>kansanterveys ja kansantaudit</p> <p>-keskeiset terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelut</p> <p>-kansanterveys: suomalaisten kansantaudit</p> <p>lasten ja nuorten oikeudet:</p> <p>- toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskeva lainsäädäntö</p> <p>tie- ja vesiliikenneturvallisuus ja käyttäytyminen:</p> <p>- vaaratilanteet ja onnettomuudet, tapaturmat ja ensiapu</p>	<p>-Eheytyminen biologian kanssa: ryhmätyöt kansantaudeista</p>	<p>-Viestintä- ja mediataito</p> <p>-Turvallisuus ja liikenne</p>
--	---	---

4.9. EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

4.9.1. Vuosiluokat 1-2

4.9.1.1. Tavoitteet

- oman seurakunnan toimintaan tutustuminen
- tutustutaan kirkkovuoden juhliin, perhejuhliin ja seurakunnan työmuotoihin
- tutustuu muihin uskontoihin konkreettisten esimerkkien avulla
- pohtii oikeaa ja väärää arkielämän tilanteissa
- tutustuu Raamatun kertomuksien avulla Jeesukseen ja hänen opetuksiinsa
- oppii lastenvirsiä ja hengellisiä lauluja
- kaikkien aiheiden käsittelyssä otetaan huomioon lähimmäisyyden periaate

4.9.1.2. Keskeiset sisällöt

Opetuksen eettiset tavoitteet:

- oppilasta kannustetaan pohtimaan hyvää ja pahaa sekä oikeaa ja väärää
- opetetaan reilun pelin sääntöjä
- kultainen sääntö
- oppilas arvostaa omaa elämäänsä ja saa eväitä arvomaailman muodostamiseen
- elämän ja luonnon kunnioitus
- oikeudenmukaisuus
- suvaitsevaisuus
- valintojen tekeminen

Oma seurakunta:

- kirkkoa tarkastellaan rakennuksena ja pyhänä paikkana
- opitaan hyvät tavat kirkossa ollessa
- tutustutaan oman seurakunnan toimintaan
- kerrotaan perhejumalanpalveluksesta ja seurakunnan lapsityöstä

- opetellaan lastenvirsiä ja lasten hengellisiä lauluja
- opetetaan kirkkovuoden juhlien kautta kristinuskon keskeiset sisällöt

Raamatun kertomukset

- tutustutaan raamatun kertomuksiin ja Jeesuksen opetukseen Jumalan huolenpidosta
- käsitellään elämää Jeesuksen ajan Palestiinassa
- oppilas tutustuu Jeesuksen elämän pääkohtiin

4.9.2. Vuosiluokat 3-5

4.9.2.1. Tavoitteet

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden, ymmärtämään pyhän ulottuvuuden sekä näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä
- tutustuu Uuteen testamenttiin, Jeesuksen elämään ja opetukseen
- tutustuu Vanhan testamentin keskeisiin kertomuksiin
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista.

4.9.2.2. Oppisisällöt

3. vuosiluokka

Luottamus ja turvallisuus

- Minä luokkayhteisön jäsenenä
- Luottamus
- Jumalan huolenpito
- Herran siunaus

Eettisyyteen kasvaminen

- Elämän kunnioittaminen
- Ihmisarvo
- Kymmenen käskyä
- Oikea ja väärä
- Anteeksipyytäminen ja –antaminen Vanhan Testamentin kertomuksissa ja oppilaiden elämässä

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Vanhan Testamentin sisältö ja käyttäminen
- Vanhan Testamentin lyhenteet
- Alku- ja patriarkkakertomukset
- Luvattu maa

Luterilainen kirkko ja muu oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- Kirkkovuoden juhlapäiviä
- Jumalanpalvelus
- seurakunnan lapsi- ja nuorisotyö
- Hengellisiä lauluja ja virsiä
- Oppilaiden kohtaamat uskonnot koulussa ja lähiympäristössä
- esim. helluntailaiset

4. vuosiluokka

Luottamus ja turvallisuus

- Isä meidän
- Lähetyskäsky ja -lupaus

Eettisyyteen kasvaminen

- Elämän kunnioittaminen
- Suvaitsevaisuus
- Lähimmäisenrakkaus
- Kultainen sääntö
- Rehellisyys
- Anteeksi pyytäminen ja –antaminen Uuden Testamentin kertomuksissa ja oppilaiden elämässä

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Uuden Testamentin sisältö ja käyttäminen
- Uuden Testamentin lyhenteet
- Jeesuksen elämä ja toiminta

Luterilainen kirkko ja muu oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- Kirkkovuoden juhlapäiviä
- Ehtoollinen
- Kotiseurakuntaan tutustuminen
- Seurakunnan lapsi- ja nuorisotyö
- Hengellisiä lauluja ja virsiä ja kirkkovuoden juhlapäiviin liittyviä virsiä
- Oppilaiden kohtaamat uskonnot koulussa ja lähiympäristössä
esim. jehovantodistajat

5. vuosiluokka

Luottamus ja turvallisuus

- Lähimmäisenrakkaus
- Uskontunnustus

Eettisyyteen kasvaminen

- Oikeudenmukaisuus
- Lähimmäisyys
- Ystävyys
- Uskonnon ja katsomusten vapaus

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Jeesuksen keskeiset opetukset
- Alkuseurakunnan synty
- Ensimmäiset lähetysmatkat
- Apostolien teot
- Apostoli Paavalin kirjeet

Luterilainen kirkko ja muu oppilaita ympäröivä uskonnollinen maailma

- Kirkkovuosi
- Kristinuskon alkuvaiheet Euroopassa
- Diakonia
- Kristilliset symbolit
- Kirkkotaide
- Seurakunnan nuorisotyö
- Ortodoksiseen ja katoliseen uskontoon ja kirkkoon tutustuminen
- Kristilliset kirkot ja yhteisöt

4.9.2.3. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 5. luokan päättyessä

Oppilas tuntee keskeiset asiat Raamatusta ja Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta ja osaa käyttää oppimaansa lisätiedon hankkimiseen

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisiä kertomuksia
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon peruspiirteet ja oman alueensa seurakunnan
- tietää Suomen evankelis-luterilainen kirkon kuuluvan kirkkojen suureen perheeseen ja tuntee myös muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä.

Oppilas hahmottaa uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollisen kielenkäytön luonnetta
- tunnistaa uskonnollisia symboleja, käsitteitä ja kielikuvia
- näkee uskonnon vaikutuksia omassa elämässään ja lähiympäristössään.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- hahmottaa alustavasti uskon ja tiedon perusluonnetta
- osaa tarkastella itselleen läheisiä elämänskysymyksiä
- pystyy ikäkauttansa vastaavasti hahmottamaan omaa maailmankatsomustaan.

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee eettiseen pohdintaan
- tunnistaa moraaliseen päätöksentekoon vaikuttavia tekijöitä ja ottaa niitä huomioon omassa elämässään.

4.9.3. Vuosiluokat 6-9

4.9.3.1. Tavoitteet

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyiden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa.

4.9.3.2. Oppisisällöt

	Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta	Maailmanuskonnot	Raamattu	Kirkko ja kirkon oppi	Suomalainen katso-musperinne	IHMINEN EET-TISENÄ OLEN-TONA
6. luokka	Taivas, Jumalan armo ja pelastus	Kristilliset kirkot ja yhteisöt Uskonnollisia vaikuttajia Maailmanuskonnot	Vuorisaarnan opetukset Kristillinen näkemys maailmasta Raamatun tekstit kirkkomusiikissa (passio tai oratorio)	Kirkkorakentaminen Kirkon ja seurakunnan toiminta Kirkolliset toimitukset Seurakunnan nuorisotyö	Kristilliset liikkeet Suomessa Kirkkovuosi Hengelliset laulut ja virret	- Ekumenia
7 – 9. luokka	Elämäntarkoituksen pohdinta Oma suhde kristinuskoon Oma kohtainen eettinen pohdinta	Mitä uskonto on? <ul style="list-style-type: none"> ryhmittely osatekijät vaikutus Varhaiskantaiset uskonnot Maailmanuskonnot <ul style="list-style-type: none"> hindulaisuus buddhalaisuus kiinan uskonnot sinto juutalaisuus kristinuskko islam 	Pyhä kirja <ul style="list-style-type: none"> Raamatun synty maailmankuva tutkimus tulkinta vaikutus kulttuuriin Raamatun rakenne ja sisältö: Vanha Testamentti <ul style="list-style-type: none"> historiakirjat Israelin kansan vaiheiden ilmentäjänä profeetat ja heidän sanomansa runokirjat elämän tulkkeina Uusi Testamentti <ul style="list-style-type: none"> evankeliumien erityispiirteet ja kuva Jeesuksesta 	Kristillisen kirkon oppi perustuu siihen, mitä Raamattu opettaa <ul style="list-style-type: none"> Jumalasta (Isä, Poika ja Pyhä Henki) ihmisestä (luotu, langennut, lunastettu) paholaisesta kuolemasta ja viimeisestä tuomionasta (taivas ja kadotus) Jeesuksen sanoma ja merkitys korostuvat Kristinuskon vaiheet: <ul style="list-style-type: none"> synty ja kehitys 	Suomalainen muinaisuusko Suomen uskontohistoria <ul style="list-style-type: none"> uskonpuhdistus puhdasoppisuus herätysliikkeet Luterilainen kirkko <ul style="list-style-type: none"> hallinto ja talous jäsenyys toiminta kirkkoarkkitehtuuri Yleiskuva Suomen uskontotilanteesta	Ihminen eroaa eläinkunnasta; ihmisen kaksi puolta: - fyysinen - henkinen Etiikan peruskäsitteet Kristillisen etiikan perusteet Vastuu omasta toiminnasta - yksilöetiikka - yhteisöetiikka - ympäristöetiikka

			sen elämästä <ul style="list-style-type: none"> • Apostolien tekojen ja kirjeiden antama kuva kirkon synnystä ja kehityksestä • Johanneksen ilmes-tyksen toivoa antava tehtävä 	<ul style="list-style-type: none"> • jakaantuminen ja yhteyden etsintä • kirkkokunnat (levinneisyys, uskon pääpiirteet), erityisesti luterilainen usko 		
--	--	--	--	--	--	--

4.9.3.3. Uskonnon opetus ja aihekokonaisuudet

Uskonnon opetukseen läheisimmin liittyviä ja siinä luontevimmin toteutuvia aihekokonaisuuksia ovat ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys sekä vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta. Mainitut aihekokonaisuudet ovat uskonnon opetuksen kantavia teemoja, joita ei voi rajata koskemaan vain tiettyjä sisältöjä.

Ihmisenä kasvaminen on yksi uskonnon opetuksen päätavoitteista. Maailmankatsomusten ja vakaumuksellisten asioiden opetuksessa otetaan huomioon oppijan oma vakaumus ja sen kehittymisen mahdollisuus. Uskonnon opetukseen osallistuva oppilas saa oman kulttuuri-identiteettinsä muovautumiseen vaikuttavia tietoja ja kokemuksia oman kulttuurinsa uskonnollisesta perinteestä. Oppilaan kasvua edistää erilaisten katsomusten ja mielipiteiden kohtaaminen niin oppimateriaaleissa kuin omassa oppimisympäristössäänkin. Kansainvälistyvässä maailmassa oman kulttuurin ulkopuolisten uskontojen ja traditioiden tuntemus on tärkeää. Ympäristöön, lähimmäisiin ja kestävään tulevaisuuteen liittyvät kysymykset ovat etiikan alueen keskeistä sisältöä, jota käsitellään opetuksessa oppilaan kehitystason mukaisesti.

4.9.3.4. Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa kristinuskosta ja evankelis-luterilaisesta kirkosta

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisen sisällön
- tuntee kristinuskon syntytahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden perusluonteen
- ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä.

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta
- tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet

- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen
- hahmottaa oman maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä.

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan
- tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia.

4.10. HISTORIA

4.10.1. Historian opetuksen tehtävät

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan vastuulliseksi toimijaksi, joka osaa käsitellä oman ajan ja menneisyyden ilmiöitä kriittisesti. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma kulttuuri ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa Unesco-koulun arvot ja mahdollisuudet huomioon ottaen.

Opetuksen tehtävänä on antaa oppilaalle aineksia rakentaa identiteettiään, perehtyä ajan käsitteeseen ja ymmärtää ihmisen toimintaa sekä henkisen ja aineellisen työn arvoa.

4.10.2. Vuosiluokat 5–6

Perusopetuksen vuosiluokkien 5 ja 6 historianopetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilas historiallisen tiedon luonteeseen, sen hankkimiseen ja peruskäsitteisiin sekä omiin juuriinsa ja eräisiin historian merkittäviin tapahtumiin ja ilmiöihin esihistoriasta Ranskan suureen vallankumoukseen saakka. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan historian toiminnallisuutta ja oppilaan kykyä eläytyä menneisyyteen.

4.10.2.1. Tavoitteet

Oppilas oppii

- ymmärtämään, että historian tiedot ovat historioitsijoiden tulkintoja, jotka saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika
- tunnistamaan muutoksia oman perheen tai kotiseudun historiassa ja kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen olennaisesti ihmisten elämään, kuten maanviljelyn syntyminen
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa
- esittämään muutoksille syitä.

(Lähde: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004)

4.10.2.2. Oppisisällöt

	Yleinen historia	Suomen historia	Paikallishistoria
Omat juuret ja historiallinen tieto		Aihekokonaisuus: ihmisenä kasvaminen	Esim. - Oma perhe, suku, sukupuu - Museokäynti - Oman kylän historiaa - perinnepäivä
Esihistoriallinen aika ja ensimmäiset korkeakulttuurit	<ul style="list-style-type: none">• Esihistorialliset kaudet• Maanviljelyksen synty• Valtioiden synty• Kirjoitustaidon keksiminen	<ul style="list-style-type: none">• Esihistorialliset kaudet Suomessa	Esim. - Asutuksen leviäminen Pyhäjoki-varressa, Pohjois-Suomessa - Kierikki
Eurooppalaisen siviilisaation synty	<ul style="list-style-type: none">• Antiikin Kreikka ja Rooma• Antiikin heijastuminen nykypäivään• Aihekokonaisuus: osallistuva kansalaisyhteiskunta		

	suus ja yrittäjyys - demokratian synty		
Keskiaika ja uuden ajan murros	<ul style="list-style-type: none"> • Uskontojen vaikutukset ihmisten elämään Eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutos 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomen liittäminen Ruotsiin 	Esim. - Annalan museo - Pähkinäsaaren rauhan raja → Petäjäsoja (nimistö)
Suomi Ruotsin valtakunnan osana		<ul style="list-style-type: none"> • Ruotsista suurvalta • Suomalaiset suurvallan asukkaina • Suomi Venäjän ja Ruotsin välissä • Suomalaisen kulttuurin muotoutuminen 	Esim. - Annalan museo - Terva - Isoviha - Oman kylän historiaa
Vapauden aate voittaa alaa	<ul style="list-style-type: none"> • Itsevaltiutus ja valistus • Ranskan suuri vallankumous ja sen vaikutukset Aihekokonaisuus: osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys		
5. ja 6. luokan valinnaisena teemana kulttuurin kehitys			

4.10.2.3. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erottaa faktan mielipiteestä
- osaa erottaa toisistaan lähteen ja siitä tehdyn tulkinnan.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- tietää, että menneisyyttä voi jaotella eri aikakausiin (kronologia) ja pystyy nimeämään yhteiskunnille ja aikakausille ominaisia piirteitä.
- tunnistaa ilmiöiden jatkuvuuden eri aikakaudesta toiseen ja ymmärtää, ettei muutos ole sama kuin edistys eikä se myöskään merkitse samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
- osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan: hän osaa selittää, miksi eri aikakausien ihmiset ajattelivat ja toimivat eri tavoin sekä tuntee syy- ja seuraussuhteen merkityksen.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- osaa esittää käsiteltävästä asiasta kertomuksen siten, että hän selittää tapahtuman tai ilmiön joidenkin toimijoiden kannalta
- tietää, että jotkut asiat voidaan tulkita eri tavoin, ja hän pystyy selittämään, miksi niin tapahtuu.

4.10.3. Vuosiluokat 7–9

Historian opetuksen tehtävänä vuosiluokilla 7–9 on syventää oppilaan käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Historian opetuksen tehtävänä on vahvistaa oppilaan omaa identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.

Tavoitteet

- Oppilas oppii
- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia ja vaikutuksia
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttämällä apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.

(Lähde: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004)

4.10.3.1. Oppisisällöt

	Yleinen historia	Suomen historia	Paikallishistoria
Napoleonin Eurooppa	<ul style="list-style-type: none"> • Itsevaltius • Napoleonin sotien vaikutukset 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomesta autonominen suuriruhtinaskunta 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomen sota ja Pyhäjoki
Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate	<ul style="list-style-type: none"> • 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa <p>Aihekokonaisuus: osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elämää 1800-luvun Suomessa • Kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa 	
Teollinen vallankumous	<ul style="list-style-type: none"> • Teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään • Kaupungistuminen • Aihekokonaisuus: ihminen ja teknologia 		<ul style="list-style-type: none"> • Pyhäjoen teollistuminen • sahateollisuus, puuhioketehdas eli massatehdas
Murrosten aika Suomessa		<ul style="list-style-type: none"> • Sääty-yhteiskunnan mureneminen • Suomen venäläistäminen ja sen vastustus 	
Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan seurauksineen	<ul style="list-style-type: none"> • Imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille • Ensimmäinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset • Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomen itsenäistymisen ja sisällissota 	<ul style="list-style-type: none"> • Itsenäisyyden ja sisällissodan aika Pyhäjoella

Laman ja totalitarismin aika	<ul style="list-style-type: none"> • Maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan • Elämää demokratioissa ja diktatuureissa 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomi 1930-luvulla 	
Toisen maailmansodan aika	<ul style="list-style-type: none"> • Toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Sota-aika Pyhäjoella ja Pohjois-Suomessa
Suomi 1950-luvulta nykypäivään		<ul style="list-style-type: none"> • Elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään • Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Pyhäjoen kehitys sodan jälkeen
Idän ja lännen ristiiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun	<ul style="list-style-type: none"> • Kylmä sota • Maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat 		
Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa	<ul style="list-style-type: none"> • Länsimaisen kultusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön • Tiedonvälityksen kehitys • Aih kokonaisuus: media ja viestintätaito 		

4.10.3.2. Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä
- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- kykenee sijoittamaan opiskelemaansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
- osaa selittää, miksi jollain elämäalueella toimittiin ennen toisin kuin nykyään.
- osaa esittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä, myös nykYTEKNOLOGIAN avulla saamaansa informaatiota
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä.

4.10.4. Aihekokonaisuudet historiassa

Historian oppisisältöihin sijoitettujen aihekokonaisuuksien lisäksi historiaan oleellisesti liittyy aihekokonaisuus kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, joka kulkee kantavana teemana läpi koko historian opetuksen ajan.

4.11. YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 yhteiskuntaopin opetuksen tulee antaa perustiedot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua aktiiviseksi, suvaitsevaiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta.

4.11.1. Tavoitteet

Oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta
- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii käyttämään julkisia palveluja
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen
- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnissa
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraamukset.

4.11.2. Keskeiset sisällöt

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Yksilö yhteisön jäsenenä

- Perhe, erityyppiset yhteisöt ja osakulttuurit
- Yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnan jäsenenä, oman valtion kansalaisena ja EU-kansalaisena.

Yksilön hyvinvointi

- Hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- Tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi.

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- Osallistuva kansalaisuus
- Demokratia, vaalit ja äänestäminen
- Poliitiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU:n tasolla.
- Viestintä ja mediataito
- Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Kansalaisen turvallisuus

- Oikeusjärjestelmä, erityisesti 15-vuotta täyttäneen oikeudellinen vastuu
- Turvallisuuspolitiikka: ulkopoliittikka, maanpuolustus
- Liikenneturvallisuus.

Taloudenpito

- Yksityisen taloudenpidon periaatteet
- Työnteko ja yrittäjyys.
- Kansantalous
- Yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina
- Ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys.
- Talouspolitiikka
- Talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin
- Julkinen talous ja verotus.

4.11.3. Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas osaa hankkia ja käyttää yhteiskunnallista tietoa

Oppilas

- kykenee tulkitsemaan median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä
- pystyy perustelemaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista
- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia.

Oppilas ymmärtää yhteiskunnallista tietoa

Oppilas

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuisissa on olemassa useita vaihtoehtoja
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä.

4.12. MUSIIKKI

Perusopetuksen musiikkikasvatuksen lähtökohtana ovat musisoinnin ja musiikin kuuntelun kautta saadut kokemukset ja elämykset. Ne synnyttävät ymmärtävän suhteen musiikkiin. Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, kertaamiseen perustuvalla harjoittelulla. Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja, vastuullisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä taidollisen ja kulttuurisen erillaisuuden hyväksymistä.

Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen musiikkiliikunta ja musiikin kuuntelu tukevat toinen toisiaan. Opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista häntä musiikilliseen toimintaan, antaa hänelle ilmaisuvälineitä ja tukea hänen kasvuaan. Opetus tukee kokonaisvaltaisen ilmaisun kehittymistä käyttämällä eri taiteenalojen, teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia. Opetuksen tehtävänä on myös saattaa oppilas ymmärtämään musiikin aika- ja tilannesidonaisuus. Se on erilaista eri aikoina ja eri paikoissa. Tavoitteena on arvostava ja utelias suhtautuminen eri kulttuurien musiikkeihin.

Arviointi perustuu oppilaan musiikilliseen osallistumiseen ja toimintaan. Arvosana koostuu eri osa-alueiden arvioinnista, ja sitä annettaessa voidaan painottaa oppilaan parasta osaamisaluetta.

Käytetään seuraavia arviointikeinoja

- oppilaan toiminnan arviointi yksin ja ryhmässä
- oppilaan arviointi erilaisissa laulu- ja soittotehtävissä
- tunnistamis-, erottelu- ja valintatehtävät

4.12.1. Aihekokonaisuudet musiikinopetuksessa

4.12.1.1. Ihmisenä kasvaminen

Yhteismusisointi tukee itsetuntemusta, fyysistä ja psyykkistä kasvua ja yhteisöllisyyteen kasvua

4.12.1.2. Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

Koulun juhlat, suomalainen, pohjoismainen ja eurooppalainen musiikkiperinne ja tapakulttuuri vieraiden maiden musiikkiperinne ja kulttuuri monikulttuurisuus, vähemmistöt, ihmisoikeudet ja suvaitsevaisuus

4.12.1.3. Osallistuva kansalaisuus

pitkäjänteisyys ja yhteistyötaidot
musiikki ammattina
musiikki vaikuttajana yhteisössä ja yhteiskunnassa

4.12.1.4. Viestintä ja mediataito

kriittinen medialukutaito
eettisyys ja esteettisyys valinnoissa

4.12.1.5. Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

terveysriskit, melu ja kuulonhuolto. Vastuullisuus ääni- ja musiikkiympäristöstä
suhtautuminen tekijänoikeuksiin ja kopiointiin

4.12.1.6. Ihminen ja teknologia

median tarkoituksenmukainen käyttö ja tekninen osaaminen

4.12.2. Oppisisällöt

Aihealueet	Sisällöt	
	1. vuosiluokka	2. vuosiluokka
Musisointi	laulaminen <ul style="list-style-type: none">• oman äänen käyttö eri tavoin• lauluasento• laululeikit ja lorut soittaminen <ul style="list-style-type: none">• kaikurytmejä• perussykeharjoituksia, sanarytmejä, ostinatoja• kehosoitimet• rytmisoittimia• laattasoittimia musiikillinen keksintä <ul style="list-style-type: none">• musiikin ilmaiseminen liikkumalla• äänien ja erilaisten sointivärien tuottaminen esim. kehosoitimien avulla• kaikurytmin muuttaminen sanalliseen muotoon	Laulaminen Soololaulu Soittaminen Rytmipartituuri nokkahuilu mahdollisuuksien mukaan musiikillinen keksintä <ul style="list-style-type: none">• äänien, erilaisten sointivärien ja rytmien tuottaminen
Musiikin kuuntelu	musiikki tunnelman luojana kuuntelemisen taidot ympäristön äänet koulusoittimien erottaminen äänen perusteella	korvan totuttamista orkesterimusiikkiin tutustuminen leikinomaisesti ääniohjelmiin esim. www.siba.fi/aaninen

	erilaisia äänipartituureja	
Musiikin tuntemus	soolo - tutti korkea – matala, nouseva laskeva piano - forte lyhyt – pitkä duuri - molli tasajakaisuus - kolmijakoisuus ti-ti, taa tauko Z	Viivasto g-avain nokkahuilun äänet g1 - c2 mahdollisuuksien mukaan nuotti - ote – sävel ti-ti, taa, taa-aa, taa-aa-aa-aa tauko Z tahti
Aihealueet	Sisällöt	
	3. vuosiluokka	4. vuosiluokka
Musisointi	<p>laulaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • lauluasento, rohkea ja terve äänen käyttö • soololaulusta kohti moniäänisyyttä esim. kaanon, ostinato, borduna • suomalaisia, pohjoismaisia ja lähikulttuurien lauluja <p>soittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaikurytmejä • perussykeharjoituksia • rytmipartituuri • keho-, rytm- ja laattasoittimet • nokkahuilu <p>yhteissoitto</p> <p>musiikillinen keksintä</p> <ul style="list-style-type: none"> • musiikin ilmaiseminen liikkumalla, laululeikkejä • kehorytmit, liike ja tanssi musiikkikäsitteiden vahvistajina • äänien, erilaisten sointivärien tuotto • äänimaisemia 	<p>Laulaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • lauluasento, rohkea ja terve äänen käyttö <p>soittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteissoitto • nokkahuilu • koulusoittimet • sähköbasso • rumpusetti mahdollisuuksien mukaan <p>äänittäminen, äänentoisto</p> <p>akustinen ääni – sähköinen ääni</p> <p>musiikillinen keksintä</p> <ul style="list-style-type: none"> • omat rytmit ja melodiat • musiikkiperinne <ul style="list-style-type: none"> • kansanlauluja ja soittimia • kansallis- ja maakuntalauluja • pohjoismaisia kansanlauluja ja soittimia
Musiikin kuuntelu	<p>nuottikuvan tunnistaminen kuullun perusteella</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuuntelemisen taidot <p>korvan totuttamista orkesterimusiikkiin</p>	<p>tunnettuja suomalaisia ja pohjoismaalaisia säveltäjiä</p> <p>sinfoniaorkesterin soitinryhmät ja soittimia</p> <p>muotorakenteiden erottaminen</p>
Musiikin tuntemus	<p>takapotku</p> <p>pisteellinen 1/4, pisteellinen 1/2, 1/16</p> <p>yhdyskaari, fermaatti</p> <p>nokkahuilun äänet c1-d2</p> <p>nuotteja vastaavat tauot</p> <p>crescendo – diminuendo, <>, pp, p, f, ff</p> <p>kolmijakoisuus</p> <p>duuri – molli, pentatonia, hrmonia</p>	<p>kielisoittimet</p> <p>F# ja Bb nokkahuilulla</p> <p>vapaat kielet bassolla</p> <p>6/8-tahtilaji</p> <p>perusmuotorakenteet AB, ABA, rondo</p> <p>sinfoniaorkesteri</p> <p>kapellimestari</p> <p>partituuri</p> <p>soitinryhmät ja soittimet</p>

Aihealueet	Sisällöt	
	5. vuosiluokka	6. vuosiluokka
Musisointi	<p>laulaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • lauluasento, rohkea ja terve äänen 	<p>laulaminen</p> <p>lauluasento, rohkea ja terve äänen käyttö</p>

	<p>käyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> • soololaulu, laulaminen mikrofonin • lauluja Euroopasta ja eri puolilta maailmaa • erilaisia laulutyyylejä <p>soittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • koulusoittimet • rummusto ja bändisoitto mahdollisuuksien mukaan <p>musiikillinen keksintä musiikki/äännet tunnelman luojana</p> <ul style="list-style-type: none"> • musiikkiliikunta <ul style="list-style-type: none"> • tansseja eri aikakausilta • kansantansseja eri puolilta maailmaa 	<p>soololaulu, laulaminen mikrofonin</p> <p>soittaminen soittotaitojen eriytyminen ”oman soittimen” kautta musiikillinen keksintä</p> <ul style="list-style-type: none"> • eri taidemuotojen käyttöä osana ilmaisua • musiikin teknologia <ul style="list-style-type: none"> • kuulonhuolto, desibeli
Musiikin kuuntelu	<p>orkesterimusiikki</p> <p>rockmusiikki</p> <p>elokuva- ja näyttämömusiikki</p>	<p>länsimaisen taidemusiikin aikakaudet Barokista 1900-luvulle,</p> <p>suomalainen kevyt musiikki</p>
Musiikin tuntemus	<p>rummuilla erilaisia rytmejä</p> <p>rockmusiikin historia</p> <p>elokuva- ja näyttämömusiikki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nuottimerkintöjä ja nuottiarvoja, erilaisia tahtilajeja ja tempoja, perusrakenteita, dynamiikan merkintöjä kerraten ja täydentäen

7.-9. luokka	Musiikillinen ilmaisu	Musiikin tuntemus
	<p>Laulaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • äänenkäyttöharjoituksia • lauluja musiikin eri alueilta <p>Soittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteismusisoinnissa lähtökohtina • akustinen kitara; bassottaminen, sointusäestystä • sähkökitara: perustekniikkaa • basso: perustekniikkaa • rummut: perustekniikkaa ja ohjelmistoon soveltuvia komppeja • koskettimet: soittotekniikkaa soveltuvien osin • percussiosoitimet: ohjelmistoon soveltuvia rytmejä • nokkahuilu, laattasoittimet, kantele soveltaen <p>Musiikkiliikunta</p> <ul style="list-style-type: none"> • kansantansseja eri maista • latinalaisia tansseja • musiikin rakenteen ilmaisua liikkuen <p>Musiikillinen keksiminen ja ilmaisu</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulujen sanoittamista ja riittelyä • äänisommitelmien laatimista 	<p>Musiikin käsitteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • ihmisääni, äänityypit, kuorotyyppit, kotiseudun kuorot • poplaulun rakenne • nuottikirjoitus: merkintöjen tulkintaa ja selkiyttämistä • tarpeen mukaan erikoissointuja yhteismusisoinnissa • latinalainen musiikki (esim. samba, tango, salsa, calypso, son) • laajempia muotorakenteita (sonaattimuoto, sonaatti, konsertto, sinfonia) • lisäksi esim. ooppera, oratorio, passio ja musiikki <p>Suomalainen ja pohjoismainen musiikkiperinne</p> <ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristön musiikkia • suomalaista kansanmusiikki vanhempaa ja uutta sekä siinä käytettävät soittimet • naapurimaiden musiikkia • Musiikkia eri kulttuureista • Euroopan maiden musiikkia • Etelä- ja Väli-Amerikan sekä Oseanian musiikkia • Pohjois-Amerikan musiikkia • afrikkalaista musiikkia • valikoiden muiden vieraiden kulttuurien mu-

	<ul style="list-style-type: none"> • improvisointiharjoituksia • musiikin ilmaiseminen kuvallisesti • mahdollisesti omia sävellyksiä 	<p>siikkia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Musiikin lajeja, tyylejä ja esittäjiä • kansanmusiikki • calypso, son, samba, tango, salsa • blues • country, folk • rock and roll • rock ja pop meillä ja muualla • jazzin tyylejä • näyttämö- ja elokuvamusiiikkia • hengellinen nuorisomusiikki • mahdollisesti koululaiskonsertti <p>Musiikin keskeisiä aikakausia ja säveltäjiä</p> <ul style="list-style-type: none"> • barokki (esim. Vivaldi, Bach ja Händel) • klassismi (esim. Haydn, Mozart, Beethoven) • romantiikka (esim. Schubert, Chopin, Musorgski, Grieg, Sibelius) • 1900-luku (esim. Stockhausen, Cage, Rautavaara) • Musiikin teknologia • musiikkia sähköisillä soittimilla • tietokonemusiikki • äänentoisto ja kuulonhuolto • musiikkivideot
--	---	--

4.12.3. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä

Oppilas

- osaa käyttää ääntään niin, että hän pystyy osallistumaan yksiaäniseen yhteislauluun
- hahmottaa musiikin perussykkeen niin, että pystyy osallistumaan soittamisen harjoitteluun ja yhteissoittoon
- hallitsee lauluohjelmistoa, josta osan ulkoa
- osaa yksin ja ryhmän jäsenenä ääntä, liikettä, rytmiä tai melodiaa käyttäen keksiä omia musiikillisia ratkaisuja esimerkiksi kaiku-, kysymys/vastaus ja soolo/tutti-harjoituksissa
- tunnistaa kuulemaansa musiikkia ja osaa ilmaista kuuntelukokemustaan verbaalisesti, kuvallisesti tai liikkeen avulla
- osaa toimia musisoivan ryhmän jäsenenä ottaen huomioon muut ryhmän jäsenet

4.13. KUVATAIDE

Kuvataiteen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä ja antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. Kuvataide jakautuu tekemään oppimiseen ja näkemään oppimiseen. Opetuksen lähtökohtina ovat oppilaan oman ympäristön kuvamaailma, aistihavainnot, mielikuvat ja elämykset. Oppiaineiden välinen integrointi (ilmaisutaito, biologia, maantieto, äidinkieli) on luonteva osa kuvataideopetuksen sisällöissä. Alimpien luokkien leikinomaisesta työskentelystä, etsivästä, kokeilevasta ja tutkivasta otteesta, perusmateriaalien ja – tekniikoiden oppimisen kautta siirrytään 5. luokalta alkaen yhä enemmän ilmaisullisiin ja soveltaviin töihin. 8. ja 9. luokan valinnaiskuvataiteen opetuksen sisällöissä laajennetaan ja syvennetään näitä tietoja ja taitoja. Oppiaineen opiskelua luonnehtii prosessinomaisuus ja teemallisuus. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia, jonka osia ovat suunnittelu, luonnostelu, työn toteuttaminen ja arviointi. Jatkuvuus luokka-asteelta toiselle on tärkeää. Taitoja kehitetään pitkäjänteisellä kertaamisella perustuvalla harjoittelulla. Kuvataiteelle on ominaista työtapojen vaihteleva käyttö. Kuvallisen ilmaisukykyyn kehittyminen on konkreettinen oppimisen tulos, mutta samanaikaisesti edistetään myös oppilaan henkistä kasvua.

Alusta lähtien tulee kiinnittää huomiota asianmukaisiin työtiloihin, työvälineisiin ja tarvittaessa suojavaate-tukseen. Välineiden huoltaminen tulisi omaksua osaksi kuvataidetyöskentelyä.

4.13.1. Opetuksen tavoitteet

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas oppii

- tuntemaan ja käyttämään keskeisiä materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä
- tuntemaan ja käyttämään kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja
- kehittämään mielikuvitustaan ja luovaa ongelmanratkaisukykyään
- nauttimaan kuvallisesta ilmaisusta
- arvioimaan kuvallista ilmaisua ja taidetta arvostaen myös erilaisia näkemyksiä
- käyttämään kuvataiteen käsitteitä
- käyttämään ja nauttimaan kulttuuripalveluita
- tuntemaan oman kulttuurinsa ja vieraiden kulttuurien kuvallista perinnettä ja nykytaidetta
- arvioimaan esteettisiä kuvaviestejä ja ympäristön esteettisiä arvoja
- ymmärtämään kuvaviestien vaikuttamisen keinoja
- ymmärtämään taiteen mahdollisuudet eri elämän ilmiöiden käsittelemisessä
- ymmärtämään ja löytämään henkilökohtaisen taidesuhteensa

4.13.2. Arviointi

Arvioinnin lähtökohtana tulee olla kokonaisvaltainen toiminta, työskentelyprosessi sekä valmis työ. Arvioinnin tulee olla kannustavaa ja ilmaisuun rohkaisevaa. Oppilas opettelee arvioimaan omia ja toisten töitä kirjallisten ja suullisten itse- ja ryhmäarvioinnin avulla. Töistä voidaan koota portfoliokansio. Töitä voidaan myös valokuvata ja liittää ne oppilaan sähköiseen portfolioon. Arviointi perustuu opetussuunnitelman perusteissa esitettyyn hyvän osaamisen kuvaukseen.

4.13.3. Oppisisällöt vuosiluokilla 1-4

1.-2. luokka

Maalaus	Piirustus	Grafiikka	Muovailu ja rakentelu / keramiikka ja kuvanveisto
---------	-----------	-----------	---

Värioppi <ul style="list-style-type: none"> pää- ja välivärit värien sekoitus kylmät / lämpimät värit Sivellintekniikka <ul style="list-style-type: none"> sivellinote erilaisia sivellinjälkiä laveeraus väri ja vesi Batiikkitekniikka <ul style="list-style-type: none"> rasvaliitu + vesiväri Peiteväritekniikka <ul style="list-style-type: none"> esim. pullovärit Yksinkertaisia kollaaseja leikkaa/revi - liimaa	Piirustustekniikat <ul style="list-style-type: none"> luonnostelu piirrinote erilaiset piirtimet (kynä, tussit, liituvärit, pastelli-liidut) viivaimen käyttö kuvalliset käsitteet: piste, viiva ja pinta kuva-alan jako: etuala, keskiala, taka-ala 	Yksinkertaisiin painomenetelmiin tutustuminen <ul style="list-style-type: none"> leimasimet sormipainanta kohopaino sabloonat <ul style="list-style-type: none"> Työvaiheiden ja työvälaineiden nimitykset: tela, painolaatta 	Muovailu <ul style="list-style-type: none"> valmiit massat yhdestä palasta muotoaminen tekniikat: peukalointi, makkaratekniikka, kovertaminen yksinkertaiset liitokset Rakentelu <ul style="list-style-type: none"> paperin leikkaus liimaus ja taittelu 3-ulotteisuus erilaisia materiaaleja: savi, muoviluvaha, massat, selluvilla, luonnon materiaalit, metalliohkolevy, puu, lumi, rautalanka
--	--	---	--

Taiteen tuntemus ja kulttuurien osaaminen	Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu	Media ja kuvaviestintä
Kuvantarkastelu <ul style="list-style-type: none"> elämyksiä ja havaintoja taidekuvista tunnettujen taiteilijoiden töitä innoittajina omaan ilmaisuun taiteilijan elämää näyttelyt: pääkirjastossa Annalan museo Patsaat, reliefit, kirkkotaide Pyhäjoella Saamelainen taide 	<ul style="list-style-type: none"> luonnonympäristö rakennettu ympäristö viihtyisä lähiympäristö (koti, koulu, leikkipaikka) esim. oman koulun pihasuunnitelma esineympäristö käyttöesine / koriste-esine esineen suunnittelu ja valmistus esim. muovailten 	Symbolikieli Liikennemerkkit Kuvista kertominen kuvan ja viivan yhdistäminen Elokuvat, videot koulu-TV Valokuva Tietokonepelien kuvat Tietotekniikka kuvankäsittelyssä esim. Microsoft Paint

Sommittelun elementtejä sovelletaan kaikkien eri osa-alueiden alueella piste, viiva, pinta, väri, muoto, valo ja varjo sekä liike ja tila ilmaisussa

3.-4. vuosiluokka

Maalaus	Piirustus	Grafiikka	Media ja kuvaviestintä
Edellisten lisäksi Värioppi <ul style="list-style-type: none"> spektri väriympyrä puhtaat värit murretut värit vastavärit värin taittaminen kylmät ja lämpimät värit valööri Värien sekoitusharjoitukset	Edellisten lisäksi <ul style="list-style-type: none"> Piirustustekniikat monipuolisemmin luonnostelu viiva ja rytmi liikkeen ilmaisijoina materiaalin tuntu (tekstuuri) pintarakenne (strukturi) 	Painomenetelmät <ul style="list-style-type: none"> uurtokuvapainaminen (press print) kohopaino sabloonapaino omilla sabloonilla painotuotteen erottaminen maalauksesta Työvaiheiden nimitykset Vedos <ul style="list-style-type: none"> vedostaminen 	Erilaisia kuvia <ul style="list-style-type: none"> tiedottava asenteellinen vihteellinen taiteellinen graffiti Kuvien käyttö, merkitys, arviointi ja tulkinta Sanomalehtien kuvat, mainokset

Peittävä ja läpikuultava <ul style="list-style-type: none"> • guassi • akvarelli <p>Sivellinpainanta</p> Sekatekniikka <ul style="list-style-type: none"> • esim. maalausta rikasteaan liituvärillä Erilaisia maalaus pohjia <ul style="list-style-type: none"> • litoposter • puotipaperi • tapetti • tavalliset piirustuspaperit Kollaasin käsite (=laittaa yhteen) <ul style="list-style-type: none"> • mm. jättemateriaalit 	<ul style="list-style-type: none"> • muoto • ääriiviiva • tila • valo ja varjo 	Käsitteet <ul style="list-style-type: none"> • keskus- ja nauhaornamentti 	Television kuvat, mainokset Kuvan rajaaminen <ul style="list-style-type: none"> • yleiskuva • lähikuva • kokokuva Sarjakuvan keinoja Tietokonepelien kuvat
---	--	---	---

Muovailu ja rakentelu / keramiikka ja kuvanveisto	Taiteen tuntemus ja kulttuurien osaaminen	Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu
Edellisten lisäksi Muovailu <ul style="list-style-type: none"> • valmiit massat • itse tehdyt massat • liittäminen, lisääminen, poistaminen, veistäminen • erilaiset pintarakenteet Rakentelu <ul style="list-style-type: none"> • kolmiulotteisuus erilaisilla materiaaleilla 	Kuvantarkastelu <ul style="list-style-type: none"> • elämyksiä ja havaintoja taidekuvista • tunnettujen taiteilijoiden töitä innoittajina omaan ilmaisuun • taiteilijan elämää • näyttelyt: pääkirjastossa Annalan museo Patsaat, reliefit, kirkkotaide Pyhäjoella	Ympäristöestetiikka <ul style="list-style-type: none"> • oma pihasuunnitelma • ympäristötaide-teos (esim. lumiveistos) • kuvanveistäjä (esim. Kari Juva) Arkkitehtuuri <ul style="list-style-type: none"> • pyhäjokisia rakennuksia (esim. Annala, Kirkko ja seurakuntatalo, tavalliset asuinrakennukset) Muotoilu <ul style="list-style-type: none"> • muotoilija • esineen suunnittelu ja valmistus

Sommittelun elementtejä: kuvallinen rytmi, ornamentit: nauha- ja keskusornamentti, kuvan rajaaminen

4.13.4. Kuvaus oppilaan. hyvästä osaamisesta 4. luokan päätyessä

Oppilas

- osaa antaa kuvallisen muodon ajatuksilleen, tunteilleen ja mielikuviltaan sekä muuntaa havaintojaan kuviksi
- osaa sommittelun perusteita kuvan tekemisessä ja tilan rakentamisessa sekä ymmärtää materiaalin ominaisuuksia
- osaa käyttää keskeisiä välineitä ja tekniikoita omassa kuvan tekemisessään sekä käyttää luonnostelua työskentelynsä apuna
- osaa huolehtia työvälineistä ja materiaaleista
- osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä itsearviointissaan
- osaa keskustella omista ja toisten tekemistä kuvista sekä perustella omia taidemielityksiään ja käyttää kuvataiteen peruskäsitteitä
- tietää, mitä taiteilijat tekevät, tuntee joidenkin suomalaisten taiteilijoiden teoksia ja omassa kokemuspöyrissään olevien vieraiden kulttuurien visuaalista ilmaisua
- osaa toimia museossa ja taidenäyttelyssä sekä taiteen parissa eri yhteyksissä

- osaa ohjatusti käyttää tietolähteinä taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa
- tunnistaa ja arvioida esteettisiä ja eettisiä arvoja omassa lähiympäristössä ja koulussa
- tietää, mitä arkkitehdit ja muotoilijat tekevät, ja tuntee joitakin arkkitehtien ja muotoilijoiden töitä
- osaa arvioida omaa median käyttöään, tehdä omia valintoja ja perustella näkökantonsa
- osaa havaita ja arvioida todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- osaa käyttää joitakin kuvaviestinnän välineitä
- osaa työskennellä yksin ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

4.13.5. Oppisisällöt vuosiluokilla 5-9

5.-6. vuosiluokka

Maalaus	Piirustus	Grafiikka	Muovailu ja rakentelu / keramiikka ja kuvanveisto
Maalaustekniikoiden ja väriopin kertausta <ul style="list-style-type: none"> • kontrastit ja harmoniat • värisymboliikka • ilmaperspektiivi • valööri • vastavärit, taitetut ja murretut värit Kollaasit 3-ulotteiset	Piirustustekniikoiden kertausta ja varmennusta Perspektiivipiirustuksen alkeet <ul style="list-style-type: none"> • horisontti • pakopiste • sammakko- ja lintuperspektiivi Ihmisen mittasuhteet	Painomenetelmät <ul style="list-style-type: none"> • linopainanta • monotypia • pintaornamentti • teosten merkitseminen (t.pla´) 	Saven työstön perusteita: esim. <ul style="list-style-type: none"> • levytekniikka • makkaratekniikka • muottitekniikka Rakentelun työtapoja <ul style="list-style-type: none"> • punominen • taittelu • liittäminen Mahd. pienoismallit Geometriset kappaleet

Media ja kuvaviestintä	Taiteen tuntemus ja kulttuurien osaaminen	Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu
Valokuva <ul style="list-style-type: none"> • mediassa ja taiteena (lehtikuva, mainoskuva) • mahd. valokuvaukseen tutustuminen (fotogrammit, digikamera, neulanreikäkamera) Elokuva <ul style="list-style-type: none"> • mahd. videokameran käyttö ja kuvaus 	Kuvantarkastelu <ul style="list-style-type: none"> • taidekuvan rakenne ja tulkinta • maalaustaiteen tyylisuuntia ja taiteilijoita • mahd. oma taidenäyttely 	Ympäristöestetiikka <ul style="list-style-type: none"> • muuttuvan ympäristön havainnointia ja arviointia • paikallinen esine- ja rakennusperinne • suomalaista muotoilua • pienoismallit

Sommittelun elementtejä: symmetria, dynaaminen tasapaino, ryhti, liike, horisontaalinen, vertikaalinen

7. – 9. vuosiluokka

Maalaus	Piirustus	Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu	Media ja kuvaviestintä
Erilaisten maalausvälineiden tekniset ja ilmaisulliset ominaisuudet ja niiden monipuolinen käyttö	Erilaisten piirtimien tekniset ja ilmaisulliset ominaisuudet ja niiden monipuolinen käyttö	Luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutukseen tutustuminen Ympäristön tarkastelua ja arviointia esteettisestä,	Kuvan käyttötarkoitus mediassa, mediaesitysten rakenteellista ja sisällöllistä analyysiä

<p>7 luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmisvärit • akvarellit <p>8-9 luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • valmisvärit • akvarellivärit • akryylivärit • öljyvärit <p>Väriopin kertaus ja syventäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • pää- ja välivärit • vastavärit • lämpimät ja kylmät värit • taittaminen • murtaminen • väririnnastukset <p>Sommittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • muoto, väri, tila, liike, aika 	<ul style="list-style-type: none"> • lyijykynä • hiili • grafiittikynä • värikynät • tussit • vahaliidut <p>Kuvalliset muuntajat</p> <ul style="list-style-type: none"> • piste, viiva, pinta (tekstuuri, valo, varjo) • tila (perspektiivi) <p>Tekninen piirustus</p> <p>Luonnostelun harjoittelu</p>	<p>eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta</p> <p>Arkkitehtuurin ja muotoilun ilmaisukeinoihin, tyylipiirteisiin ja perinteisiin tutustuminen</p> <p>Tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista (esim. lavastukset esityksiin)</p> <p>Suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoilun tärkeimmät edustajat</p> <p>Muotoiluprosessi, materiaalin valinta, käyttötarkoitus arjen käyttöesine</p>	<p>Valokuvaus</p> <ul style="list-style-type: none"> • fotogrammi • mustavalko- • digikuva <p>Videointi</p> <p>Kopiokone</p> <p>Tulostin</p> <p>Kuvankäsittelyohjelmien tekniset ja ilmaisulliset ominaisuudet</p> <p>Kuvakerronta</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvitus • sarjakuva • liikkuva kuva <p>Graafinen suunnittelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuva ja sana • typografia • taitto • merkit • tuotemerkit • paikallislehti Kuulumiset
---	--	---	--

Grafiikka	Muovailu ja rakentelu / keramiikka ja kuvanveisto	Taiteen tuntemus ja kulttuurien osaaminen
<p>Erilaisten painomenetelmien tekniset ja ilmaisulliset ominaisuudet ja niiden monipuolinen käyttö</p> <p>7luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • monotypia • linoleikkaus <p>8-9luokka</p> <ul style="list-style-type: none"> • carborundum • collagrafia • etsaus 	<p>Erilaisten muotoilu- ja rakentelumenetelmien tekniset ja ilmaisulliset ominaisuudet ja niiden monipuolinen käyttö</p> <ul style="list-style-type: none"> • savi • kipsi • paperi • puu • lumi • jää <p>Kuvanveiston käsitteiden kertausta</p> <ul style="list-style-type: none"> • massa • volyyymi • rytmi • reliefi • veistos <p>Kari Juvan tuotanto</p>	<p>Keskeisten piirteiden kertaus suomalaisen taiteen historiassa ja keskeisiin piirteisiin tutustuminen länsimaisen taiteen historiassa, nykytaiteessa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa</p> <p>Kuvien analysointi</p> <ul style="list-style-type: none"> • rakenne • sisällöntulkinta • kritiikki <p>Omien ja toisten töiden arvioiminen ja arvostaminen, töiden viimeistely, säilytys ja näyttelyn rakentaminen Ohjattuja näyttelyvierailuita</p>

4.13.6. Tavoite ja kriteerit arvosanalle 8

- oppilas osaa ilmaista itseään kuvallisin keinoin, osaa käyttää kuvan rakentamisen keinoja ja kuvataiteen ja kuvallisen media keskeisiä materiaaleja ja työskentelytekniikoita, osaa valita työskentelys-

sään tavoitteisiinsa sopivimman materiaalin ja tekniikan, osaa selostaa kuvan tekemisen prosessin luonnoksista valmiisiin töihin

- oppilas osaa tunnistaa keskeisiä kuvataiteen ilmiöitä ja osaa sijoittaa niitä ajalliseen ja kulttuuriseen yhteyteen, osaa tarkastella ja tulkita taiteen ja viestinnän kuvia, osaa hyödyntää näyttely- ja museokäyntejä sekä Internetin kulttuuripalveluita
- oppilas osaa erottaa, arvioida ja arvottaa erilaisten ympäristöjen ja esineitten esteettisiä ja ekologisia ominaisuuksia, tuntee suunnittelu- ja muotoiluprosessin vaiheet ja osaa soveltaa niitä työskentelysääntöihin, tunnistaa kulttuuri- ja tyylipiirteitä arkkitehtuurissa ja esineissä
- oppilas osaa kuvaviestinnän ja mediateknologian perusteita, osaa analysoida mediaesitysten sisältöjä, rakennetta ja visuaalista toteutusta
- lisäksi oppilas osaa havainnoida ja arvioida oppimistaan ja hyödyntää muilta saatua palautetta omassa työskentelyssään, osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä hyödykseen itsearvioinnissa, pystyy tehtävän mukaisesti sekä itsenäiseen että vuorovaikutteiseen yhteistyöhön muiden kanssa, osaa ohjatusti käyttää tietolähteinä taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita ja tietoverkkoa.

Aihokokonaisuudet:

4.14. KÄSITYÖ

Käsityön tehtävänä on kehittää oppilaan käsityötaitoa niin, että hänen itsetuntonsa sen varassa kasvaa ja hän kokee iloa ja tyydytystä työstään. Lisäksi hänen vastuuntuntonsa työstä ja materiaalin käytöstä lisääntyy ja hän oppii arvostamaan työn ja materiaalin laatua ja suhtautumaan arvioiden ja kriittisesti sekä omiin valintoihinsa että tarjolla oleviin virikkeisiin, tuotteisiin ja palveluihin.

Työskentelyssä painotetaan omaa ajattelua, kokeilua, oivaltamista ja ongelmanratkaisutaitoja. Oppilasta kasvatetaan pitkäjänteiseen, itsenäiseen ja suunnitelmalliseen työntekoon. Suunnittelutaitoja opetetaan oppilaan sen hetkisten edellytysten mukaisesti.

Käsityökasvatuksen tavoitteena on oppilas, joka arvostaa itsesuunnittelua, yksilöllistä tuotetta ja käsityöperinnettä. Opetuksessa pyritään oppimisen kokonaisvaltaisuuden yhteistyössä eri oppiaineiden kanssa mahdollisuuksien mukaan.

4.14.1. Opetuksen järjestelyt

Luokilla 1-2 Käsityössä kehitetään lapsen hienomotoriikan sekä silmän ja käden taitoja tutustutaan erilaisiin materiaaleihin ja käytetään erilaisia työvälineitä ja menetelmiä samalla tutustuen käsityön käsitteisiin.

Käsityöhön tutustutaan elämyksellisenä osana luokan muuta opetusta, josta myös saadaan aiheita käsityöiden tekemiseen. Lapsi osallistuu koko käsityötuotteen tekemisen prosessiin suunnittelemalla ja toteuttamalla tuotteen itse, tarkastelemalla työskentelyään ja toimimalla sosiaalisessa yhteisössään arvostaen myös toisten työn jälkeä. Lapsi oppii ottamaan vastuuta työskentelystänsä ja myös ympärillä olevista tavaroista ja työvälineistä sekä ymmärtää turvallisten työtapojen merkityksen.

Luokilla 3-4 pyritään kaikille yhteiseen käsityön opetukseen, joko luokkaryhminä tai muuten koulun toiminnankannalta järkevästi jakaen. Alkuopetuksessa saatua kosketusta käsityöhön syvennetään ja tavoitteena onkin luoda oppilaalle perustiedot – ja taidot käsityön eri osa-alueille. Työskentelyssä korostuvat tekemisen ilo ja onnistuneet oppimiskokemukset. Oppilaan vastuu omasta työskentelystä kasvaa. Erilaiset koneet, työvälineet ja toteutustekniikat vaativat työturvallisuuden ymmärtämistä ja noudattamista. Oppilasta kannustetaan tutkivaan ja oivaltavaan työskentelyyn. Arviointi pohjautuu koko työskentelyprosessin ja valmiin työn tarkasteluun ja sen tulee olla rohkaisevaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu opetussuunnitelman perusteissa esitettyyn hyvän osaamisen kuvaukseen.

Perusopetuksen 5-6 luokan oppilas on valinnut joko tekstiilityön tai teknisen työn. Mahdollisuuksien mukaan pyritään järjestämään käsityöraajat ylittävää työskentelyä ja projekteja. Käsityön ydintehtävänä on monipuolistaa perustietoja ja –taitoja. Työskentelyssä rohkaistaan itseohjautuvaan toimintaan, ongelman ratkaisuun ja oppilaan omaan näkemykseen työskentelystä.

Oppilasta ohjataan ymmärtämään hyvän työyhteisöhengen merkitystä ja huomioimaan muita yhteisön jäseniä omassa työskentelyssään. Vastuullisuus omasta työstä ja työympäristöstä kasvaa. Koko työskentelyprosessin ajan käydään kannustavaa ja vuorovaikutteista palaute- ja arviointikeskustelua. Arviointi pohjautuu edelleen koko työskentelyprosessiin ja valmiin työn tarkasteluun ja siinä keskitytään arvioimaan oppilaan kehittymistä prosessin aikana. Arviointi on kannustavaa ja itsetuntoa vahvistavaa palautetta. Oppilasta ohjataan tarkastelemaan oppimistaan ja työskentelyään realistisesti. Oppilas oppii vähitellen muodostamaan kuvan omista taidoistaan ja oppii kehittämään omia vahvuuksiaan ja korjaamaan heikkouksiinsa palautteen mukaisesti.

Luokkien 7-9 opetuksessa kehitetään oppilaan kykyä soveltaa eri oppiaineissa aiemmin opittuja tietoja ja taitoja sekä käyttämään oppimaansa uusissa yhteyksissä. Työskentelyssä pyritään käsityölliseen prosessiin, jossa oppilas oppii tunnistamaan tarpeen ja luomaan ratkaisumalleja sen tyydyttämiseksi olemassa olevien ratkaisujen pohjalta, niitä soveltaen, kehittäen ja uusia keinoja luomalla. Prosessissa hyödynnetään käsityöllisiä menetelmiä, teknologisia laitteita, kulttuuriperinnettä, luonnontieteellisiä lainalaisuuksia ja esteettistä tajua. Työskentely on yhä enemmän itseohjautuvaa ja oppilasta kannustetaan tekemään itsenäisiä materiaali-, työtapa- ja työvälinevalintoja prosessin eri vaiheissa. Keskeisenä tavoitteena on myönteisen asenteen säilyminen käsillä tekemiseen sekä oman että toisen työn arvostaminen. Oppilas harjoittelee tarkastelemaan omaa oppimistaan ja työskentelyään. Hän asettaa itselleen tavoitteita työskentelyprosessin alussa ja pyrkii määrätietoisesti niiden saavuttamiseen. Oman vastuun ymmärtämistä oppimisesta kehitetään. Oppilas kehittää käsityöprosessin arvioinnissa kritiikinsietokykyä ja kykyä suunnata toimintansa palautteen mukaisesti. Oppilas oppii muodostamaan realistisen kuvan taidoistaan ja pyrkii kehittymään. Opettaja arvioi oppilaan kehitysprosessia suhteessa päättöarvioinnin hyvän arvosanan kriteereihin.

4.14.2. Opiskeluympäristö

Opetuksen perustana on opiskeluympäristö, jossa ilmapiiri on turvallinen, kiireetön ja hyväksyvä. Tärkeää on, että luokka on koneiltaan ja laitteiltaan ajanmukainen sekä tilana työturvallisuussäännöt täyttävä. Ryhmäkokojen tulee tukea edellä mainittuja vaatimuksia.

4.14.3. Aihekokonaisuudet

Ihmisenä kasvaminen

- oman ja toisen työn arvostaminen, realistisen kuvan muodostaminen omista kyvyistä,
- kritiikinsietokyky, työskentelyn muuttaminen ohjeiden mukaan

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- käsityöperinne meillä ja muualla
- suomalainen teollinen muotoilu

Osallistuva kansalaisuus

- pitkäjänteisyys ja yhteistyötaidot
- käsityö ammattina

Viestintä ja mediataito

- eettisyys ja esteettisyys valinnoissa

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- työturvallisuussäännöt, melu ja kuulonhuolto
- kierrätysmateriaalit
- jätteiden asianmukainen käsittely

Ihminen ja teknologia

- Käsityön avulla on luonteva kasvattaa oppilaiden tietämystä teknologian eri osa-alueilta. Lähtökohtana on antaa jokaiselle lapselle mahdollisuus omaksua riittävä teknologinen yleissivistys. Teknologia on osa

tämän päivän arkea, johon sisältyy mm. asumukset, vaatteet, liikkumisvälineet, kodinkoneet, leikkikalut jne.

- ihmisen riippuvuus nykyaikaisesta teknologiasta ja miten teknologia helpottaa elämää

4.14.4. 1-2 luokkien käsityön sisällöt

Lankatyöt

- punominen, letittäminen
- solmiminen
- tupsut, rusetit
- sormivirkkaus
- virkkuukoukulla virkkaaminen
- ketjusilmukka, kiinteä silmukka
- oikea virkkausote

Ompelu

- valmiin kaavan käyttäminen
- nuppineulojen käytön harjoittelu
- solmu langan päähän
- lanka neulan silmään
- ompelun aloitus ja päättäminen
- erilaisia pistoja: etupistot, luotopistot, vohvelipujotus
- sauma etupistoin ja luotopistoin
- täyttäminen ja täyttöaukon ompelu
- kaavan piirtäminen
- mittaaminen
- pykäläpistot, ruijynukka
- sauma pykäpistoin
- yksinkertainen päällikeompelu eli applikointi

Paperin taittelu (origami)

- suoria ja vinoja taitoksia
- suorakaiteesta neliö
- haitari

Muovailu

Leikkaaminen, liimaaminen, rei'ittäminen

- sovellettuna kaikkiin aihepiireihin

4.14.5. Tekstiilityö

4.14.5.1. Vuosiluokat 3-6

4.14.5.1.1. Tavoitteet ja sisällöt luokittain

3. vuosiluokka	Tavoitteet ja sisällöt
Ompelu:	Tutustutaan koneompeluun, koneen langoittamiseen ja perusompeleiden säätämiseen Suunnitellaan ja dokumentoidaan työ paperille tai digitaaliseen muotoon Käytetään kaavaa, leikataan työ ja valmistetaan sen huolellisesti yksinkertaisen työohjeen mukaan Opetellaan saksien, mittojen, merkitsemisvälineiden, erilaisten neulojen ja silitysraudan oikeaa ja turvallista käyttämistä
Kirjonta:	Tutustutaan yksinkertaisiin käsin- ja konekirjontatekniikoihin
Erikoistekniikat:	Tutustutaan erikoistekniikoihin esim. huovutusmenetelmiin ja kankaanpainantaan
Tekstiilitieto:	Tutustutaan puuvillaan ompelun ja painannan materiaalina Tutustutaan villan ominaisuuksiin huovutuksen kautta
4. vuosiluokka	Tavoitteet ja sisällöt
Ompelu:	Suunnitellaan ja valmistetaan yksinkertainen alaosan vaate Harjoitellaan työjärjestyksen tekemistä ja sen seuraamista Harjoitellaan ihmisvartalon mittojen ottamista Harjoitellaan kaavan jäljentämistä Harjaannutaan ompelukoneen käytössä ja pyritään ratkaisemaan koneessa ilmenneitä ongelmia Dokumentoidaan suunnitelma paperille tai digitaaliseen muotoon
Lankatyöt:	Tutustutaan neulonnan alkeisiin: silmukoiden luominen, oikea silmukka, neuleen päättelyminen Harjoitellaan yksinkertaisia virkkaussilmukoita neuletyöhön yhdistäen
Tekstiilitieto:	Opitaan tuntemaan erilaisia puuvillakankaita ja tutustutaan puuvillan eri ominaisuuksiin Oppilas ymmärtää kankaan rakenteen: loimi, kude, hulpio ja risareuna Valitaan lankatyöhön tarkoituksenmukaisen lanka ja tutustutaan neulonnan ja virkkauksen välineisiin Tutustutaan virkkaus- ja neulemerkkeihin Tutustutaan villanhoito-ohjeisiin Tehdään tekstiilienhoito-ohjeen valmistettuun työhön
5. vuosiluokka	Tavoitteet ja sisällöt

Ompelu:	Suunnitellaan ja toteutetaan alaosan vaate, jossa on vaativampia työvaiheita kuin edellisenä vuonna Harjoitellaan ihmisvartalon mittojen ottamista ja kaavakoon valintaa Harjoitellaan kaavan jäljentämistä ja yksinkertaisia kaavan muuttamisen tapoja Harjoitellaan työjärjestyksen tekemistä Harjaannutaan ompelukoneen käytössä ja tutustutaan saumuriin työvälineenä Dokumentoidaan suunnitelma paperille tai digitaaliseen muotoon
Lankatyöt:	Suunnitellaan ja toteutetaan suljettu neule, jossa käytetään myös nurjaa silmukkaa ja kavennetaan neuletta Tutustutaan tupsujen, hapsujen ja nyörien valmistamiseen
Kirjonta	Tutustutaan erilaisiin kansanomaisen kirjonnin tapoihin, vapaaseen kirjontaan, mahdollisesti ryijyteknikkaan ja voidaan yhdistää kirjontaa kankaanpainantaan
Kankaankudonta:	Tutustutaan kankaankudonnan alkeisiin, erilaisiin kudontakehyksiin ja mahdollisesti pöytäkangaspuihin Tutustutaan erilaisiin kankaankudonnassa käytettäviin materiaaleihin
Tekstiilitieto:	Tutustutaan puuvillakankaiden viimeistyksiin Tutustutaan villan ominaisuuksiin ja lankavyötteeseen Tutustutaan pellavan ominaisuuksiin ja käyttömahdollisuuksiin Opetellaan lisää neulemerkkejä
6. vuosiluokka	Tavoitteet ja sisällöt
Ompelu:	Suunnitellaan ja toteutetaan yläosan vaate Tutustutaan joustavan materiaalin ompeluun Harjaannutaan ompelukoneen (jousto-ompeleet) ja saumurin käytössä Harjaannutaan mittojen ottamisessa, kaavan käytössä, leikkaamisessa, työohjeen tekemisessä ja sen seuraamisessa Dokumentoidaan suunnitelmat
Lankatyöt:	Harjaannutaan suljetun neuleen neulomisessa, oikean ja nurjan silmukan neulomisessa, kaventamisessa ja neuleen päättelemisessä Harjoitellaan oikean ja nurjan silmukan nostamista neulomatta Tutustutaan erilaisiin neulepintoihin ja langanvaihtamiseen Tutustutaan vaativampiin virkkaussilmukoihin, reunapitsin virkkaamiseen tai keskeltä alkavaan virkkaukseen tai ruutuvirkkaukseen sekä kirjallisen työohjeen seuraamiseen
Erikoistekniikat:	Tutustutaan oppilasryhmän mielenkiinnon mukaan erilaisiin erikoistekniikoihin ja suunnitellaan ja toteutetaan valittuun aiheeseen sopiva työ Esimerkiksi: Tilkkutyön eri tekniikoita Silkkimaalausta Marmorointia Kankaanpainantaa Huovutusta
Tekstiilitieto:	Tutustutaan erilaisiin neule- ja virkkauslankoihin ja niiden ominaisuuksiin Kerrataan villanhoito-ohjeet Tutustutaan tuoteselosteeseen Tutustutaan tekokuituihin: muunto- ja synteettiset kuidut

4.14.5.2. Vuosiluokka 7

4.14.5.2.1. Tavoitteet

Oppilas

- kehittää myönteistä asennetta tekstiilityöhön
- harjaantuu itsenäiseen työskentelyyn
- tutustuu erikoisiin materiaaleihin, koneiden monipuolisuuteen ja niiden hyödyntämiseen
- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita ja tarkoituksenmukaisia tuotteita

4.14.5.2.2. Sisällöt

- Perehdytään mittojen ottoon sekä kaavojen käyttöön
- Kehitetään materiaalituntemusta ja koneiden hallitsemista
- Syvennetään neulonnan perustietoja ja taitoja
- Monipuolistetaan kirjonnän perustietoja

4.14.5.2.3. Arviointi

Oppilas suorittaa omatarkastuksen työn edetessä ja antaa loppuarvion työstään. Oppilasta arvioidaan valtakunnallisten perusteiden mukaisesti.

4.14.5.2.4. Aihepiirit

Lankatyöt

- kirjoneule pyöröneuleessa

Ompelu

- ala/ yläosan vaate, jossa vetoketju

Kirjonta

- isohko ristipistotyö jalostettuna kodin tekstiiliksi

Ainestieto

- kerrataan luonnon- ja synteettiset kuidut
- tutustutaan uusiin materiaaleihin
- tutustutaan kansainvälisiin merkkeihin ja symboleihin kuduissa ja tuotteissa

Erikoistekniikoita ajankäytön mukaan

- huovutus
- kankaan painanta/värjäys

4.14.5.3. Vuosiluokat 8-9 valinnainen

4.14.5.3.1. Tavoitteet

Oppilas

- tutustuu eri käsityötapojen mahdollisuuksiin

- käyttämään erilaisia materiaaleja ja käsityötekniikoita
- osaa suunnitella ja valmistaa käyttökelpoisia tuotteita

4.14.5.3.2. Sisällöt

Tiedon etsiminen ja ideoiden käyttö omassa työskentelyssä

Kokeillaan sekä perinteisiä että uusia tekniikoita

Erikoistekniikoissa tulevat tutuiksi neulahuovutus, villan värjäys, koneella kirjominen ja tilkkutyöt

4.14.5.3.3. Arviointi

Oppilas suorittaa omatarkastuksen työn edetessä ja antaa loppuarvion työstään.

Oppilasta arvioidaan valtakunnallisten perusteiden mukaisesti.

4.14.5.3.4. Aihepiirit

8. vuosiluokka

Ompelu

- joustavan materiaalin työ
- vaate itselle tai lapselle
- sisustustekstiili

Lankatyöt

- kirjo- tai kuvioneule
- virkaten vaate/kassi/reppu

Kudonta/kirjonta

- poppana, matto tai liina
- konekirjonta

Erikoistekniikat

9. vuosiluokka

Ompelu

- vuoritettu vaate itselle tai lapselle

Lankatyöt

- lasten neule/-setti
- pitsineule
- pyöreää virkkaamalla

Kudonta/kirjonta

- käsinkirjailua

Erikoistekniikat

- kokeilua villasta
- värjää kangasta

Perinnekäsityöt

- perehdytään paikallisiin perinnekäsítőihin esim. neulakinnas

4.14.6. Tekninen työ

4.14.6.1. Aihealueet ja oppisisällöt vuosiluokittain

		3. lk	4. lk	5. lk	6. lk	7. lk	8. lk	9. lk
Turvallinen työskentely	* Suojaimien käyttö	X	X	X	X	X	X	X
	* Työtavat	X	X	X	X	X	X	X
	* Koneet ja niiden suoja-alueet	X	X	X	X	X	X	X
	* Käyttäytyminen	X	X	X	X	X	X	X
	* Paloturvallisuus / tulityöt (palolaitos)					X		
	* Ensiapu (kouluterveydenhoitaja)					X		
Mittaaminen, tekninen piirustus	* Mittaaminen eri mittavälineillä							
	* Teräsviivain ja rullamitta	X	X	X	X	X	X	X
	* Työntömitta ja mikrometri					X	X	X
	* Suorakulman käyttö	X	X	X	X	X	X	X
	* Kappaleen piirtäminen			X	X	X	X	X
	* (kuvannot ja muotoviivat)					X	X	X
	* Kappaleen mitoitus				X	X	X	X
	* Mittakaavat					X	X	X
* Tietokoneen käyttö suunnittelussa							X	
Puutekniikka	* Tutustutaan yleisimpiin puulajeihin		X	X	X	X	X	X
	* Tutustutaan eri puukäsityömenetelmiin							
	* Selkä- ja lehtisaha	X	X	X	X	X	X	X
	* Höylääminen	X	X	X	X	X	X	X
	* Taltaus (tasa- ja kourutaltoa)	X	X	X	X	X	X	X
	* Vuoleminen	X	X	X	X			
	* Kairaaminen	X	X	X	X			
	* Poraaminen (akkuporakone)		X	X	X	X	X	X
	* Tutustutaan eri liitostekniikoihin							
	* Liimaliitos	X	X	X	X	X	X	X
	* Naulaliitos		X	X	X			
	* Pyörötappiliitos				X	X	X	X
	* Loviliitos				X			
	* Sormiliitos				X			
	* Kynteliitos			X		X	X	X
	* Jiiriliitos				X	X	X	X
	* Avosinkkaus					X	X	X
	* Liimalevyn valmistus					X	X	X
	* Saranointi			X	X	X	X	X
	* Tutustutaan eri puuntyöstökoneisiin							
	* Pylväsporakone			X	X	X	X	X
	* Vannesaha					X	X	X
	* Oiko- ja tasohöylä					X	X	X
	* Pyörösaha					X	X	X
	* Yläjyrsin					X	X	X
	* Porataltain					X	X	X
	* Puusorvi				X	X	X	X
	* Puun pintakäsittelytekniikat							
	* Hionta			X	X	X	X	X
	* Liekittäminen			X	X			

	* Petsaus			X	X	X	X	X	
	* Pensselimaalaus			X	X	X	X	X	
	* Spraymaalaus								
	* Ruiskumaalaus						X		
Metallitekniikka	* Tutustutaan yleisimpiin metalleihin				X	X	X	X	
	* Opitaan käyttämään yleisimpiä käsi-työkaluja								
	* Piirtopuikko					X	X	X	
	* Pistepuikko					X	X	X	
	* Rautasaha					X	X	X	
	* Viilat					X	X	X	
	* Peltisakset				X	X	X	X	
	* Metallin taonta ja pakottaminen					X	X	X	
	* Opitaan käyttämään erilaisia metalli-työkoneita								
	* Kulma- ja penkkihiomakone					X	X	X	
	* Pylväsporakone ja leikkuunopeudet				X	X	X	X	
	* Metallisorvi							X	
	* Kanttauskone					X	X	X	
	* Pyöristyskone					X	X	X	
	* Metallien liittämistekniikat								
	* Pistehitsaus					X	X	X	
	* Kovajuotto					X	X	X	
	* Pehmytjuotto						X		
	* Mig-hitsaus						X	X	
	* Puikkohitsaus							X	
	* Niittaus					X			
	* POP-niittaus					X			
	* Pulttaus					X			
	* Kierteytys					X			
	* Metallien pintakäsittelytekniikat								
	* Karkaisu / päästö					X			
	* Taonta						X		
	* Muovipinnoitus					X			
	* Maalaus					X	X	X	
	* Öljymustaus						X		
	Konetekniikka	* Polkupyörän huoltotyöt			X	X			
		* Tutustutaan eri moottoreiden toimintaperiaatteisiin							
* 2- tahtimoottori								X	
* 4- tahtimoottori								X	
* Wankel- moottori								X	
* Suihkumoottori								X	
* Diesel- ja Ottomoottorin erot								X	
* Kaasuttimen toiminta								X	
* Tutustutaan erilaisiin sytytysjärjestelmiin									
* Magneettosytytys								X	
* Akkusytytys							X		
Sähkötekniikka	* Sähkön teoreettiset perusteet (virta, jännite, vastus)				X		X		
	* Tutustutaan avoimeen ja suljettuun virtapiiriin				X		X		

	* Tutustutaan rinnan- ja sarjakytken- tään				X		X	
	* Juottaminen				X		X	
Elektroniikka	* Tutustutaan piirilevyn valmistukseen						X	
	* Yleismittarin käyttö						X	
	* Tutustutaan peruskomponentteihin						X	
	* Vastus, kondensaattori, kela						X	
	* Diodi, transistori						X	
Muovitekniikka	* Muovin leikkaaminen ja poraaminen						X	
	* Kuumamuovaus						X	

4.15. LIIKUNTA

Liikunnan opetuksen päämääränä on antaa oppilaalle sellaisia taitoja, tietoja ja kokemuksia, joiden pohjalta on mahdollista omaksua liikunnallinen elämäntapa. Tämä edellyttää yksilöllisten kehittymismahdollisuuksien huomioon ottamista osana ryhmäopetusta.

Oppilaalle tulee luoda mahdollisuuksia kokea liikunnan iloa ja onnistumisia kannustavassa ilmapiirissä hänen omien edellytystensä mukaisesti. Opetusta eriytetään tarpeen mukaan ottaen huomioon koulun käytettävissä olevat tilat ja resurssit. Perusopetuksen 1-4 luokkien liikunta on edellytysten luomista monipuoliselle liikunnalle ja myöhemmin hankittaville lajitaidoille. Oppilaita ohjataan alusta asti oikeisiin suoritustekniikoihin. Perusopetuksen 5-9 luokkien opetuksessa painotetaan liikunta- ja lajitaitojen oppimista, niiden soveltamista ja fyysisen kunnan kehittymistä. Tavoitteena on innostaa oppilaita päivittäiseen liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen.

Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenaikojen vaihtelu sekä koulun tilat, resurssit, teemat ja tapahtumat. Leikit, pelit ja erilaiset ryhmätilanteet kehittävät oppilaan yhteistoiminnan taitoja sekä antavat tilaa oppilaan aktiivisuudelle, mielikuvitukselle ja oivallukselle ilman keskinäisen kilpailun vaatimusta.

Liikuntatuntien yhteydessä oppilaita ohjataan hoitamaan omaa hygieniaansa. Tämä tarkoittaa asianmukaista vaatetusta ja peseytymistä liikuntatunnin jälkeen.

4.15.1. Yleistavoitteet

- **JAKSAMINEN; kestävyys, lihaskunto, asenne**
- **OSAAMINEN; perusliikunta, lajitaidot**
- **SOSIAALISUUS; fair play**
- **OSALLISTUMINEN**

4.15.2. Keskeiset tavoitteet

- Oppilas
- kokee liikunnan iloa ja saa virikkeitä monipuoliseen liikunnan harrastamiseen
- oppii tiedostamaan liikunnan terveydellisen merkityksen sekä kehittämään omaa hyvinvointiaan ja toimintakykyään
- harjaantuu havaintomotorisissa ja motorisissa taidoissa kuten tasapaino-, liikkumis- ja välineiden käsitteilytaidoissa
- oppii toimimaan pitkäjänteisesti ja suhtautumaan realistisesti omiin suorituksiinsa
- oppii turvalliset liikuntatavat ja uimataidon sekä turvallisen liikennekäyttäytymisen
- oppii hyvää käytöstä, sovittujen sääntöjen noudattamista ja reilun pelin hengen toteutumista
- oppii liikuntaharjoitusten yhteydessä itsenäisen ja ryhmätyöskentelyn taitoja sekä kehittyä vastuullisuudessa ja toisten ihmisten huomioimisessa

- tottuu peseytymiseen ja pukeutumaan tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten
- oppii käyttämään yhteiskunnan tarjoamia liikuntapalveluja
- osallistuu oman toimintansa suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin

4.15.3. Arvioinnin perusteet

Liikunnan arviointikriteereinä ovat jaksaminen, osaaminen, sosiaalisuus, osallistuminen

JAKSAMINEN: kestävyys ja lihaskunto testataan vuosittain luotettavilla mittareilla (vuosiluokat 7-9), terveystietäytyminen, asenne ja aktiivisuus havainnoidaan

OSAAMINEN: havainnoidaan lajitaidot opetus suunnitelman tavoitteiden mukaisesti

SOSIAALISUUS: ryhmässä toimiminen, vuorovaikutustaidot ja reilu peli sekä suhtautuminen palautteeseen, onnistumiseen ja epäonnistumiseen.

Opettajan tärkeä rooli arvioinnin ohjauksessa on realististen tavoitteiden asettaminen oppilaantuntemuksen pohjalta oppilaan lähtötaitojen perusteella. Arviointiin liittyy ohjaavan ja korjaavan palautteen antaminen, mikä tukee lapsen taitojen oikeasuuntaista kehittämistä. Palautteen tulisi olla ulkoista, välitöntä ja korjaavaa, mutta painottua yhä enemmän myös oman, sisäisen palautteen kehittämiseen. Siinä oppilas arvioi suorituksen onnistumisia omaksumiensa suoritustekniikoiden ja tuntemuksensa mukaan.

4.15.4. Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Ihmisenä kasvaminen

- terveen itsetunnon ja realistisen minäkäsityksen muodostuminen
- erilaisuuden hyväksyminen itsessä ja muissa

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- suomalainen urheilukulttuuri; esim. pesäpallo, kansantanssi

Viestintä ja mediataito

- kehonkieli, kriittinen suhtautuminen liikunnan ”lieveilmiöihin”

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- liikuntaesityksiä koulun juhliin

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- luonto- ja lähipaikkaliikunta, suunnistus

Turvallisuus ja liikennekäyttäytyminen

- liikennesäännöt, kypärät ja suojat

Teknologia ja ihminen

- oman lajin löytäminen ja liikuntapalveluiden hyödyntäminen

4.15.5. Painopisteet /tavoitteet luokka-asteittain

Vuosiluokat 1-4

Vuosiluokkien 1-4 liikunnan opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan valmiudet sekä yksilölliset kehitysmahdollisuudet. Opetus toteutetaan leikinomaisesti kannustavassa ilmapiirissä kohti lajitaitoja. Liikunnan opetuksen tulee antaa tilaa oppilaan aktiivisuudelle, mielikuvitukselle ja oivalluksille.

Vuosiluokat 5-9

Vuosiluokkien 5 – 9 liikunnanopetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan yksilölliset valmiudet, sukupuolten väliset erot sekä kasvun ja kehityksen erot. Opetuksessa painotetaan liikunta- ja lajitaitojen oppimista, niiden soveltamista ja fyysisen kunnon kehittymistä. Monipuolisen liikunnan avulla tuetaan oppilaan liikunnallisen harrastuksen löytymistä ja itsetunnon kehittymistä. Siirryttäessä kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle tulee huomioida oppilaiden heterogeenisyys.

1-2. lk	leikki, perusmotoriikka, hygienia, sosiaalisuus
3-4.lk	aktiivisuus, taitojen oppiminen, hygienia, sosiaalisuus
5-6. lk	taitavuus, kestävyys, hygienia, sosiaalisuus
7-8. lk	taitavuus, kestävyys, lihaskunto, itsetunto
9. lk	lihaskunto, itsetunto, terveys, jaksaminen

4.15.6. Oppisisällöt

1.-2. vuosiluokka

Juokseminen

- rytmikäs, rento juoksu, rytmin vaihtelut
- pikajuoksu
- kestävyysjuoksu
- viestijuoksu

Hyppääminen

- eri tavoin ponnistaen korkealle / pitkälle
- pituus- ja korkeushyppy

Heittäminen

- perusheitto yläkautta vastakkainen jalka edessä
- tarkkuus- ja pituusheitto

Suunnistus ja retkeily

- kartanluku: luokahuoneen ja koulun sisätilojen kartat
- valokuvasuunnistus
- piha- ja koulun lähialueen kartat
- retkeilyä lähimaastossa

Voimistelu

- valmiuksien ja taitojen kehittäminen perusvoimistelun alueella
- rohkeuden, turvallisuuden ja tekemisen ilon löytäminen telinevoimistelussa
- välinevoimistelussa välineen hallinta, oma ideointi ja ryhmätyön korostaminen
- laululeikeissä yhteistoiminnan ilo, rytmi, erityylisten musiikin tunnistaminen ja liikkuminen sen mukaan

Luistelu

- luistinten jalkaan paneminen, nauhojen sitominen, käveleminen, kaatuminen, tasapaino, liu'ut ja potkut
- puoliaurajarrutus, käännökset kahdella jalalla

Hiihto

- totuttautumisharjoituksia suksilla
- hiihtotavat
- mäkien nousut ja laskut, jarrutukset ja kaatuminen vauhdista
- matkahiihto

Uinti

- uimahallikäyntejä 5 krt lukuvuodessa
- totuttautumisharjoituksia veteen
- uintityyliä alkeita, tavoitteena 10m:n uinti jollakin alkeistyyllillä
- kelluntoja, esineen haku vyötärösyvyydestä sekä hyppy altaan reunalta veteen

Palloilu

- pallonkäsittelyharjoituksia monenlaisilla palloilla; heittoja, työntöjä, vierityksiä, pompotusta, lyöntiä, kuljetusta, kiinniottoa, pysäyttämistä, erilaisia temppuja ja palloleikkejä

3.-4. vuosiluokka

Sisällöt	Opetuksen painopiste: aktiivisuus, taitojen oppiminen, hygienia, sosiaalisuus
Voimistelu	Perus- ja kuntovoimistelu: monipuolisia käsi-, jalka- ja vartaloliikkeitä, hyppeilyitä ja hyppyjä sekä em. yhdistelmiä liikesarjoiksi. Välinevoimistelu: välineiden tyypillisiä liikkeitä esim. seuraavilla välineillä hypynaru, voimistelupallo, vanne, nauha (T)
Telinevoimistelu	Permanto: pyörimis- ja tasapainoliikkeitä esim. kuperkeikka taaksepäin, niskaseisonta, käsiseisonta, kärrynpyörä. Penkki ja puomi: hyppyjä ja hyppeilyitä, tasapainoliikkeitä, alastuloja esim. polvennostohyppy, kulmaistunta, kerähyppy Hyppy: (hyppyarkku, pukki, 50-60 cm korkea mattokasa) ponnistuslaudalta esim. jänisloikka, haarahyppy, lentokuperkeikka Köydet, renkaat, rekki: heilunta- ja riipuntaliikkeitä esim. kiipeäminen, kievahdus, oikonojasta päinsuistunta.
Yleisurheilu	Juokseminen: pikajuoksu (pystylähtö ja juoksurytmi) Hypyt, loikat: perustekniikat, pituushyppy, korkeushyppy Heitot: vauhditon ja vauhdillinen heitto (pallonheitto, turbokeihäs, kuula)
Uinti	Jakson opetus suoritetaan tasoryhmittäin, joissa suoritetaan SUH:n taulukon merkkisuorituksia. Mahdollisesti harrastusmerkkitaso.
Suunnistus/maastoliikunta	Kartan suuntaaminen ja olinpaikan määrittäminen Kartan värit ja tavalliset karttamerkit Karttareikeily
Palloilu	
Koripallo	Perussyötöt, -heitot Kuljetus, pysähtyminen (tukijalka) Viite- ja pienpelit, (vapaan paikan haku), yhden korin koris
Lentopallo	Sormilyönti kopista suoritukseen, heitto-, sormilyönti- ja ala-aloitus Valmiusasento ja liikkuminen Viite- ja pienpelit eri kosketuksilla (koppipeli) penkin yli – verkon yli
Jalkapallo	Sisäteräsyöttö ja –potku Kuljetukset ja haltuunotto jalalla, kääntyminen Sivurajaheitto

	Peliatatuksen kehittäminen Viite- ja pienpelit
Pesäpallo	Peruslyönti, pystymailanäpäys Yläheitto, kiinniotto ilmasta ja maasta Viite- ja pienpelit, Pitsku
Muut	Sulkaapallo, käsipallo, salibandy (tutustumista mahdollisuuksien mukaan)
Hiihto	Pukeutuminen Eri tyylien tekniikat Rytmi (työntö, potku, liuku, painonsiirto) Mäenlasku ja -nousu
Luistelu/Jääpelit	Luistelun perustekniikka eteen- ja taaksepäin (luistelupotku, liuku, painonsiirto) Kaarreluistelu/kehäkierto eteenpäin, jarrutukset Alkeishyppyt ja pyörimiset (T) Pienpelit ja ringette (T)
Musiikkiliikun- ta/tanssi	Piirileikit Pienten sarjojen kehittelyä Luovaa liikuntaa

5. – 6. Vuosiluokka

Sisällöt	Opetuksen painopiste: taitavuus, kestävyys, hygienia, sosiaalisuus itsetunto
Voimistelu	Perus- ja kuntovoimistelu: monipuolisia käsi-, jalka- ja vartaloliikkeitä, hyppe- lyitä ja hyppyjä sekä voimistelullisia liikesarjoja musiikin mukaan. Välinevoimistelu: välineiden tyypillisiä liikkeitä esim. seuraavilla välineillä hyppynaru, voimistelupallo, vanne, nauha, keilat. Yhdistellään liikkeitä pieniksi sarjoiksi musiikkiin. Lisäksi omien sarjojen keksimistä.
Telinevoimistelu	Permanto: pyörimis- ja tasapainoliikkeitä esim. haarakuperkeikka, päälläseison- ta, käsinseisonta, vauhdillinen karrinpyörä. Penkki ja puomi: hyppyjä ja hyppeilyitä, tasapainoliikkeitä, alastuloja esim. laukkahyppy, vaaka, arabialainen Hyppy: ponnistuslaudalta esim. kuperkeikkahyppy, haarahyppy Köydet, renkaat, rekki: heilunta- ja riipuntaliikkeitä esim. turma- ja haarataitto- riipunta, heiluntaa polviriipunnassa, kieppi, kiintopyörähdys Nojapuut: alastulot aisan yli, olkaseisonta ja esim. haarakieppi
Yleisurheilu	Juokseminen: pikajuoksu ja aitajuoksun alkeet, kestävyysjuoksu Hyyt, loikat: korkeus- ja pituussuuntaiset hyyt Heitot: turbokehäs, kuula
Uinti	Jakson opetus suoritetaan tasoryhmittäin, joissa suoritetaan SUH:n taulukon merkkisuorituksia. Kuudennen luokan tavoite:200m:n virallinen uimataitotesti.
Suunnis- tus/maastoliikunta	Reitinvalinta Mittakaava Kompassiin tutustuminen
Palloilu	
Koripallo	Heitto- ja syöttötekniikat (varmuutta suorituksiin). Kuljetus ja tukijalan käyttö, set-up Puolustuksen alkeet, paikkapuolustus

	Viite- ja pienpelit
Lentopallo	Hihalyönti, ala-aloitus Peli- idea, liikkuminen suorituksesta suoritukseen. Viite- ja pienpelit Verkkopeli
Jalkapallo	Potkut ja syötöt nilkalla ja ulkoterällä. Peliajatuksen ymmärtäminen (seinäsyöttö, pallo liikkuvalla pelaajalle) Haltuunotto liikkeessä eri kehonosilla. Viite- ja pienpelit
Pesäpallo	Perustaidot: vauhdillinen lyönti,vaakanäpy Heittojen ja kiinniottojen varmistaminen, taittoheitto Liikkuminen ja sijoittuminen Viite- ja pienpelit, säännöt ja vihellykset
Muut	Sulkapallo, käsipallo, salibandy
Hiihto	Eri hiihtotyötylien tekniikan harjoittelu Nousu- ja laskutekniikka
Luistelu/ jääpelit	Kehäkierto /kaarreluistelu taaksepäin Rytmin/ tempon / suunnan muutos luistelussa Omien sarjojen kehittelyä Mailatekniikka: laukaisu liikkeestä ja syötöstä
Musiikkiliikunta/ Tanssi	Suomalaisia ja ulkomaalaisia kansantansseja Aerobic-tyyppistä liikuntaa, omia sommitelmia

7.-9. vuosiluokka

Joka vuosi: Hygienia Fair play	7-8. luokka , painopiste: taito, ketteryys, kestävyys, tasapaino, koordinaatio, itsetunto	9. luokka , painopiste: taito, (lihas-)kestävyys, koordinaatio, itsetunto
1. Yleisurheilu	pikajuoksu (lähtö), 1500 m pituus ja korkeus kuula	pikajuoksu, 1500 m pituus ja korkeus kuula, keihäs
2. Suunnistus	Karttamerkkien kertaus kartan ja kompassin käyttö reitin valinta	taitoja harjaannuttaen ja soveltaen
3. Perus- ja telinevoimistelu	Perusvoimistelun perusliikkeet Permanto, rekki, hyppy nojapuut, trampoliini, puomi	syventäen saavutettuja taitoja, renkaat (P)
4. Uinti	Yleisen uintitaidon ylläpito (tavoite 200 m jatkuva suoritus)	Yleisen uintitaidon ylläpito (tavoite 200 m jatkuva suoritus)
5. Joukkuepalloilu jalka-, lento-, kori- ja pesäpallo salibandy	Perustaitojen ja -pelijatuksen kehittäminen pienpelit ja oikea peli (säännöt)	Saavutettujen taitojen laajentaminen pienpelit ja oikea peli
6. Mailapelit tennis, sulkapallo, pöytätennis	Perustekniikat lyönteihin säännöt	Perustekniikat ja kertaus mailapeliturnaus (sulkapallo ja pöytätennis, P)
7. Hiihto	Maastohiihdon eri tekniikoiden kertaus kunto- ja virkistyshiihto	Hiihtoa monipuolisesti
8. Jääurheilu luistelu, jääkiekko, kaukalopallo, ringette	Luistelutekniikan syventäminen mailatekniikka ja syöttö pienpelit	Saavutettujen taitojen syventäminen
9. Musiikkiliikunta/ tanssi	Rytmiikka improvisointi ja ilmaisuliikunta	aerobic tanssia mahdollisuuksien mukaan (valsit, jenkat...)
10. Kuntoliikunta	Kuntopiiriharjoittelu, kuntotestit	Kuntopiiriharjoittelu kuntosalitoiminta (tutustuminen) kuntotestit

4.15.7. Valinnaisuus

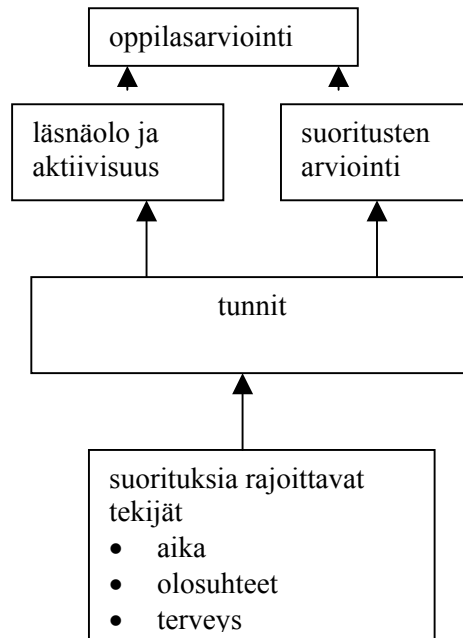
8-9 luokan oppilaille on mahdollisuus lisäliikuntaan ottamalla valinnaisliikunnan kurssin. Kurssilla syvennetään tuttujen lajien tieto- ja taitotasoa, sekä kehitetään itselle tärkeitä fyysisiä ja psyykkisiä ominaisuuksia. Sisällössä otetaan huomioon myös oppilaiden toiveita ja uusia lajeja, joita toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Luovaliiikunta (kehittää kehon tuntemustaan ja ilmauksellisuuttaan)

Koreografioiden suunnittelu, luovuus ja taiteellisuus ohjelmien teossa (tanssiesitykset kevät- ja joulujuhlaan). Perehtyminen eri tanssityyleihin mahdollisuuksien mukaan.

4.15.8. Arviointi

Oppilasarviointi pyrkii tukemaan, ohjaamaan ja kannustamaan oppilasta liikkumaan oikealla tavalla. Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8 on määritelty opetussuunnitelman perusteissa.

...

Arvioinnin tueksi, (luokkakohtaisesti soveltaen):

Fyysiset ominaisuudet:

- lihaskestävyys
- kestävyys
- kimmoisuus
- koordinaatio
- ketteryys
- notkeus
- nopeus
- reaktiot

Psyykkiset ominaisuudet:

- yritteliäisyys
- rohkeus
- itsevarmuus
- pitkäjännittäisyys
- aloitteellisuus
- kannattavuus
- auttamishalu

Tekniikka –taito:

- juoksu
- hypyt
- heitot
- hiihto
- luistelu
- suunnistus
- liikevaraston laajuus
- liikepuhtaus
- kuljetukset:
- jalan, käsin, mailalla
- haltuunotot:
- jalan, käsin, mailalla
- laukaukset ja lyönnit
- syötöt: lyhyet ja pitkät
- harhautukset -”give and go”
- pelivälineen suojaus

Taktiikka – pelikäsitys:

- avaukset
- puolenvaihdot
- kuljetussuunnan valinta
- liikkumisen ajoitus
- pelivälineen suhteen
- pelivälineen riiston ajoitus
- syöttösuunnat
- syöttösuuntien peittäminen
- varmistus
- vartiointi
- tyhjän tilan pelaaminen
- ja täyttäminen
- ”pallollisen” pelaajan paine
- seinäpeli
- ”jalasta haku”

4.16. KOTITALOUS

Kotitalous perustuu käytännön toimintaan ja ryhmässä työskentelyyn, Se antaa oppilaalle mahdollisuuden hankkia erilaisissa arkipäivän tilanteissa tarvittavia tietoja ja taitoja käytännön toimintataitoja, tiedonhankinta- ja käsittelytaitoja sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Taidon käsite sisältää konkreettisten työsuoritusten lisäksi ihmissuhdetaidot sekä eettisyyteen ja esteettisyyteen ohjaavat taidot. Yksittäisen sisältöalueen korostamista tulisi välttää, opetuksessa kaikki sisältöalueet ovat oppimisen kohteena samanaikaisesti. Työtä tehdään kuten kotonakin, jossa eri sisältöalueiden toimintoja toteutetaan yhtä aikaa. Tulevaisuutta tulisi ennakoida pohtimalla, mikä on olennaista ns. ydinoppiainesta tulevaisuuden maailmassa.

Yhteistyötä tehdään erityisesti terveystiedon, käsitöiden ja biologian kanssa.

4.16.1. Oppimisympäristö

Oppimisympäristön tulee tukea opetus suunnitelman perusteiden mukaan oppilaan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä hänen aktiivisuuttaan ja luovuuttaan. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, johon pyrkivät sekä opettaja että oppilaat omalla toiminnallaan. Kotitalousluokan lisäksi fyysiseen oppimisympäristöön voivat kuulua esim. koulun ATK- luokka, lähikaupat, luonto, näyttelyt sekä kaupungin- tai kunnan virastot.

Myös ravintolassa käymistä voidaan harjoitella ja tehdä eväsretkiä. Työpajojen tulisi ohjata oppilaita oma-toimisuuteen, itseohjautuvuuteen ja omatoimiseen, jopa itsenäiseen tiedon hankintaan.

Tieto- ja viestintätekniikka voidaan käyttää kotitalousopetuksessa sekä oppimisen että vuorovaikutuksen tukena. Kotitalousluokassa tulisi mahdollisuuksien mukaan olla tietokone internetyhteyksineen ja erilaisine työvälineohjelmineen sekä tulostin. Oppilaiden työprosessien dokumentoimiseen sekä oppimateriaalin tuottamiseen tulisi kotitalousopettajalla olla mahdollisuus käyttää digikameraa. Sen avulla voidaan valokuvata erilaisia projekteja valmistusvaiheineen, kuten esimerkiksi juhlia.

4.16.2. Arviointi

Kotitalouden arvioinnissa kiinnitetään huomiota mm. oppilaan

- tuntikäyttäytymiseen: aktiivisuuteen ja tehtävien tekemiseen
- tiedon hankintaan: tavoitteena on oppilaan itsenäisen työskentelyn ja annettujen ohjeiden noudattaminen
- työn suunnitteluun: työvälineiden käyttöön ja työvaiheiden järjestykseen
- työn toteutukseen: työskentelyn siisteyteen ja huolellisuuteen sekä jälkitöiden tekemiseen
- työn arviointiin: pyritään siihen, että oppilas osaa arvioida omaa työskentelyään, ryhmänsä työskentelyä ja työskentelyn tuloksia
- yhdessä elämiseen: toisten huomioonottamiseen, hyviin tapoihin

Kotitaloudelle on ominaista opettajan antama jatkuva suullinen palaute työskentelystä työharjoitusten yhteydessä.

4.16.2.1. Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle 8

Oppilas

- osaa noudattaa hyviä tapoja sekä ymmärtää kodin ihmissuhteiden ja tasa-arvon merkityksen
 - tuntee kotitalouteen liittyvän suunnittelun, työnjaon ja ajankäytön perusteita
 - tuntee ruoka-aineiden ominaisuuksia ja tavallisimpia ruuanvalmistuksen ilmiöitä ja osaa käyttää näitä tietoja hyväkseen ruuanvalmistuksessa
 - ymmärtää elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä
 - tietää ruuan turvallisuuteen liittyviä vaaratekijöitä
 - pystyy ohjatusti valmistamaan aterioita sekä tietää monipuolisen ruokavalion merkityksen omalle terveydelle ja hyvinvoinnille
 - tunnistaa suomalaisen ruoka- ja tapakulttuurin keskeisiä piirteitä
 - tuntee tärkeimmät kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet ja on selvillä kuluttajan vastuusta
 - tuntee kotitalouden rahankäytön perusteita ja osaa tehdä oman rahankäytönsuunnitelmansa
 - käyttää tarkoituksen mukaisia työtapoja ja aineita sekä tavallisimpia kodinkoneita turvallisesti
 - osaa huolehtia jätteiden peruslajittelusta
 - osaa tutkia tekstiilien hoito-ohjeita ja osaa tekstiilien perushoitomenetelmät
- osaa tehdä tavanomaisimmat

4.16.3. Tavoitteet ja oppisisällöt

1. Kurssi

Tavoitteet	Sisällöt	Toteutus	Aih kokonaisuudet
Perhe ja yhdessä eläminen Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • käyttää luovuutta ja mielikuvitusta. • kokee onnistumisia ja • innostuu kotitaloustöihin • tunnistaa omat tarpeensa • arvostaa suomalaista perinnettä osana kansainvälistyvää maailmaa 	Tasa-arvo ja ajankäyttö perheessä Sosiaalinen vastuu ja välittämisen ilmapiiri Hyvät tavat, erityisesti ruokailutavat ja asiallinen kielenkäyttö	Opetusryhmään tutustuminen Toisten oppilaiden kunnioittaminen ja kuunteleminen Tapa- ja ruokakulttuuri	Turvallisuus ja liikennekäyttäytyminen Ihmisenä kasvaminen (esim. jokakertainen töiden tasapuolinen jako ja muiden huomioonottaminen)
Ravitsemus ja ruokakulttuuri Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • käyttää luovuutta ja mielikuvitusta • kokee onnistumista • innostuu kotitaloustöiden harrastukseen 	Perusruuvalmiste- menetelmät Ruuan laatu ja turvallisuus Täysipainoisten aterioiden suunnittelu	Ruokalajeja ja eri kypsennysmenetelmät Elintarvikehygienia Ruoka-aineet Ateriakokonaisuuksien toteuttaminen Perinneruokapäivät	Turvallisuus ja liikennekäyttäytyminen Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys (esim. suomalaisen ruokakulttuurin arvostus, suomalaiset vuotuisjuhlat, suomalaiset perusruuat, leivonnaiset ja suomalainen tapakulttuuri)
Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas • kehittää arjen hallinnan taitoja • tunnistaa omat tarpeensa • toimii • toimii luontoa mahdollisimman vähän kuluttaen 	Kulutuksen ympäristövaikutukset Tavallisimpien elintarvikkeiden tunnistus ja käyttö	Lajittelu, jätehuolto	Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä
<ul style="list-style-type: none"> • Koti ja ympäristö • Oppilas • kokee onnistumista • kehittää arjen hallinnan taitoja 	Asunnon hoito Kotitalouskoneiden ja kodin laitteiden käyttö	Keittiön puhtaanapito Kotitalousluokan koneet ja laitteet	<ul style="list-style-type: none"> •

2. kurssi

Perhe ja yhdessä eläminen Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • arvostaa suomalaista perinnettä osana kansainvälistä maailmaa ja tietää myös vähän mitä maailmalla syö- 	Tapakulttuurit Kodinjuhlat Kansainvälinen keittiö	Vuotuiset juhlat: Isänpäivä, jouluku, perinteet, tavat leivonnaiset ja ruokalajit Kansainvälinen keittiö	Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
---	---	---	---

dään			
Ravitsemus ja ruoka kulttuuri Oppilas <ul style="list-style-type: none"> ymmärtää terveellisen ruuan merkityksen valitsee terveyttä edistäviä ruoka- ja ruuanvalmistustapoja 	Ravitsemussuositukset ja terveellinen ruoka Erilaiset ruokailutilanteet Ruokakulttuurin muuttuminen	Lautasmalli ja ruokaympyrä Ateriasuunnittelu Noutopöytä, työpaikka- ja koulu- ruokailu. Pikaruokailu	Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys Ihminen ja teknologia

3.kurssi

Perhe ja yhdessä eläminen Oppilas <ul style="list-style-type: none"> arvostaa suomalaista ruokaperinnettä 	Tapakulttuurit Kodin juhlat	Vuotuisat juhlat: <ul style="list-style-type: none"> laskiainen, pääsiäinen, vappu, äitienpäivä Rippijuhlat Lastenjuhlat	Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys
Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tunnistaa omat tarpeensa ja niiden yhteyden valintoihin ja arkipäivän toimintoihin 	Oman rahankäytön suunnittelu Kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet Tuotteiden ja palvelujen hankinta ja käyttö Kulutuksen ympäristövaikutukset	Mihin rahat kuluvat? Kuluttajansuojalaki <ul style="list-style-type: none"> miten valitsen ja ostan Palvelujen hintavertailuja <ul style="list-style-type: none"> teenkö itse vai ostan Hyötykäyttö ja kierrätys, energiasäästö, ympäristömerkki	Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys Viestintä ja mediataito
Koti ja ympäristö Oppilas <ul style="list-style-type: none"> toimii luontoa mahdollisimman vähän kuluttaen ja ympäristöä säästään 	Asunnon, lähiympäristön ja tekstiilien hoito	Kodinhoito ja siivousaineet, -välineet ja –menetelmät Pyykin esikäsitteleminen, peseminen ja jälkikäsitteleminen	Vastuu ympäristöstä ja kestävästä tulevaisuudesta

4.17. VALINNAISET AINEET

Valinnaisaineita kuvataan osin oppiainekohtaisissa sisällönkuvauksissa. Muilta osin valinnaisaineiden opetussuunnitelmaa täydennetään opetussuunnitelman tarkastamisen yhteydessä

4.17.1. Syventävä kieli/englanti

4.17.1.1. Tavoitteet

Syventävän kielen tavoitteena on syventää peruskursseilla opittuja asioita ja niiden tuomaa kielitaitoa.

4.17.1.2. Keskeiset sisällöt ja työskentelytavat

Kurssilla harjoitellaan kaikkia kielen neljää osa-aluetta: kuullun ja luetun ymmärtämistä, puhumista ja kirjoittamista. Kielen rakenneasioita kerrataan ja syvennetään, aiheina esimerkiksi aikamuodot, ehtolauseet, passiivi, artikkeleiden käyttö, relatiivilauseet ja sanajärjestys.

Kurssilla käytetään monipuolisia ja vaihtelevia työtapoja, sekä suullisia että kirjallisia. Oppilaita harjaannutetaan kirjoittamaan kirja- ja/tai elokuva-arvostelua englanniksi. Oppilaille on myös mahdollisuus luovaan kirjoittamiseen esimerkiksi runojen, sarjakuvien, aineiden ja dialogien muodossa. Kulttuuritietoutta saadaan vaikkapa opetusohjelmien avulla. Mahdollisuuksien mukaan kurssilla hyödynnetään koululla käyviä ulkomaalaisia vieraita, vaihto-oppilaita, sekä vaikkapa lähikuntien kulttuuritarjontaa. Koulun EU-projekteihin otetaan osaa mahdollisuuksien mukaan

4.17.2. Syventävämatematiikka

4.17.2.1. Tavoitteet

Syventävän matematiikan tavoitteena on syventää peruskursseilla opittuja taitoja ja niiden luomaa matemaattista ajattelua.

4.17.2.2. Keskeiset sisällöt ja työskentelytavat

Ongelmanratkaisu, matemaattinen mallinnus ja algoritmien hallinta.

Aloitetaan tiimityöskentelyllä josta vähitellen taitojen karttuessa päädytään yksilöllisiin ratkaisutehtäviin. Tarvittaessa ratkaistaan vaikeat tehtävät edelleen ryhmänä.

4.17.3. Tiedekurssi (8. luokan valinnaisaine)

4.17.3.1. Tavoitteet

- innostuminen luonnonilmiöiden havainnoimiseen ja syy/seuraussuhteiden etsimiseen
- havaintoaineistojen keräily ja havaintolaitteiden rakentelu
- kädentaitojen kehittäminen
- eräiden fysiikan, kemian (ja biologian) osa-alueiden syventely
- rohkaistuminen luovaan ajatteluun, omaperäisiin ratkaisuihin ja keksimiseen

4.17.3.2. Esimerkkejä tutkimus- ja rakentelukohteista

- malminetsinnän alkeet, kiviretki, näyte kivien lähettäminen jatkotutkimuksiin
- hiekkaprojekti (mitä hiekan seassa oleva tumma magneettiin tarttuva aine on?)
- kiteytymisen tutkiminen ”kide-eläinten” avulla
- hankaussähkön tutkiminen omatekoisella elektroskoopilla
- metallilejeerinkien tutkiminen alkemistien keinoilla
- elektroniikan peruskomponenttien ominaisuuksiin tutustuminen
- elektronisen äänigeneraattorin rakentaminen ja virittäminen erilaisiksi hälyttimiksi tai ”sähköuruiksi”
- vilkkuvalojen rakentaminen hohtodioditekniikalla
- hämärään, valoon, kuivuuteen sekä kosteuteen perustuvien kytkentäautomaattien rakentaminen
- sähkönjohtavuustesterin rakentaminen
- piirilevyn syövytystekniikan alkeet
- vesirakenttien rakentelu
- kansainvälisten yhteyksien ylläpitäminen (itävaltalainen elektroniikan opettaja on auttanut tiedekurssilaisia komponenttien valintaongelmissa sähköpostitse)

4.17.4. Valinnainen kotitalous

4.17.4.1. Tavoitteet

- syventää ja monipuolistaa 7. luokalla saatuja kotitaloudentaitoja
- antaa perustaidot, jotta oppilas selviytyy omassa taloudessaan kotitalouden hoidosta

- opastaa tavallisimmissa erikoisruokavalioissa
- avartaa tietämystä Suomalaisista perinneruuista ja kansainvälisestä keittiöstä
- auttaa järjestämään erilaisia kodinjuhlia

4.17.4.2. Sisällöt

8. lk

Kotisäilöntä

- sienien tunnistaminen, säilöntä ja ruuaksi valmistamien
- etikkasäilykkeet ja pikkelsit
- hillot, soseet ja mehustaminen

Tavallisimmat erikoisruokavaliot

laktoosi-intoleranssi, keliakia, diabetes, erilaiset allergiat ja kasvisruokavaliot

Suomalaiset perinneruoat

- tutustutaan eri maakuntien perinneruokiin ryhmittäin

Kodinjuhlit

- isänpäivä
- joululeivonnaiset ja jouluruuat
- pääsiäisruuat
- Vappu
- äitienpäivä

Arkiruoan valmistus

- Jauheliharuuat
- Pääruokakastikkeet
- Pataruuat
- Keitot
- Risotot
- Makkararuuat
- Kasvisruuat
- Broileriruuat

Kuluttajapolitiikka

- valistusta valittamisesta
- kotimyynti
- postimyynti

Omien ateriakokonaisuuksien suunnittelu

- oppilaat suunnittelevat 4 hengen ryhmässä ateriakokonaisuuden jonka sitten toteuttavat

Juhlien suunnittelu

- valmistellaan rippijuhlat, voileipäkakkujen ja täytekakkujen teko

9. lk

Pakastaminen ja säilöntä

- marjojen ja kasviksien pakastaminen
- erilaiset pakastusmateriaalit
- omenien pakastaminen ja säilöntä sekä monipuolinen käyttö

Kansainvälinen keittiö

- perehdytään parityöskentelynä monipuolisesti eri maiden keittiöihin

Kodinjuhlit

- huomioidaan kalenterissa

Asunnon suunnittelu

- jokainen suunnittelee itselleen unelmiensa kodin
- lähinnä perehdytään pohjapiirroksen ja keittiön suunnitteluun

Perhekeittiövuorot

- jokainen suunnittelee yksin ateriakokonaisuuden ja toteuttaa sen
- annetaan määräraha, jolla ateria täytyy 4 hengelle valmistaa

Sisäelimien käyttö ruuanvalmistuksessa

- maksa- ja veriruuat
- Juhlien valmistaminen
- erilaiset kodinjuhlat
 - toteutetaan yhdet kodinjuhlat, joissa tulee hyytelökakkujen valmistaminen

4.17.5. Valinnainen liikunta

4.17.5.1. Tavoite

Valinnaisliikunnan tunneilla pyritään oppilaan liikuntataitojen syventämiseen sellaisiksi, että ne riittävät mahdollisimman monen lajin täysipainoiseen harrastamiseen.

4.17.5.2. Oppisisällöt

Valinnaisliikunnan tuntisisällöt suunnitellaan lukuvuoden alussa oppilaiden kanssa siten, että oppilaat saavat halutessaan painottaa kustakin alla olevasta liikuntamuotoryhmästä kahta tai kolmea lajia ja jättää yhden tai kaksi pois. Kurssi suunnitellaan aina kulloisenkin ryhmän toiveiden mukaan.

Sisäpalloilu	Ulkopalloilu	Perusliikunta	Lajitutustumiset
- lentopallo	- jalkapallo	- uinti	- itsepuolustus
- salibandy	- pesäpallo	- telinevoim.	- kuntonyrkkeily
- sulkapallo	- jääpelit	- hiihto	
- koripallo		- yleisurheilu	
		- suunnistus	

4.17.6. Maa- ja metsätalous

2h / viikko 8-luokat

Kurssi kaikille maataloudesta, metsistä, eläimistä ja kasveista kiinnostuneille! Ohessa alustavaa ohjelmaa 2005 – 2006.

4.17.6.1. Syksy

Aluksi tehdään ravinnekoe erilaisille kasveille ja mietitään miten ravinteet nyt sitten kasveihin vaikuttavat. Tutustutaan Suomen viljakasveihin. Vierailaan jollakin Pyhäjoen vilja- tai perunatilalla ennen talvea. Samalla haastatellaan yrittäjää ja tutustutaan ammattiin. Opiskellaan Suomen yleisimmät kotieläimet ja suomen omat maatiaisrodut. Porotaloutta käsitellään internet- tehtävin. Jos haluja on niin voidaan tutustua myös lemmikkieläimiin tarkemmin (ehkä omiin?). Eläinten oikeudet käydään läpi: miten eläimiä tulisi kohdella? Tässä voimme vierailla Raahen löytöeläinkodilla.

Joulua ennen pääsette reportterinhommiin! On tarkoitus haastatella joitakin henkilöitä, jotka ovat jossain maa- metsätalous, tai puutarha-alan ammatissa ja esitellä oma haastattelu muille. Jos tehdään laajemmat jutut voidaan ajatella parityötä.

4.17.6.2. Kevät

Aluksi opiskellaan hiukan mistä omat viljelykasvimme ovat peräisin. Jos innostusta on niin tehdään pieni-muotoiset julisteet kasvien alkuperästä, käytöstä ja nykyisestä viljelyalueesta. Puutarhan kasveihin ja vihanneksiin tutustutaan viljelemällä niitä, eli siemenet purkkiin maaliskuulla ja toukokuulla katsotaan, mitä on saatu kasvatettua. Tässä oppilaat voivat esittää toivomuksia siitä mitä kasveja haluaisivat kasvatettavan. Kasvit voi sitten viedä kotiin kurssin lopuksi omaksi iloksi. Vierailemme myös puutarha-alan yrityksessä kerran tai kaksi kevään aikana.

Loppukevään aiheena on metsätalous ja Suomen metsät, sekä riista- ja kalatalous. Oppilaat tekevät tässä esittelyn jostakin Suomalaisesta riistaeläimestä. Voitaisiin tehdä joku yhteistyöjuttu kotitalouden kanssa ja laittaa yhdessä ruokaa vaikka hirvestä! Käymme läpi myös metsästyslain pääkohtia. Mikäli kiinnostuneita on voidaan prepata metsästäjäntutkintoa. Kurssin lopulla tarkastellaan Suomen asemaa EU:ssa maataloustuottajana. Lisäksi voimme ottaa esille sellaisia aiheita, jotka kiinnostavat oppilaita erityisesti. Toukokuun lopulla teemme vielä retken Ruukin Maatalous- alan oppilaitokseen.

Kurssilla ei järjestetä kokeita!

Arvostelu omien töiden (tehtävät, esitelmät, haastattelut yms.) ja paritöiden perusteella.

Oma numero todistukseen.

Ei jatku 9-luokalle!

4.17.7. Tietotekniikka

4.17.7.1. Tavoitteet

Valinnaisen tietotekniikan kurssien tavoitteena on syventää muun opetuksen yhteydessä omaksuttuja tietotekniikan perustaitoja sekä käsitellä ryhmän valinnan mukaisesti uusia tietotekniikkaan liittyviä kysymyksiä.

4.17.7.2. Keskeiset sisällöt ja työskentelytavat

Harjoitellaan kymmensormijärjestelmää, sähköpostin käyttöä ja Internetin käyttöä. Käydään läpi keskeiset Windows- käyttöjärjestelmän toiminnot sekä perusohjelmat: Word, Excel ja Power Point. Toteutetaan tutkielman teko sekä luodaan monipuoliset kotisivut verkkoon.

Valinnan mukaan syvennyttään kuvan käsittelyyn, ohjelmointiin tai taitto-ohjelman käyttöön. Tutustutaan virtuaalioppimisen menetelmiin.

Työskentely tapahtuu pääosin käytännön harjoituksina tietokoneen ääressä konetta käyttäen.

4.17.8. Lyhytkurssit

Pyhäjoen Yläasteen valinnaisaineet sisältävät yhden viikkotunnin valinnaisainevalinnat sekä 8. että 9. luokalla. Nämä toteutetaan lyhytkursseina.

Vuosittain työsuunnitelman yhteydessä vahvistettavalla tavalla opiskellaan kursseja, jotka tutustuttavat oppilaita heidän valitsemiinsä aiheisiin.

Toteutuvien aineiden osalta koulun johtokunta vahvistaa opetussuunnitelman lukuvuosittain työsuunnitelman hyväksymisen yhteydessä.

4.18. OPPILAANOHJAUS

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaan persoonallista kasvua ja kehitystä. Oppilaan opiskeluvalmiudet ja sosiaaliset taidot kehittyvät ja elämänhallintataidot lisääntyvät. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja yhteistyössä vanhempiensa ja koulun aikuisten kanssa.

Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Oppilasta tuetaan turvalliseen siirtymiseen opintopolun nivelvaiheissa oppilaanohjaajien ja opettajien sekä toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien ja opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat. Tämä siirtyminen tapahtuu yhteistyössä kotien kanssa.

Ensimmäisestä luokasta alkaen luodaan pohja oppilaanohjauksen tavoitteiden toteuttamiselle. Tavoitteet täydentyvät ja syvenyvät siirryttäessä vuosiluokalta toiselle. Oppilaanohjaus tukee omalta osaltaan syrjäytymisen ehkäisyä

4.18.1. Oppilaanohjauksen tavoitteet ja sisällöt

4.18.1.1. Oppilaanohjauksen yleiset tavoitteet

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen sekä tavoitteelliseen työskentelyyn
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja elämäänsä varten
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan saa tukea ja ohjausta koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa ja opiskelullisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatin (opiskelu) valinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen
- toimii aktiivisena kouluyhteisön jäsenenä ja edistää omalta osaltaan hyvää kodin ja koulun yhteistyötä

4.18.2. Vuosiluokat 1-2

Oppilaanohjauksen tavoitteena alkuopetuksessa on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä hänen siirtyessään esiopetuksesta/päivähoidosta/kotoa kouluun. Oppilaanohjaus toteutetaan eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjauksessa keskitytään auttamaan oppilaan sopeutumista kouluyhteisöön mm. opettamalla hänelle opiskelun perustaitoja ja koulun sääntöjä sekä tukemalla sopeutumista omaan luokkaan. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on vähitellen kehittää oppilaan vastuuta omasta työstään ja ympäristöstään sekä ohjata häntä omatoimisuuteen ja aktiivisuuteen opiskelussaan.

Alkuopetuksen aikana voidaan tutustua oppilasta lähellä oleviin ammatteihin: oman perheen ja suvun ammatteihin sekä kouluyhteisössä oleviin ammatteihin

4.18.3. Vuosiluokat 3-6

Vuosiluokkien 3-6 aikana oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilasta itsenäistymiseen, vastuullisuuden ja yritteliäisyyteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta ja hänen huoltajiaan ohjataan perusopetuksen nivelvaiheisiin liittyvissä valinnoissa. Ohjauksen tehtävänä on lisäksi ohjata oppilasta kehittämään tiedonhankinnan valmiuksia ja -taitoja, käyttämään monipuolisia työtapoja sekä löytämään oman oppimistyylinsä.

Oppilasta ohjataan myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen sekä erilaisuuden arvostamiseen. Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 3-6 aikana pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Lisäksi oppilaan tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä omalta opettajaltaan.

6. luokan oppilaiden siirtymistä 7. luokalle, jolloin opetuksen paino siirtyy luokkaopetuksesta aineenopetukseen, tuetaan oppilaanohjaustunnilla, tutustumiskäynneillä 7. – 9. –luokkien kouluun sekä tilaisuudella, jossa oppilailla ja heidän huoltajillaan (vanhemmillaan) on mahdollisuus tavata tulevat ryhmänohjaajat.

4.18.4. Vuosiluokat 7-9

Perusopetuksen vuosiluokkien 7.–9. Oppilaanohjauksen tavoittena on, että oppilas muodostaa kokonaiskäsitteksen opetuksesta koulun toimintatavoista, oppii tuntemaan Suomen koulutujärjestelmän ja työelämän peruspiirteet, oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia, oppii kriittisesti ja realistisesti arvioimaan omia opiskelutaitojaan ja tuntemaan hänelle sopivia opiskelustrategioita ja oppii hankkimaan lisätietoa kyseisistä asioistasamoin kuin työskentelemään tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti.

Perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien oppilaanohjaus järjestetään siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu

- henkilökohtaisesta ohjauksesta
- pienryhmäohjauksesta
- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- työelämään tutustumisesta.

Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatin (opiskelu)valintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä opinto-ohjaajan kanssa kahden kesken tai yhdessä vanhempiensa ja asiaan liittyvien koulun aikuisten kanssa. Henkilökohtainen ohjaus järjestetään systemaattisesti jokaiselle oppilaalle, minkä ohella oppilaalla on mahdollisuus henkilökohtaiseen ohjaukseen tarpeen vaatiessa muulloinkin hänen niin halutessaan 7. luokalla henkilökohtaisen ohjauksen keskeisiä teemoja ovat uuteen oppimis-ympäristöön siirtyminen, opiskelutaitojen kehittyminen, opiskelun suunnittelu ja valinnaisaineiden valinta sekä orientoiminen perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. 8. luokalla henkilökohtaisessa ohjauksessa painottuu itsetuntemuksen lisääntyminen ja opiskelutaitojen kehittyminen ja perusopetuksen jälkeisiin opintoihin orientoitumisen syventäminen 9. luokalla näiden painottuu lisäksi jatko-opintojen ja urasuunnittelun käytännöllinen ohjaus. Tämä jatko-opintojen valinta toteutetaan yhteistyössä koulun aikuisten ja kotien kanssa.

Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii käsittelemään ryhmässä kaikille yhteisiä ja kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Luokkamuotoista ohjausta on

- 7. luokalla 0,5 viikkotuntia,
- 8. luokalla 0,5 viikkotuntia ja
- 9. luokalla 1 viikkotunti.

Luokkamuotoisessa ohjauksessa käsitellään kaikkia oppilaita koskevia yhteisiä asioita seuraavien sisältöjen puitteissa.

Luokkamuotoisen ohjauksen sisällöt

	7. lk	8. lk	9. lk
Koulu yhteisö	tavat, säännöt, äyhtäytyminen opintojen eteneminen ja arviointi	vastuu nuoremmista, perusopetuksen rakenne, eteneminen, arviointi	koulun päätyminen, arviointi ja eteneminen, päättötodistus
Opiskelutaidot	opiskelutekniikka, tiedonhaku	opiskelutekniikka, oman oppimisen arviointi, tiedonhaku	opiskelutekniikan kertaus, tiedonhaku,
Itsetuntemus	vuorovaikutustaidot	itsetuntemus, opiskelun itsearviointi	realistinen kuva itsestä jatko-opintoja ajatellen: omat kyvyt ja mahdollisuudet
Suomen koulutusjärjestelmä	opiskelu yläluokilla	koulujärjestelmä: yleiskuva	koulujärjestelmä: 2. aste, korkea-aste, elinikäinen oppiminen
Jatko-opintomahdollisuudet	opiskelu 2. asteella	jatko-opinnoista 2. asteella, työelämälähtöinen opiskelu sekä korkeakouluopiskelu	jatko-opintojen selkeyttäminen, hakeutuminen 2. asteelle, valintaperusteet, jatko-opintoihin liittyvät ainevalinnat ja infot...
Ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut	koulun ohjausneuvonta- ja tukipalvelut	työhallinnon tietopalvelut	työhallinnon tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut
Tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä	tasa-arvo: valinnaiset opinnot,	tasa-arvoisuus työelämässä	tasa-arvoiset jatkokoulutusmahdollisuudet

Sekä myös oppitunneilla oppilailta esiin tulleita teemoja, jotka ovat yhteisesti jaettavissa ja keskusteltavissa.

Yksi osa oppilaanohjausta on työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun yhteistyö. Sen tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä sekä itseohjautuvuudesta aikuisten kokemuksta ja tietoa hyväksi käyttäen. Työelämän ja oppilaitosten edustajien vierailut eri oppiaineiden luokkatunneilla, työpaikkakäynnit eri oppiaineissa ja työelämään tutustuminen (TET) ovat keskeinen tämän yhteistyön muoto.

Työelämään tutustumisen jaksoilla oppilas saa omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumista järjestetään kaikilla luokka-asteilla vähintään seuraavasti:

- 7. luokilla yksi päivä
- 8. luokilla kaksi päivää
- 9. luokilla viisi päivää.

Lähtökohtaisesti oppilaat hankkivat TET-paikkansa oma-aloitteisesti ja raportoivat TET-jaksosta harjoittelu-päiväkirjalla.

5. LUKU: ARVIOINTI

5.1. TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

5.1.1. Mitä arvioidaan

Opetusministeriön arviointistrategiassa arvioinnin tehtävä on kuvattu selkeästi. Arvioinnin tulee tukea koulu- ja opettajia opetuksen jatkuvassa uudistamisessa. Arvioinnin tulee myös tuottaa tietoa oppilaitosten ja koko koulutusjärjestelmän toimivuudesta ja tuloksista. Arviointitietoa tarvitaan myös keskustelun ja päätöksenteon perustaksi koulutuksen tulevaisuutta suuntaavissa ratkaisuissa.

Kuntasuunnitelmassa tai erillisessä koulutusstrategiassa koulutuksen järjestäjä asettaa koulutuksen tavoitteet. Näiksi tavoitteiksi ja siten myös arvioinnin kohteiksi yksilötasolla nousevat entistä keskeisemmin tietojen hallinnan rinnalla oppimaan oppimisen taidot, kommunikaatiovalmiudet, sosiaaliset taidot, ammatillinen osaaminen sekä itsetunnon ja jatkuvan oppimisen valmiudet.

Organisaatiotasolla arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kehittämään koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen omaa toimintaa; vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tehokkuutta. Paikallinen itsearviointi toimii siten myös eräänlaisena paikallisena laatujärjestelmänä.

Koulun tasolla toiminta näkyy opetussuunnitelmassa, jota voidaan kutsua koulun 'laatukäsikirjaksi'.

Arviointisuunnitelmasta käy ilmi, mitä arvioidaan, miksi arvioidaan, milloin arvioidaan kuka tai ketkä arvioivat, kuinka usein arvioidaan sekä keille tulokset tiedotetaan.

5.1.2. Miten arvioidaan

Arviointimenetelmien valinta riippuu pitkälle siitä halutaanko toiminnasta määrällistä vai laadullista tietoa. Tiedon tarve ja arvioinnin tavoitteet määräävät yleensä menetelmät.

Taloudellisuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden arviointi vaatii monenlaisten menetelmien käyttämistä. Tilastotietoja vertailemalla voidaan tehdä arviointeja suhteessa naapurikuntiin tai aiempiin vertailulukuihin. Taloudellisuustilastojen vaarana on yksipuolisuus; taloudellinen ei välttämättä ole tehokasta ja vaikuttavaa ja päinvastoin.

Erilaiset valtakunnalliset tai ylikunnalliset kokeet mittaavat oppilaiden oppimista ja kertovat siten myös jostain opetuksen vaikuttavuudesta. Kyselyillä puolestaan voidaan kartoittaa huoltajien päättäjien, oppilaiden ja muiden sidosryhmien käsityksiä koulutoimen tilasta ja kehittämistarpeista. Vaarana on, että kyselyjä tehdään liikaa, jolloin vastausprosentti ja huolellisuus laskevat ja kyselyn luotettavuus laskee. Tarpeista riippuen tietoa voidaan hankkia myös haastatteluilla, havainnoimalla, kehittämiskeskusteluilla jne.

Tärkein arviointimenetelmä on kuitenkin itsearviointi, jota jokaisen yksilön, työyhteisön ja organisaation tulee harjoittaa jatkuvasti. Itsearvioinnin avulla niin oppilas kuin opettajakin voi parhaiten kehittää itsetuntemustaan ja omaa toimintaansa vastaamaan ympäröivän yhteiskunnan haasteisiin.

5.1.3. Arviointikohteet

Pyhäjoen kunnan koulutoimen arviointisuunnitelmassa arviointikohteiksi on valittu varsin konkreettisia kohteita: opetussuunnitelma, kasvatus- ja opetustyön järjestäminen, oppilasarviointi, oppilashuolto ja henkilöstön kehittäminen.

Arvioinnin tuloksia käytetään opetustoimen kehittämiseen. Tuloksissa havaittuja epäkohtia ja puutteellisuuksia voidaan korjata ja toisaalta hyviä käytäntöjä tiedottaa muille. Tuloksia voidaan käyttää parantamaan oppimisedellytyksiä ja ne mahdollistavat yhteistyön ja avoimuuden. Käytännössä arviointi voi johtaa toimintatapojen uudistamiseen, hallinnollisiin ratkaisuihin, henkilöstöpolitiikan uudistamiseen. Tämän arviointisuun-

nitelman tavoitteena on mm. opetussuunnitelman, sekä opiskeluympäristön ja -menetelmien, opetuksen tehokkuuden, tuloksellisuuden ja taloudellisuuden kehittäminen.

5.1.4. Arviointituloksista tiedottaminen

Arvioinnin tuloksista tiedottaminen on avointa ja keskeisiltä tuloksiltaan julkista. Koulutasolla tehtävä arviointi julkistetaan koulun omalle henkilökunnalle. Koulutuslautakunnan tasolla tehtävä arviointi puolestaan julkistetaan koulutuslautakunnan luottamushenkilöille ja koulun viranhaltijoille.

5.2. OPPILAAN KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINTI JA SEN KRITEERIT

Oppilaan käyttäytymistä ohjataan em. tavoitteiden mukaisesti. Käyttäytymisen arviointi on mahdollisimman oikeudenmukaista, jatkuvaa ja monipuolista. Käyttäytymisen arviointiin osallistuvat kaikki oppilasta opettavat opettajat yhdessä.

Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti liitteenä olevan kaavan mukaisesti luokilla 1-5. Lisäksi oppilaan käyttäytymisestä keskustallaan tarvittaessa vanhempien kanssa. Luokilla 5 - 9 käytetään käyttäytymisen osalta numeroarviointia, mutta tällöinkin voidaan käyttää lisäksi sanallista arviointia.

Käyttäytymisen arviointi perustuu edellä esitettyjen oppilaan käyttäytymiselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen.

Käyttäytymisnumeron antamisessa noudatetaan seuraavia periaatteita:

10	Oppilas hallitsee ja noudattaa käyttäytymiselle asetetut tavoitteet. Noudattaa sääntöjä esimerkillisen hyvin. Oppilas on kouluyhteisössä rakentavasti toimiva ja myönteinen. Edistää omalla esimerkillään ja toiminnallaan työrauhaa ja viihtyvyyttä. Erittäin positiivinen asenne koulutyöhön.
9	Oppilas käyttäytyy moitteettomasti ja on saavuttanut ainakin lähes kaikki oppilaan käyttäytymiselle asetetut tavoitteet. Myönteinen asenne koulutyöhön. Oppilaalla ei ole jälki-istuntoja eikä muita rangaistuksia.
8	Oppilas on saavuttanut pääsääntöisesti oppilaan käytökselle asetetut tavoitteet. Käyttäytymisessä on kuitenkin pieniä puutteita ja huomauttamisen aiheita. Oppilaalla on selvää yritystä asenteessa koulutyötä kohtaan.
7	Oppilaan käyttäytymisessä ja asenteissa on parantamisen varaa. Ei ota riittävästi huomioon kouluyhteisön muita ihmisiä eikä ympäristöään. Oppilas on rikkonut usein koulun sääntöjä.
6	Oppilaalla on vaikeuksia käyttäytymisen tavoitteiden saavuttamisessa. Toistuvaa sääntöjen rikkomista ja epäasiallista käytöstä. Asenne koulutyöhön on välinpitämätön ja sitoutuminen koulutyöhön on heikko. Oppilaalla on vaikeuksia tiedostaa omaa vastuutaan toiminnastaan.
5	Käytöshäiriöt ovat jokapäiväisenä ongelmana. Oppilas käyttäytyy jatkuvasti röyhkeästi, epäluotettavasti, vastuuttomasti ja käyttää epäasiallista, törkeää puhetapaa. Asenne koulutyöhön on kielteinen. Oppilasta joudutaan rankaisemaan usein

4	<p>Hylätty käyttäytymisen arvosana. Käyttäytyy jatkuvasti sääntöjen vastaisesti ja väkivaltaisesti. Oppilas ei voi epäsosiaalisen käyttäytymisen vuoksi jatkaa normaalissa luokkaopetuksessa.</p>
----------	--

5.2.1. Tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle

Hyvä käytös merkitsee toisten ihmisten ja lähiympäristön huomioonottamista kaikissa tilanteissa. Hyvien käytöstapojen oppiminen vahvistaa itsetuntoa, opettaa sosiaalisuutta ja empatiakykyä sekä suvaitsevaisuutta. Pyhäjoen kouluissa on asetettu oppilaan käyttäytymiselle seuraavat tavoitteet:

Hyvät tavat

- tervehtiminen
- asiallinen kielenkäyttö
- kohteliaisuus (esim. kiitos, ole hyvä, anteeksi)
- asiallinen pukeutuminen
- hyvät ruokailutavat
- sovitusta aikarajoista kiinnipitäminen
- asiallinen käyttäytyminen yleisötilaisuuksissa: koulun juhlissa, konserteissa, teatterissa, kirkossa yms.

Muiden ihmisten huomioon ottaminen

- auttaminen ja kannustaminen
- kyky työskennellä kaikkien kanssa
- henkisen ja ruumiillisen koskemattomuuden kunnioittaminen
- erilaisuuden hyväksyminen
- ihmisten välisen tasa-arvon (ihmisoikeuksien) kunnioittaminen
- taito asettautua toisen ihmisen asemaan (empatia)
- työrauhan antaminen
- kaikkien työn arvostaminen

Sääntöjen noudattaminen

- oppilas ymmärtää, että yhteisiä sääntöjä tarvitaan ja haluaa noudattaa niitä
- koulun, luokan ja opetusryhmän säännöt
- liikennesäännöt
- lainsäädäntö (esim. tupakkalaki)

Ympäristön huomioon ottaminen

- lähiympäristön siisteydestä ja järjestyksestä huolehtiminen
- aineellisen ympäristön ja koulun ja muiden omaisuuden huolellinen ja varovainen käsittely
- lähiluonnon suojelu
- kestävä kehityksen periaatteiden edistäminen

5.3. OPPILASARVIOINTI

Oppilaan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti. (PkL 22§)

Oppilaan arvioinnista päättää kunkin oppiaineen tai opintokokonaisuuden osalta oppilaan opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta oppilaan arviointiin.

Pyhäjoen kunnan perusopetuksen todistuksissa käytetään oppilaan arvioinnissa luokilla 1-4 sanallista arviointia ja luokilla 5-9 numeroarviointia. Käyttäytyminen arvioidaan luokilla 1-4 sanallisesti erillisenä todistuksen liitteenä. Todistuskaavat liitteenä.

Luokilla 1-6 oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä kirjallinen lukuvuositolustus. Väliarviointi voidaan antaa kirjallisena todistuksena ja/tai se voidaan toteuttaa huoltajan kanssa käytävänä arviointikeskusteluna. Luokilla 7-9 oppilas arvioidaan työsuunnitelmassa päätetyllä tavalla kurssikohtaisesti jokaisen jakson päättyessä. Jaksotodistus annetaan kolme (3) kertaa lukuvuodessa. Perusopetuksen koko oppimäärän hyväksyttävästi suorittaneelle oppilaalle annetaan 9.luokan lopussa päättötodistus.

Opintusuoritusten arvioinnissa ja opinnoissa etenemisessä noudatetaan peruskouluasetuksen 2. luvun ja opetushallituksen antamia määräyksiä ja ohjeita. Oppilasarvioinnin periaatteita ja käytäntöjä tarkennetaan koulukohtaisesti koulujen omissa opetus- ja työsuunnitelmissa. Kouluilla on myös omat arviointisuunnitelmat.

Arviointia oppiaineittain kuvataan myös luvun 4. oppiainekohtaisissa osuuksissa

5.4. TODISTUKSET

Todistuskaavat liitteenä

6. LUKU. TIETOSTRATEGIA

Opetussuunnitelman perusteiden edellyttämänä tietostrategiana noudatetaan kouluittain laadittuja ja voima-
saolevia tietostrategioita.

7. LUKU. VOIMAANTULO

Tämä opetussuunnitelma otetaan käyttöön pyhäjoen kunnassa:

vuosiluokilla 1-4	1.8.2004 lukien
vuosiluokilla 5-8	1.8.2005 lukien
vuosiluokilla 9	1.8.2006 lukien

Samalla kumoutuu aiemmin käytössä ollut opetussuunnitelma.

LIITTEET:

LIITE 1. PYHÄJOEN PERUSOPETUKSEN TUNTIJAKO

Aine / lk:t	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Yht.
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7	5	5	4	4	3	3	4	42
A - kieli			2	2	2	2	3	3	3	17
B - kieli							3	2	1	6
Matematiikka	4	4	4	4	4	4	3	3,5	3,5	34
Ympäristöoppi	2	2								4
Biologia ja maantieto			3	3	2	2	2	2	3	17
Fysiikka ja kemia					1	1	2	2,5	2,5	9
Terveyskasvatus							1	2	0	3
Uskonto / elämäkats.	1	1	1	1-2*	1-2*	2	0,5	1,5	1	11
Historia ja yhtkunta					2	2	2	2	3	11
Musiikki	2	2	1	1	1	1	1			9
Kuvataide	1	1	1	1	1	1	2			8
Käsityö	2	2	2	2	2	2	3			15
Liikunta	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18
Kotitalous							3			3
Oppilaanohjaus							0,5	0,5	1	2
Koulukohtainen valinta/painotus taitoaineissa			2	2	3	3				10
Valinnaisaineet								7	7	14
Oppilaan vähimmäistuntimäärä	21	21	23	23-24*	25-26*	26	31	31	31	233

* Uskontoa voidaan opettaa: IV luokalla yksi viikkotunti ja V luokalla kaksi viikkotuntia, jolloin IV luokan kokonaisviikkotuntimäärä on 23 ja V luokan kokonaisviikkotuntimäärä 26 tuntia, tai uskontoa voidaan opettaa IV luokalla kaksi viikkotuntia ja V luokalla yksi viikkotunti, jolloin IV luokan kokonaisviikkotuntimäärä on 24 ja V luokan kokonaisviikkotuntimäärä 25 tuntia.

LIITE 2. OPPIMISSUUNNITELMA

Oppilaan nimi ja luokka: _____

Osoite: _____

Puh: _____

Huoltajan nimi: _____

Osoite: _____

Puh: _____

Opettaja: _____ Puh: _____

Erityisopettaja: _____ Puh: _____

Muut asiantuntijat: _____

Tukipalvelut: _____

Apuvälineet: _____

Oppiaine ja/tai asia: _____

Tavoitteet ja toimenpiteet: _____

Arviointiajankohta: _____

Paikka ja päiväys: _____

oppilas

huoltaja

opettaja

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

HOJKS
Oppilaan Nimi

Pyhäjoen _____ koulu

Perustiedot

Lukuvuosi _____ - _____

Oppilaan nimi : _____

Syntymäaika : _____

Osoite : _____

Uskontokunta : _____

Puhelin : _____

e-mail: _____ @ _____

Huoltaja : _____

Osoite : _____

Puhelin : _____

e-mail : _____ @ _____

Huoltaja : _____

Osoite : _____

Puhelin : _____

e-mail : _____ @ _____

Muuta huomioitavaa :

Harrastukset : _____

Koulu : _____

Luokka : _____

Osoite : _____

Puhelin : _____

Opettaja : _____

Puhelin : _____

e-mail : koulu : _____@_____

opettaja: _____@_____

Yhteistyöhenkilöt

Muut opettajat _____

Koulunkäyntiavustaja : _____

Puhelin : _____

e-mail : _____@_____

Kouluterveydenhoitaja : _____

Puhelin : _____

e-mail : _____@_____

Sosiaalityöntekijä : _____

Puhelin : _____

e-mail : _____@_____

Terapeutit _____

Puhelin : _____

e-mail : _____@_____

Terapeutit : _____

Puhelin : _____

e-mail : _____@_____

Muu, mitä : _____

Iltapäivähoito : _____

Muu henkilökunta : _____

Tiedot päivitetty : _____

HOJKS :n laatiminen ____ 9-vuotinen ____ 11-vuotinen oppivelvollisuus
Oppimäärä ____ yleinen ____ yksilöllistetty

Siirtopäätös erityisopetukseen tehty pvm. _____

Tiedonsiirtolupa

Opettaja / erityisopettaja / psykologi _____ saa luvallani / luvallamme olla yhteyksissä lastani tutkiviin / opettaviin viranomaisiin myös tämän siirtyessä koulusta tai kouluasteelta toiseen.

Päiväys _____

Oppilas _____

Huoltaja(t) _____

Oppilaan tilanne

Diagnoosi : _____

Tehty: pvm. ,missä ? _____

Lääkitys : _____

Muut testit (LUKI- ym. testit, pvm.) :

Oppilaan taidot ja vahvuudet

Omatoimisuus , orientaatio

<i>Oppilas</i>	Huoltaja	Opettaja	Muu

Käyttäytyminen , sosiaalisuus

Oppilas	Huoltaja	Opettaja	Muu

Vahvuudet

Oppilas	Huoltaja	Opettaja	Muu

Missä tarvitaan tukea , muutosta , kehitystä ?

Oppilas	Huoltaja	Opettaja	Muu

Opetus ja oppiminen

Oppilaan erityiset tarpeet yksilölliseen opetukseen ja / tai ohjaukseen ,
opetusjärjestelytarpeet ja apuvälineet:

Integrointimahdollisuudet yleisopetusryhmiin (mahd. avustajatarve):

Tuntitilanteet

Integroitu ryhmä :

Pienryhmä / erityisopetusluokka :

Oppilaan opetusympäristö(t) :

Oppimiseen vaikuttavia tekijöitä
-muisti, hahmotus, aistit, kyvyt, logiikka , yleistieto sekä keskittyminen :

Asenne ja suhtautuminen koulutyöhön : _____

Tavoitteet lukuvuodelle _____ - _____

Kokonaistavoitteet

Lähitavoitteet

Yksilölliset ainekohtaiset tavoitteet

Ilmoitetaan myös tuntimäärät sekä osallistuminen yleisopetuksen mukana, integrointi.

Ilmoitetaan myös ainekohtaiset tuntimäärät.

(Käytetään tarvittaessa erillistä liitettä.)

Äidinkieli

Matematiikka

luottamuksellinen

Uskonto

Historia

Ympäristötieto

Englanti

Käsityö

Liikunta

Musiikki

Kotitalous

Valinnaisaineet

Arviointi

Miten oppiainekohtaiset tavoitteet saavutettu ? Mitä muutetaan ?

Ai

Ma

Ue

Hi

Ym

En

Kä

Li

Mu

Ko

Muuta

Arviointi

Kokonais- ja lähitavoitteiden saavuttaminen. Mitä muutetaan ?

Kokonaistavoitteet:

Lähitavoitteet:

Kodin ja koulun sopimukset kasvatuskäytännöistä : _____

Kokemuksia onnistuneista opetusjärjestelyistä ja muista oppilaan koulunkäyntiä kannustavista huomioista : _____

Kodin ja koulun yhteistyötoiveita:

luottamuksellinen

Yhteistyötoiveita : _____

Tämän oppilasta koskevan HOJKS asiakirjan allekirjoituksellamme vahvistamme ja sitoudumme siihen.

Paikka ja päiväys _____

oppilas

huoltaja

opettaja

koulun johtaja / rehtori

Seuraava arviointiaika _____

Liitteinä:

- oppilaan lukujärjestys
- poissaolot
- lisätarkennukset ainekohtaisiin tavoitteisiin
- oppilaan koulunkäyntiin liittyvät asiantuntija- ym. lausunnot
- siirtopäätökset

LIITE 4. VUOSILUOKAN 1 VÄLIARVIOINTI

PYHÄJOEN KUNTA
PERUSKOULU

Oppilas: _____ 1. lk

VÄLIARVIOINTI
pvm: _____

Oppiaineet: äidinkieli ja kirjallisuus, ympäristö- ja luonnontieto, matematiikka, uskonto/elämäkatsomustieto, musiikki, kuvataide, käsityö ja liikunta

Edistyminen

Äidinkieli ja kirjallisuus

Lukeminen

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Tunnet opetetut kirjaimet ja äänteet	☐	☐
Luet tavuja	☐	☐
Luet sanoja	☐	☐
Luet lauseita	☐	☐
Ymmärrät lukemasi	☐	☐

Kirjoittaminen

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Kirjoitat tavuja	☐	☐
Kirjoitat sanoja	☐	☐
Kirjoitat lauseita	☐	☐

Matematiikka

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Tunnet numerot 0-10	☐	☐
Lasket yhteen- ja vähennyslaskuja Lukualueella 0-10	☐	☐

Lisätietoja:

luokanopettaja

huoltajan allekirjoitus

Käyttytymisen ja työskentelytaitojen arviointi erillisellä liitteellä.

LIITE 5. VUOSILUOKAN 1 LUKUVUOSITODISTUS

PYHÄJOEN KUNTA
PERUSKOULU

Oppilas: _____ 1 lk LUKUVUOSITODISTUS
Pvm: _____

Oppiaineet: äidinkieli ja kirjallisuus, ympäristö- ja luonnontieto, matematiikka, uskonto/elämäkatsomustieto, musiikki, kuvataide, käsityö ja liikunta

Edistyminen

Äidinkieli ja kirjallisuus

Lukeminen

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Luet sanoja	☐	☐
Luet lauseita	☐	☐
Luet sujuvasti	☐	☐
Ymmärrät lukemasi	☐	☐

Kirjoittaminen

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Kirjoitat sanoja	☐	☐
Kirjoitat lauseita	☐	☐
Kirjoitat tarinoita	☐	☐

Matematiikka

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Tunnet numerot 0-100	☐	☐
Lasket yhteen- ja vähennyslaskuja Lukualueella 0-100	☐	☐
Ratkaiset sanallisia tehtäviä	☐	☐

Lisätietoja:

Siirryt / jää _____ vuosiluokalle. Seuraava lukuvuosi alkaa ___/___ klo _____

luokanopettaja

huoltajan allekirjoitus

Käyttötymisen ja työskentelytaitojen arviointi erillisellä liitteellä.

LIITE 6. VUOSILUOKAN 2 VÄLIARVIOINTI

PYHÄJOEN KUNTA
PERUSKOULU

Oppilas: _____ 2. lk

VÄLIARVIOINTI
pvm: _____

Oppiaineet: äidinkieli ja kirjallisuus, ympäristö- ja luonnontieto, matematiikka, uskonto/elämänkatsomustieto, musiikki, kuvataide, käsityö ja liikunta

Edistyminen

Äidinkieli ja kirjallisuus

Lukeminen

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Luet sujuvasti	☐	☐
Ymmärrät lukemasi	☐	☐

Kirjoittaminen

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Hallitset oikeinkirjoituksen	☐	☐
Kirjoitat lauseita	☐	☐
Kirjoitat tarinoita	☐	☐

Matematiikka

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Lasket yhteen- ja vähennyslaskuja kaksinumeroisilla luvuilla	☐	☐
Ratkaiset sanallisia tehtäviä	☐	☐
Osaat kahden ja kolmen kertotaulut	☐	☐

Lisätietoja:

luokanopettaja

huoltajan allekirjoitus

Käyttätymisen ja työskentelytaitojen arviointi erillisellä liitteellä.

LIITE 7. VUOSILUOKAN 2 LUKUVUOSITODISTUS

PYHÄJOEN KUNTA
PERUSKOULU

LUKUVUOSITODISTUS

Oppilas: _____ 2 lk Pvm: _____

Oppiaineet: äidinkieli ja kirjallisuus, ympäristö- ja luonnontieto, matematiikka, uskonto/elämäntietämys, musiikki, kuvataide, käsityö ja liikunta

Edistyminen

Äidinkieli ja kirjallisuus

Lukeminen

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Luet sujuvasti	☐	☐
Ymmärrät lukemasi	☐	☐

Kirjoittaminen

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Hallitset oikeinkirjoituksen	☐	☐
Kirjoitat lauseita	☐	☐
Kirjoitat tarinoita	☐	☐

Matematiikka

	Osaat taidot	Tarvitset harjoitusta
Lasket yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0 - 1000	☐	☐
Ratkaiset sanallisia tehtäviä	☐	☐
Osaat kertotaulut 2-5	☐	☐

Lisätietoja:

Siirryt / jää _____ vuosiluokalle. Seuraava lukuvuosi alkaa ___/___ klo _____

luokanopettaja huoltajan allekirjoitus

Käyttötymisen ja työskentelytaitojen arviointi erillisellä liitteellä.

LIITE 8. VUOSILUOKAN 3 VÄLIARVIOINTI

PYHÄJOEN KUNTA
PERUSKOULU

Oppilas _____ 3. lk

VÄLIARVIOINTI
Pvm: _____

Havainnot oppiaineista

Tiedot ja taidot

	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Välttävä	Hylätty
Äidinkieli ja kirjallisuus					
Lukutaito	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjoitus	☐	☐	☐	☐	☐
Kielentuntemus	☐	☐	☐	☐	☐
Englannin kieli					
Sanaston hallinta	☐	☐	☐	☐	☐
Matematiikka					
Mekaaninen laskutaito	☐	☐	☐	☐	☐
Sanallisten tehtävien ratkaisu	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristö- ja luonnontieto	☐	☐	☐	☐	☐
Uskonto	☐	☐	☐	☐	☐
Liikunta	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐

Lisätietoja:

Seuraava lukukausi alkaa _____.

luokanopettaja

huoltaja

Käyttötymisen ja työskentelytaitojen arviointi erillisellä liitteellä

LIITE 9. VUOSILUOKAN 3 LUKUVUOSITODISTUS

PYHÄJOEN KUNTA
PERUSKOULU

Oppilas _____ 3. lk

LUKUVUOSITODISTUS
Pvm: _____

Havainnot oppiaineista

Tiedot ja taidot

	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Välttävä	Hylätty
Äidinkieli ja kirjallisuus					
Lukutaito	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjoitus	☐	☐	☐	☐	☐
Kielentuntemus	☐	☐	☐	☐	☐
Englannin kieli					
Sanaston hallinta	☐	☐	☐	☐	☐
Kielen hallinta	☐	☐	☐	☐	☐
Matematiikka					
Mekaaninen laskutaito	☐	☐	☐	☐	☐
Sanallisten tehtävien ratkaisu	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristö- ja luonnontieto	☐	☐	☐	☐	☐
Uskonto	☐	☐	☐	☐	☐
Liikunta	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐

Lisätietoja:

Siirretään/jää _____ luokalle. Seuraava lukuvuosi alkaa _____

_____ luokanopettaja

_____ huoltaja

Käyttötymisen ja työskentelytaitojen arviointi erillisellä liitteellä

LIITE 10. VUOSILUOKAN 4 VÄLIARVIOINTI

PYHÄJOEN KUNTA
PERUSKOULU

Oppilas _____ 4. lk

VÄLIARVIOINTI

Pvm: _____

Havainnot oppiaineista

Tiedot ja taidot

	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Välttävä	Hylätty
Äidinkieli ja kirjallisuus					
Lukutaito	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjoitus	☐	☐	☐	☐	☐
Kielentuntemus	☐	☐	☐	☐	☐
Englannin kieli					
Sanaston hallinta	☐	☐	☐	☐	☐
Kielen hallinta	☐	☐	☐	☐	☐
Matematiikka					
Mekaaninen laskutaito	☐	☐	☐	☐	☐
Sanallisten tehtävien ratkaisu	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristö- ja luonnontieto	☐	☐	☐	☐	☐
Uskonto	☐	☐	☐	☐	☐
Liikunta	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐

Lisätietoja:

Seuraava lukukausi alkaa _____.

_____ huoltaja

Käyttötymisen ja työskentelytaitojen arviointi erillisellä liitteellä

LIITE 11. VUOSILUOKAN 4 LUKUVUOSITODISTUS

PYHÄJOEN KUNTA
PERUSOULU

Oppilas _____ 4. lk

LUKUVUOSITODISTUS

Pvm: _____

Havainnot oppiaineista

Tiedot ja taidot

	Kiitettävä	Hyvä	Tyydyttävä	Välttävä	Hylätty
Äidinkieli ja kirjallisuus					
Lukutaito	☐	☐	☐	☐	☐
Kirjoitus	☐	☐	☐	☐	☐
Kielentuntemus	☐	☐	☐	☐	☐
Englannin kieli					
Sanaston hallinta	☐	☐	☐	☐	☐
Kielen hallinta	☐	☐	☐	☐	☐
Matematiikka					
Mekaaninen laskutaito	☐	☐	☐	☐	☐
Sanallisten tehtävien ratkaisu	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristö- ja luonnontieto	☐	☐	☐	☐	☐
Uskonto	☐	☐	☐	☐	☐
Liikunta	☐	☐	☐	☐	☐
Käsityö	☐	☐	☐	☐	☐
Musiikki	☐	☐	☐	☐	☐
Kuvataide	☐	☐	☐	☐	☐

Lisätietoja:

Siirretään/jää _____ luokalle.

Seuraava lukuvuosi alkaa _____.

Oiva Opettaja, luokanopettaja

Huoltaja

Käyttötymisen ja työskentelytaitojen arviointi erillisellä liitteellä

LIITE 12. HUOLELLISUUDEN ARVIOINTI VUOSILUOKILLA 1-4

PYHÄJOEN KUNTA
PERUSKOULU

Todistuksen liite
pvm: _____

Oppilas: _____ **lk**

Olet saanut seuraavan sanallisen arvioinnin

Käyttäytyminen ja työskentelytaidot

Hallitset hyvät käytöstavat	☐	☐	☐	☐	☐	Käyttäytymisessäsi on paljon parantamisen varaa
Noudatat annettuja ohjeita	☐	☐	☐	☐	☐	Tarvitset lisäkehoituksia
Annat työrauhan	☐	☐	☐	☐	☐	Häiritset työskentelyä
Tulet hyvin toimeen kaikkien kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	Riitaannut helposti
Teet työsi huolellisesti	☐	☐	☐	☐	☐	Työsi on huolimaton
Teet kotitehtäväsi säännöllisesti	☐	☐	☐	☐	☐	Laiminlyöt ja unohtelet kotitehtäviäsi
Huolehdi koulutarvikkeista ja koulun välineistä	☐	☐	☐	☐	☐	Et huolehdi koulutarvikkeista etkä koulun välineistä

Lisätietoja oppilaan käyttäytymiseen ja työskentelytaitoihin liittyvistä asioista:

luokanopettaja

huoltaja

LIITE 13. VUOSILUOKAN 5-6 LUKUVUOSITODISTUS

PYHÄJOEN KUNTA
PERUSKOULU

Oppilas _____

5. lk

VÄLIARVOINTI

Pvm: _____

arvosana

Käyttäytyminen ja huolellisuus..... _____

Äidinkieli ja kirjallisuus..... _____

Englanti _____

Matematiikka _____

Ympäristö- ja luonnontieto _____

Historia _____

Uskonto _____

Liikunta _____

Käsityö _____

Musiikki _____

Kuvataide _____

Lisätietoja: _____

Siirretään/jää _____ luokalle.

Seuraava lukuvuosi alkaa _____

luokanopettaja _____

huoltaja

